ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 1873. = ΤΕΥΧΟΣ ΜΑ'.

Φίλεκατοι τοῦ Μέντορος ἀναγνῶσται!

Ὁ διπλῆν φέρων τὴν μορφὴν Ἰανός, τὰς κλεῖς ἔχων ἀνὰ χεῖρας καὶ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Ζωδιακοῦ ἱστάμενος κύκλου, ἐπισκέπτεται καὶ πάλιν ὑμᾶς, τὸ 1873 κομίζων. Εἴθε τὸ ἔτος τοῦτο ν' ἀποθῇ τῇ ταλαίνῃ ἀνθρωπότητι εὐμενέστερον καὶ χορηγήσῃ αὐτῇ μόριόν τι τῆς εὐδαιμονίας, δι' ἣν ἐπλάσθη καὶ ἧς ἐν τούτοις παρασάγγας μυριάκις μυρίους ἀπέχει. Εἴθε κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ὁ ἄνθρωπος νὰ συναισθανθῇ πως τὸν προορισμόν του, ὅστις δὲν εἶνε ν' ἀγαπᾷ τὴν ματαιότητα καὶ νὰ ζητῇ τὸ ψεῦδος, ἀλλὰ νὰ καλλιεργήσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, νὰ γίνῃ ὅσον ἔνεστι τέλειος καὶ οὕτω ν' ἀφομοιωθῇ πρὸς τὸν Πλάστην, ὅστις ἐν τῇ ἄκρᾳ αὐτοῦ ἀγαθότητι κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν ἑαυτοῦ ἔπλασεν αὐτόν. Εἴθε τὸ ἔτος τοῦτο, ἅπερ ἀντιπροσωπεύει ἴσως τὸν αἰώνα ὁλόκληρον, διότι 1+8+7+3=19, εἴθε, λέγομεν τὸ ἔτος τοῦτο κατορθώσῃ ἵν' ἀνασύρῃ ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῶν ἀνθρώπων τὴν ἀχλύν, ἥτις πυκνὴ ἐπ' αὐτῶν κάθηται, καὶ οὕτω διαλάμψῃ ἐν ἡμῖν τὸ Φῶς τὸ ἀληθινόν, ἀπὸ τοῦ ὁποίου πᾶν δώρημα τέλειον, ἀπὸ τοῦ ὁποίου πᾶσα ἀπορρέει εὐδαιμονία! Εἴθε ν' ἀγαπήσωμεν τὴν ἀνάγνωσιν τῆς Ἁγίας Γραφῆς, διὰ τῆς ὁποίας μόνης ὁ Θεὸς κατευθύνει τὰς ὁδοὺς ἡμῶν. Οἱ πρῶτοι Χριστιανοὶ ἀνεγίνωσκον τὰς Γραφὰς ἐπιμελέστατα. Ἂς ἐνθυμώμεθα ὅτι 'τὸ μακάριον τοῦτο βιβλίον, ἀφοῦ ἐγράφη, ἐστάθη ἡ 'καθημερινὴ σπουδὴ τῶν σοφωτέρων καὶ καλλιτέρων ἀνδρῶν, τῶν ἁγίων τοῦ

Θεοῦ, καὶ ὅτι, συνωδευμένον μὲ τοῦ ἀγαθοῦ Πνεύματος τὰς ἐνεργίας, ὡδήγησεν αὐτοὺς διὰ μέσου παντὸς πειρασμοῦ καὶ πάσης δυσκολίας, μέχρις οὗ εἰσῆλθον εἰς τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ. Ἐδῶ ἡ ἀγία θεοσέβεια τοῦ Δαβίδ, τὸ ὑψηλὸν φρόνημα τοῦ Ἠσαΐου, τοῦ Ἱερεμίου τὰ τρυφερὰ αἰσθήματα, ἡ σροδρότης τοῦ Ἰεζεκιὴλ, τοῦ Δανιὴλ ἡ ἀκλόνητος ἀθεκφθορία, τοῦ Παύλου ὁ διάπυρος ζῆλος καὶ τοῦ Πέτρου ἡ ἔνθερμος ἀγάπη, ἀνεπληροῦντο καθ' ἑκάστην μὲ τὴν χάριν, διὰ τῆς ὁποίας ηὐλογήθησαν καθ' ἑαυτούς.

Ἡ σπουδὴ τῆς Ἁγ. Γραφῆς εἶνε ἀναγκαία *διὰ ν' ἀποκτήσωμεν ἐκτεταμένην γνῶσιν τῆς ἀληθείας*. Νὰ γνωρίσῃ τις ἀκριβῶς ὑπόθεσίν τινα χωρὶς μεγάλην προσοχὴν εἶνε τῶν ἀδυνάτων· ἔτι ὀλιγώτερον ἠμπορεῖ τις νὰ λάβῃ ἐκτεταμένην εἴδησιν τῆς θρησκείας, χωρὶς πολλὴν προσκαρτερίαν καὶ σπουδήν. Αἱ Γραφαὶ εἶνε θησαυρὸς θείας γνώσεως, ὅστις ποτὲ δὲν δύναται νὰ ἐξαντληθῇ. Ὁ πολυμαθέστατος, ὀξυνούστατος καὶ ἐπιμελέστατος σπουδαστὴς καὶ εἰς τὸν μακρότατον βίον του δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἐξαντλήσῃ ἐντελῶς τὸ ἀνεξάντλητον καὶ οὐρανόπεμπτον τοῦτο βιβλίον. Ὅσον βαθύτερα ἀνορύττεται τὸ μεταλλεῖον, τόσον ἀφθονώτερα παρουσιάζονται τὰ μέταλλα. Νέον φῶς ἀκτινοβολεῖ ἀδιακόπως ἀπὸ τὴν πηγὴν ταύτην, ἐνόσῳ ἀντλεῖται.

Ἀπὸ τὴν ἀμέλειαν τῆς σπουδῆς τῆς Ἁγ. Γραφῆς κάκιστα προέρχονται ἀποτελέσματα. Αὕτη εἶνε ἡ αἰτία, δι' ἣν τοσοῦτοι ἀγνοοῦν τὰς πρώτας ἀρχὰς καὶ βάσεις τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ὁ Χριστὸς λέγει: «Ὁ ἀθετῶν ἐμὲ καὶ μὴ λαμβάνων τὰ ῥήματά μου ἔχει τὸν κρίνοντα αὐτόν· ὁ λόγος, ὃν ἐλάλησα, ἐκεῖνος κρινεῖ αὐτὸν ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ (Ἰωάν. ιβ'. 48).

Ἴσως τις εἴπῃ: «Ναί, ταῦτα εἰσὶν ἀληθέστατα, ἀλλ' ἐγὼ εἶμαι ἀπαίδευτος· εἶνε δὲ καὶ μεγάλον βιβλίον ἡ ἱερὰ Γραφή, καί, ὅταν ἀρχίζω νὰ τὴν ἀναγινώσκω, *εὑρίσκω πολλὰ τὰ ὁποῖα δὲν ἠμπορῶ νὰ καταλάβω*.» Ἔστω· ἀλλὰ δὲν εἶνε καὶ πολλὰ τόσον σαφῆ, ὥστε τὰ καταλαμβάνεις εὐκολώτατα, ὡς λ. χ. τὰ «Ἐὰν μὴ μετανοήτε, πάντες ἀπολεῖσθε — ὁ πιστεύων εἰς τὸν Υἱὸν ἔχει ζωὴν αἰώνιον, ὁ δὲ ἀπειθῶν οὐκ ὄψεται ζωήν — ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης καρδίας σου καὶ τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν;»

Ἐν τινι βιβλίῳ, οὗ ὁ τίτλος *Βοήθημα ἱερογραφικόν*, ἀναγινώσκομεν τὰ ἑπόμενα:

«Φοβοῦμαι ὅτι πολλοὶ καθ' ἑαυτοὺς λέγουσιν, ἂν καὶ εἶνε ὀλίγοι οἱ τολμῶντες νὰ τὸ ἐκφράσωσι, *τὴν σπουδὴν ταύτην εὑρίσκω ἄνοστον καὶ ὀχληράν*.—Παρατρέχων τὴν αὐθάδειαν τῆς ἀντιρρήσεως, ἀποκρίνομαι: Τὸ σφάλμα δὲν εἶνε τῆς Γραφῆς, ἀλλ' ἰδικόν σου· ἡ διεφθορά σου τὴν κάμνει ἄνοστον· δὲν τὴν ἀναγινώσκεις οὔτε μὲ ὀρθὸν φρόνημα, οὔτε ὡς ν' ἀνεφέρετο εἰς σέ. Τοῦτο εἶνε φανερόν, διότι ὅσοι τὴν ἀναγινώσκουν μὲ προσευχὴν καὶ μὲ πίστιν καὶ *γνωρίζοντες* τὴν πρὸς ἑαυτοὺς ἀξιολογωτάτην τῶν περιεχομένων της σχέσιν, διεγείρονται εἰς σπουδὴν καὶ πρόσπάθειαν ἀνέκφραστον. Πᾶσα τῆς Γραφῆς περίεργος ἔχει τὴν ἰδίαν της ἀξίαν. *Πόσον πολύτιμοι εἶνε εἰς ἐμὲ αἱ βουλαί σου*, λέγει ὁ Δαβὶδ ψαλ. ρλθ'. 17. Εἶνε ἄρχε ἄνοστον νὰ διδαχθῇς ἀπὸ ὁδηγὸν ἀλάνθαστον, τὰ πλέον ἀξιέλογα τῆς σοφίας διδάγματα; Εἶνε ὀχληρὸν νὰ μάθῃς τί θέλει σὲ κάμει εὐδαίμονα εἰς τὸν βίον τοῦτον καὶ εἰς τὸν αἰῶνα; Ἐὰν μέρη τινὰ τῆς Γραφῆς σοὶ φαίνωνται κατὰ τὸ παρὸν ὡς περιττά, τὸ αἴτιον εἶνε ὅτι δὲν εἶδες ἀκόμη τὴν μ' ἄλλα μέρη συνέχειάν των. Ὅλα χρειάζονται διὰ τὰ ὁποῖα ἐγράφη μεγάλα τέλη. Εἰς αὐτὴν περιέχεται ἡ διακήρυξις ἐλέους εἰς ὁμοίους σου ἁμαρτωλούς. Ἤθελε κατάδικος παιδιστὴς κρίνει ποτὲ ἄνοστον τῆς συγχωρήσεως αὐτοῦ τὴν ἀγγελίαν; Μάλιστα δὲ ὅταν ἴδῃς τὰ πράγματα τῷ ὄντι ὀρθά, πᾶν ἄλλο βιβλίον θέλει σοὶ φαίνεσθαι οὐτιδανὸν καὶ ἄνοστον ὡς πρὸς τοῦτο. Λεῖπε ἀπὸ τὴν ἀντίρρησιν ταύτην, διὰ νὰ μὴ ἀποδείξῃς διὰ μιᾶς πόσον ἀθλία εἶνε τοῦ ἰδίου σου πνεύματος ἡ κατάστασις».

Ἄλλοι λέγουν: *Δὲν ἔχω καιρὸν* νὰ ἀναγινώσκω τὴν Ἁγ. Γραφήν. Ἐπικαλοῦμαι, λέγει ὁ αὐτὸς συγγραφεύς, τὴν συνείδησίν σου, ἂν δὲν κατηγίνεσαι πολλάκις χωρὶς ἀνάγκην εἰς πράγματα πολὺ ὀλιγωτέρου ἀξίας· ὅσον δὲ καὶ ἂν ἦνε τῷ ὄντι πολυάσχολος ὁ βίος σου, τῆς Γραφῆς ἡ σπουδὴ δὲν θέλει ἐμποδίζει ἀλλὰ βοηθεῖ τὸ ἔργον σου, διδάσκουσά σε νὰ τὸ τελειόνῃς μὲ ἥσυχον καὶ ἐπιμελὲς πνεῦμα. Ἔπειτα πάντοτε εὑρίσκεις καιρὸν νὰ τρώγῃς καὶ νὰ πίνῃς καὶ ἐνίοτε νὰ διασκεδάζῃς· ἀλλὰ δὲν εἶνε τῆς ψυχῆς σου ἡ τροφὴ ἀπείρως ἀναγκαιοτέρα; Ὁ Ἰὼβ λέγει: «Τὰ λόγια τοῦ στόματός σου ἐκίμησα πλειότερον παρὰ τὴν χρειώδη μου τροφήν.» Ἄνθρωπε, δμοιάζεις ἄνδρα εἰς τὸ μέσον μάχης — ἡ Γραφὴ εἶνε ἡ πανοπλία σου. Ὦ! μὴ τὴν ἀπορρίψῃς, διὰ νὰ μὴ πληγωθῇς καὶ ἀπολεσθῇς διὰ παντός.

Η ΝΥΞ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΕΤΟΥΣ.

ΔΙΗΓΗΜΑ ΑΛΛΗΓΟΡΙΚΟΝ ΕΜΜΕΤΡΟΝ.

(Ἀπομιμηθὲν ἔκ τινος πεζοῦ Γαλλικοῦ διηγήματος)

ΑΦΙΕΡΟΥΤΑΙ

ΤΩΙ ΚΥΡΙΩΙ Ε. ΕΥΤΥΧΙΔΗ.

I

Ἦτον ἡ νὺξ ἐκείνη ἡ λαμπρά,
ἡ τελευταία νὺξ τοῦ ἔτους ἦτο.
Ἀντήχουν ᾄσματα παντοῦ φαιδρὰ
καὶ πλῆθος ἐν ταῖς ρύμαις συνωθεῖτο.

Ἐξέπνεε τὸ ἔτος· ἀντ' αὐτοῦ
ἐπὶ τὸν θρόνον ἀνυψοῦτο ἄλλο.
Χαρὰ κ' ἐλπὶς ἐξήστραπτε παντοῦ
καὶ μουσικαὶ ἀντήχουν ἐν τῷ σάλῳ,

Ἐν' ᾧ γελοῖες ἄνω οὐρανὸς
σὺν ἀργυρᾷ σελήνῃ καὶ αἰθρίᾳ
ἀνέφελος, λαμπρὸς καὶ γαλανὸς
τοῖς χαρωποῖς βροτοῖς συνεμετοίχα.

Ἀνέτελλεν ὡς Φοῖβος τηλαυγὴς
εἰς τὸν τῆς γῆς αἰθέρα νέον ἔτος,

χαρὰν κ' ἐλπίδα ῥαῖνον ἐπὶ γῆς
ὡς ἀνθοδόλος ἄνοιξις ἁπλέτως.

Ἠγάλλοντο ἐπὶ τῇ ἑορτῇ,
ὑπὸ ματαίων ὕπνωττο ἐλπίδων
καὶ πάντες ἐν τραπέζαις οἱ βροτοὶ
πλουσίαις ηὐωχοῦντο τε καὶ ᾖδον

Ἦτον ἡ νὺξ ἐκείνη ἡ λαμπρά,
ἦτον ἡ νὺξ τοῦ ἔτους ἡ ὑστάτη·
Ἀντήχουν ᾄσματα παντοῦ φαιδρὰ
καὶ πλῆθος ἐν ταῖς ρύμαις ἐδημάτει.

Ἐξέπνεε τὸ ἔτος καὶ χαρὰ
ἐν τῇ μορφῇ παντὸς ἐζωγραφεῖτο,
πλὴν πένθιμος αὐτὴ καὶ ζοφερὰ
ἡ πανυχὶς εἰς ἕνα μόνον ἦτο.

Περίλυπος ἀνὴρ γεγηρακὼς
ἐπὶ χειρὸς τὴν κεφαλὴν ἐρείδων
τὸ πλῆθος ἐθεᾶτο σκεπτικὸς
τὸ ἔμπλεον φαιδρότητος κ' ἐλπίδων.

Ἐπὶ θυρίδος στέγης πενιχρᾶς
καθήμενος ἐστέναζε κ' ἐθρήνει,
τῆς τύρβης τῶν βροτῶν τῆς ὀχλήρᾶς
φυγὼν μακρὰν ἐν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ.

Ἀμέτοχος τῶν τέρψεων αὐτῶν,
τοὺς ὀφθαλμούς του ῥίπτων εἰς τὰ κάτω,
πεπληρωμένους πάντας τῶν βροτῶν
χαρᾶς καὶ θυμηδίας ἐθεᾶτο,

Ἐν ᾧ μακράν, ἀπέχων τῶν φαιδρῶν
ἀνθρώπων, τῶν ᾀσμάτων καὶ παιγνίων
καὶ τάφον ζοφερὸν ἐγγὺς ὁρῶν,
ἐστέναζεν ἐκεῖνος ἐκ μυχίων.

Ἦν ἀσθενής, ὠχρὸς καὶ φθισιῶν·
τὸν ἔτηκον τοῦ συνειδότος τύψεις.
Εἶχε ψυχὴν πλήρη μετανοιῶν,
πεφορτωμένον γῆρας ἀπὸ θλίψεις.

Ἑξήκοντα καὶ εἷς ἐνιαυτοὶ
τὴν κεφαλὴν εἶχον αὐτοῦ λευκάνει·
δὲν εὕρισκε δ' ἐν πᾶσι τούτοις τι
δυνάμενον ἐκεῖνον νὰ εὐφράνῃ.

Περὶ τὸν νοῦν του πλεῖστα θλιβερὰ
ἐστρέφοντο συμβάντα τῆς ζωῆς του
καὶ δάκρυα κατέχεε πικρά,
στιγμῆς ἀναμνησθεὶς ἀνεπιλήστου,

Καθ' ἣν αὐτὸν ποιδίον χαριτὸν
ὁ φίλτατος πατὴρ αὐτοῦ τὸν φέρει
πρὸ τῆς εἰσόδου δύο ἀτραπῶν,
εἰς δύο ἀγουσῶν τοὺς πάντας μέρη,

—Ἦσαν αἱ δύο τῆς ζωῆς ὁδοὶ
αἱ ἄγουσαι ἡμᾶς εἰς δύο τέλη—
ὁπότε ὁ πατὴρ του νὰ ἴδῃ,
τῷ λέγει, καὶ ἐκλέξῃ οἷαν θέλει.

Ἡ μία εἰς λειμῶνα προσφιλῆ
καὶ ἥρεμον τὸν ἄνθρωπον κομίζει·
χλόη ἐν αὐτῷ ἀειθαλεῖ,
ἀΐδιον δὲ ἔαρ τὸν στολίζει.

Τὸν ὡραΐζει Φοῖβος καθαρός,
ὑπὸ ζεφύρου ψύχετ' αἰωνίου.
Ἐν τούτῳ ὁ δαίτης ἥλαρὸς
διάγει τὸ ἐπίλοιπον τοῦ βίου.

Ἡ ἄλλη ἀτραπὸς εἰς σκοτεινὸν
καὶ φρικαλέον μᾶς ὠθεῖ πεδίον,
εἰς ἄντρον κατοικίαν ἐχιδνῶν
καὶ γέμον τρομερῶν δηλητηρίων.

Βαβαὶ ὑπ' ἐχιδνῶν θηριωδῶν
τὰ σπλάγχνα του οἰκτρῶς ἐξερριζοῦντο
καὶ—φεῦ—ὑπὸ ποτῶν φαρμακωδῶν
τοῦ γέροντος τὰ χείλη ἐπληροῦντο.

Δακρυσταγῆ δὲ τότε ὀφθαλμὸν
εἰς τ' οὐρανοῦ τὸν θόλον ἀτενίζει
καὶ γοερὸν στενάξας στεναγμὸν
«Ἐπάνελθε νεότης» ψιθυρίζει.

«Ἐπάνελθε νεότης μου καλή,
» ὦ πρώτα ἐπανέλθετέ μου ἔτη,
» ὦ παιδικὰ τοσοῦτον προσφιλῆ
» ὡραῖα ἀνατείλατε νῦν ἔτι.

» Σὺ δ' ἄξον με, ὦ πάτερ σεβαστέ,
» πρὸ ἀμφοτέρων τῶν ὁδῶν καὶ πάλιν.
» ὅπως καὶ νῦν ἐκλέξω ὡς ποτὲ
» τὴν μίαν ἐκ τῶν δύο... πλὴν τὴν ἄλλην.

Τοιαῦτα στιγαλέως προσφωνῶν,
τὰς πελιδνάς του καὶ τρεμούσας γνάθους
μὲ δάκρυα κατέδρεχε θρηνῶν
καὶ στεναγμοὺς ἐστέναζεν ἐκ βάθους.

Εἰς μάτην τὴν νεότητα καλεῖ·
τὴν εἶχε πρὸ πολλοῦ καιροῦ ἀφήσει.
Εἰς μάτην προσκαλεῖ τὸν προσφιλῆ
πατέρα του· πρὸ χρόνων εἶχε δύσει...!

Καὶ ὁλονὲν τοῦ οὐρανοῦ ὁρῶν
τὰς ἀχανεῖς καὶ κυανᾶς κοιλάδας,
τῶν μαρμαιρόντων ἄστρων τὸν χορὸν
καὶ τὰς πολλὰς ἐκείνων μυριάδας,

Ἓν ἄστρον ἀμυδρὸν παρατηρεῖ
ἐλάχιστον διάστημα ἀνοῦσαν
τοῦ θόλου τ' οὐρανοῦ καὶ ἀκαρεὶ
ἀστράψαν, κλονισθὲν καὶ τέλος σβῦσαν.

«Ἰδοὺ κἀγὼ τίς—οἴμοι—τίς εἰμί·
« ὁποίαν δὲ προσμένω εἱμαρμένην!»
Διέκψαν δ' εὐθέως οἱ λυγμοὶ
τὴν ῥῆσιν του τὴν διακεκομμένην.

Μὲ πόνον δ' ἐλογίσθη τῆς ψυχῆς
τοὺς φίλους του αὐτῷ συνομιλήκους,
οἵτινες ζῶντες τώρα εὐτυχεῖς
ὀλόθωπάτους συνεκρότουν οἴκους

Καὶ οἵτινες κατὰ τὴν νύκτ' αὐτὴν
δὲν ἔκλαιον, ἀλλ' ᾖδον εὐφροσύνως,
προσμένοντες φαιδρῶς τὴν ἑορτήν,
χωρὶς οὐδεὶς νὰ τοὺς ἐκφεύγῃ θρῆνος.

II.

Ἤδη ὁ κώδων τοῦ ναοῦ φαιδρῶς
ἀνήγγελλε τὴν ἔλευσιν τοῦ χρόνου,
ὁ ἦχος του δ' ὡς ἦχος πενθηρὸς
ἀντήχει εἰς τὸ οὖς ἐκείνου μόνου.

Τοῦ κώδωνος ἀκούσας τῆς φωνῆς,
καὶ πάλιν ἀλγεινῶς κατελυπήθη
καὶ πάλιν τοὺς φιλτάτους του γονεῖς
μετ' ἄλγους ψυχικοῦ ἐνεθυμήθη

Καὶ τὰς εὐχὰς καὶ συμβουλὰς αὐτῶν·
ἃς ἔδιδον ἐκείνῳ ἐκ καρδίας
ἀντὶ χρυσοῦ καὶ δωρεῶν θναρτῶν
κατὰ τὴν νύκτ' αὐτὴν τῆς θυμηδίας.

Φεῦ! συμβουλὰς λαμπρὰς πλὴν οὐδαμῶς
ὑπ' ἄφρονος υἱοῦ εἰσακουσθείσας!
Εὐχὰς δαψιλευθείσας μεν θερμῶς,
οὐδόλως δ' ὑπ' αὐτοῦ ἐκπληρωθείσας.

Καὶ ταπεινοῦ ἐκεῖνος ἐν αἰδοῖ
τοὺς ὀφθαλμοὺς εὐθὺς τοὺς ἀσθενεῖς του·
ἠσχύνετ' ἐπὶ πλέον νὰ ἰδῇ
τὸ μέρος ἔνθ' ἠρέμουν οἱ γονεῖς του.

Καὶ τὴν λευκὴν ὑπὸ χιόνος γῆν
μὲ δάκρυα ἀπελπισμοῦ ῥανίζει
καὶ μὲ ψυχῆς οἰκτρὰν διαρραγῆν
«Ἐπάνελθε νεότης» ψιθυρίζει.

III.

Κ' ἐν τῇ φωνῇ αὐτοῦ τῇ γοερᾷ
χαρίεσσα νεότης καὶ ἡδεῖα
τοῦ γηραροῦ τὰ πρώην ἀχθηρὰ
εὐθέως διεδέχθη γήρατεία.

Ἦν ὄναρ ταῦτα πάντα θλιβερὰς
ποτίσαν τὴν καρδίαν του πικρίας
κατὰ τὴν νύκτα ταύτην τῆς χαρᾶς
ἐν ὥρᾳ παγκοσμίου εὐθυμίας.

Ἦτον εἰσέτι νέος, καὶ στιλπνὴ
ὡς ἔδενος τὸν ἐσπεφάνου κόμη,
ἡ ἥδη του δ' ἐκεῖνον καλλονὴ
ἐκόσμει ζωηρότητι καὶ ῥώμῃ.

Ἀφυπνισθεὶς τὰ περὶξ θεωρεῖ,
τὰ πάντα τῷ ἐφάνησαν ἀλλοῖα!
Τὰ νεαρά του βλέπων ἀπορεῖ
καὶ κράζει «ὦ νεότης μου γλυκεῖα!

Τὸ γῆρας καθορᾷ τὸ ἐπαχθὲς
δίκην καπνοῦ διαλυθὲν ἀρτίως,
πλὴν μόνον φεῦ! ἐν βλέπει ἀληθές ...
Τὰ σφάλματα, ὧν πλήρης του ὁ βίος.

Εὐχαριστεῖ τὸν Ὕψιστον θερμῶς
ἐν συντριδῇ κ' ἐν συνειδότος τύψει,
διότι ἡ νεότης οὐδαμῶς
εἶχεν αὐτὸν εἰσέτ' ἐγκαταλείψει.

Διότι νέος ὢν ἦν δυνατὸν
τὴν πρότερον διαγωγὴν ν' ἀλλάξῃ·
ἠδύνατο ν' ἀφήσῃ πᾶν μεμπτὸν
κ' εἰς τὸ ἑξῆς πᾶν ἀρεστὸν νὰ πράξῃ.

Ἠδύνατο τὴν ἀτραπὸν λιπὼν
τὴν σκολιὰν ἐκείνην τῆς κακίας,
τὴν ἄλλην ν' ἀναλάβῃ ἀτραπὸν
τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς εὐδαιμονίας,

Τοιοῦτος δ' ἐπὶ τέλους εἰσελθὼν
εἰς τὴν ὀλβίαν χώραν, μετὰ κόπων
ν' ἀξιωθῇ τῶν ταύτης ἀγαθῶν
καὶ τῶν σπαρτοῖς καταδριθόντων τόπων.

Ἦτον ἡ νὺξ ἐκείνη τῆς χαρᾶς
καθ' ἣν φαιδρῶς ἐν ἔτος ἐγεννᾶτο,
ὁπότε καὶ εἰς σκέψεις θλιβερὰς
ὁ νέος μας τοιαύτας ἐπλανᾶτο.

IV.

Καὶ σεῖς, ὦ ἀναγνῶσται νεαροί,
ὁμοίως ἂν καὶ σεῖς πλανᾶσθε ἤτε
ἐν τῇ ὁδῷ ἐκείνῃ, αὐθωρεὶ
Ὦ! ἄφετε αὐτὴν χωρὶς ν' ἀργῆτε.

Τὴν ἄλλην δ' ἀναλάβετ' ἀτραπόν,
τὴν εἴσοδον λειμώνων εὐανθέμων
εἰς γηρατεῖον ἄμισθον λυπῶν
κομίζουσαν κ' εἰς τέλος τρισευδαίμων.

Τὸ ὄνειρον αὐτὸ τὸ τρομερὸν
εἴθε πολλοὺς ἡμῶν νὰ μετατρέψῃ
εἴθε καρπὸν μετανοιῶν ἄδρὸν
ἐκ τῆς καρδίας πάντων μας νὰ δρέψῃ.

Εἴθε οὐδεὶς νὰ φθάσ' εἰς τὸν βαθμὸν
τοῦ γέροντος αὐτοῦ, καθ' ὃν ἐν λύπῃ
δακρύβρεκτον σπογγίζων ὀφθαλμὸν
«Ἐπάνελθε νεότης μου» νὰ εἴπῃ.

Ὦ! εἴθε ναὶ οὐδέποτε αὐταὶ
αἱ λέξεις, ἀναγνῶσται φίλτατοί μου,
νὰ φύγωσι τὰ χείλη σας ποτὲ
μετ' ἤχου στγαλέου καὶ πενθίμου.

Διότι ὡς τὸν γέροντα κανεὶς
ἂν κράξῃ «ὦ ἔλθὲ νεότης φίλη!»
Οὐδέποτ' ἡ νεότης τῆς φωνῆς
θ' ἀκούσῃ οὐδὲ πλέον θ' ἀνατείλῃ!

Κων)πολις 21 Δεκεμβρίου 1872.
Θ. Χ. Μ.

Η ΔΟΥΛΕΙΑ ΠΑΡΑ ΤΟΙΣ ΑΡΧΑΙΟΙΣ.

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.)

Ὅλοι οἱ λαοὶ τῆς ἀρχαιότητος εἶχον τοὺς δούλους των· ὁπαιαδήποτε καὶ ἂν ἦτο ἡ αἰτία, ἥτις ἐπέφερε τὸ νὰ ἦνε μία μερὶς κατοίκων ὑποδεεστέρα τῆς ἄλλης, ὅμως τοῦτο ὑπῆρξέ ποτε. Οἱ Λακεδαιμόνιοι εἶχον τοὺς εἵλωτας αὐτῶν· οἱ Ἀργεῖοι τοὺς γυμνῆτάς των· οἱ Θεσσαλοὶ καὶ οἱ Κρῆτες εἶχον ὡσαύτως τοὺς δούλους αὐτῶν. Ἕκαστον τῶν ἀτυχῶν τούτων φύλων ὑπῆρξέ ποτε ἔθνος χωριστόν, ὅπερ μεγάλαι συμφοραὶ εἶχον καταστήσει ὑποχείριον εἰς τοὺς νικητάς. Ἐν Ρώμῃ ὑπῆρχον πολλοὶ δοῦλοι ἐκ διαφόρων ἐθνῶν, τοὺς ὁποίους ἡ δημοκρατία εἶχεν ἁφαρπάσει ἀπὸ τὰ διὰ τῶν ὅπλων ὑποταχθέντα ἔθνη. Οἱ δοῦλοι ἐνίοτε ὑρίσταντο τὰς τιμωρίας καὶ τὰς ποινάς, τὰς ἐπιβαλλομένας ὑπὸ τοῦ νόμου εἰς τοὺς στρατιώτας καὶ εἰς τοὺς ὑπηρέτας τοῦ λειποτακτοῦντος στρατοῦ. Ὁ δοῦλος, ὁποιαδήποτε καὶ ἂν ἦτο ἡ εὐφυία του ἢ ἡ ὡραιότης του, δὲν ἦτο ἄτομον ἀλλὰ πράγμα τι. Δὲν ἠδύνατο τίποτε νὰ κατέχῃ, οὔτε αὐτὰ τὰ τέκνα του, ἐπειδὴ ἦτο καὶ αὐτὸς ἰδιοκτησία τινός, ὡς τὰ μικρὰ ζῶα εἶνε ἰδιοκτησία τοῦ κυρίου των. Ἡ κατοχὴ δούλου τινός, καθὼς παντὸς ἄλλου πράγματος, ἔπρεπε νὰ ἦνε διῃρημένη μεταξὺ δύο πολίτῃ τις κατεῖχε τὴν ἐπικάρπωσιν, καὶ ἄλλος τις τὴν ἰδιοκτησίαν μόνην.

Οἱ δοῦλοι ἐν Ρωμῃ ἐξήσκουν ὅλα σχεδὸν τὰ ἐπιτηδεύματα· ἦσαν ἰατροί, μουσικοί, γραμματεῖς καὶ ἔμποροι μᾶλλιστα, ἀλλὰ πάντοτε πρὸς ὄρελος τοῦ κυρίου, ὅστις τοὺς εἶχεν ἀναθρέψει ἢ ἀγοράσει. Οἱ δοῦλοι τῶν πλουσίων εἰργάζοντο καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν παρὰ τοῖς κυρίοις αὐτῶν, κατασκευάζοντες τὰ ἀναγκαῖα εἰς τὸν βίον, ὑφαίνοντες πανίον ἢ σφυρηλατοῦντες σίδηρον. Ἐὰν δὲ τὰ ἔργα των ἦσαν πλειότερα τῶν ἀναγκαιούντων εἰς τὴν οἰκίαν, ἐπωλοῦντο καὶ ηὔξανον τὴν περιουσίαν τῶν κυρίων. Οἱ δοῦλοι ἐνίοτε ἦσαν πολυάριθμοι ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ οἰκογενείᾳ· παραδείγματος χάριν ὁ Ἀθήναιος μνημονεύει ἰδιώτου τινὸς ἔχοντος 20,000 δούλων. Ὁ Πλίνιος ἀναφέρει ὅτι Κλαύδιός τις ἐφανέρωσε διὰ διαθήκης ὅτι, ἀπολέσας πολλὰ κατὰ τοὺς ἐμφυλίους πολέμους, δὲν κατέλειπεν ἢ 4116 δούλους, 5680 ζεύγη βοῶν, 250,000 διαφόρων κατοικιδίων ζώων καὶ 600 ἑκατομμύρια σηστερτίων.

Ὁ Πλίνιος ἀναφέρει πολλὰ παραδείγματα δούλων πωληθέντων εἰς πολὺ ὑψηλὰς τιμάς· σοφός τις γραμματικὸς παρεχωρήθη ἐπὶ πλειοδοτήσει ἀντὶ 200 χιλιάδων σηστερτίων. Πολλοὶ ἄλλοι ἐπωλήθησαν ἐπίσης ἀκριβὰ διὰ τὴν ἱκανότητά των. Οἱ δοῦλοι οἱ καλούμενοι ἀγροτικοὶ (rurals) ἐστέλλοντο εἰς κτῆμά τι διὰ νὰ ἐργάζωνται εἰς τοὺς ἀγρούς. Ἦσαν ἀληθεῖς δουλοπάροικοι, πωλούμενοι ὁμοῦ μὲ τὴν γῆν. Ἐδίδετο αὐτοῖς πρὸς κατοικίαν ὑπόγειόν τι φωτιζόμενον διὰ στενοῦ φεγγίτου, ἔνθα διήρχοντο τὴν νύκτα ἀλυσίδεσιν· ἐλάμβανον πρὸς τροφὴν μερίδα σίτου, ἄλατος καὶ λαχάνων. Οἱ δοῦλοι θυρωροὶ ἦταν ἀλυσίδεται τὴν νύκτα εἰς τὴν θύραν τῆς οἰκίας· ἡ τροφὴ καὶ ἡ κατοικία των δὲν διέφερε σχεδὸν τῆς τῶν ἀγκυλοδόντων κυνῶν (bouledogues), τῶν ὁποίων συνεχαρίζοντο τὰς ὑπηρεσίας. Δὲν δύναταί τις ν' ἀναγνώσῃ ἄνευ φρίκης τὰς λεπτομερείας τῶν τιμωριῶν, τὰς ὁποίας ἐπέβαλλον εἰς αὐτοὺς καὶ διὰ τὰ ἐλαφρότερα πταίσματα. Ὁ Κλαύδιος, ὁ Ἀδριανός, ὁ Ἀντωνῖνος, ἐθέσπισαν νόμους εὐγοίκους πρὸς τοὺς δυστυχεῖς τοὺς εἰς δουλείαν καταδικασθέντας· ἀλλ' ἡ ἐθνικὴ φιλοσοφία ἐστάθη ἀνίκανος νὰ διορθώσῃ τὰ ἀρχαῖα ἤθη· πρὸς τοῦτο ἦτο ἀναγκαία ἡ ἠθικὴ δύναμις τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Ι. Ἰωσηφίδης.

ΚΗΤΟΕΙΔΗ.

Τὰ ζῶα, ὡς γνωστόν, διαιροῦνται εἰς τέσσαρας συνομοταξίας· τὰ σπονδυλωτά, τὰ ἀρθρωτά, τὰ μαλάκια καὶ τὰ ἀκτινωτά.

Ἡ συνομοταξία τῶν σπονδυλωτῶν ὑποδιαιρεῖται εἰς δώδεκα ὁμοταξίας, ὧν ἡ ἑνδεκάτη εἰσὶ τὰ κητοειδῆ. Τὸ σῶμα τῶν ζώων τούτων, καλυπτόμενον ὑπὸ γυμνοῦ δέρματος, ἀπολήγει εἰς μέγα ὁριζόντιον πτερύγιον. Τὸ χαρακτηριστικὸν τοῦτο διακρίνει τὰ κητοειδῆ ἀπὸ τῶν ἰχθύων, ὧν τὸ οὐραῖον πτερύγιον διευθύνεται πάντοτε καθέτως.

Τὰ κητοειδῆ ὑποδιαιροῦνται εἰς δύο φυλάς, ἐξ ὧν ἡ μὲν περιλαμβάνει τὰ φυτοφάγα κητοειδῆ, ἅτινα ἐξερχόμενα τοῦ ὕδατος ἑρπουσιν ἐπὶ τῆς ἀκτῆς καὶ τρέφονται μὲ χόρτα, ὡς ἡ φώκαινα καὶ ἡ σειρήν· ἡ δὲ τὰ ἰχθυοφάγα κητοειδῆ, εἰς ἃ κοτατάσσονται οἱ δελφῖνες, αἱ φάλαιναι καὶ οἱ φυσητῆρες.

Τινὰ τῶν κητοειδῶν, ὡς αἱ φάλαιναι, στεροῦνται ὅλως ὀδόντων· ἄλλα τινὰ φέρουσιν ὀδόντας ἐπὶ τῆς ἄνω μόνον σιαγόνος ἢ ἐπὶ τῆς κάτω· τινὰ δέ, ὡς οἱ δελφῖνες, καὶ ἐπὶ τῶν δύο. Εἰς τὰς φαλαίνας οἱ ὀδόντες ἀντικαθίστανται διὰ μακρῶν κερατίνων πλακῶν, αἵτινες κεῖνται ἐπὶ τῆς ἄνω σιαγόνος καὶ σχηματίζουσι κιγκλίδας, σκοπούσας τὴν κάθειρξιν τῶν ἰχθύων καὶ ἄλλων ζωϋφίων, ἐξ ὧν τὰ τεράστια ταῦτα κητοειδῆ τρέφονται.

Οἱ φυσητῆρες ἔχουσι τοὺς ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῆς κεφαλῆς μυκτῆρας ἀνοικτοὺς διὰ μιᾶς ἢ δύο ὀπῶν, δι' ὧν ἀναφυσῶσι τὸ ὕδωρ, ὅπερ κατακλύουσιν, εἰς μέγιστον ὕψος. Αἱ φάλαιναι παρέχουσι μεγάλην ποσότητα ἐλαίου, ὅπερ ἐξάγεται ἐκ τοῦ πιμελώδους στρώματος, τοῦ κειμένου ὑπὸ τὸ δέρμα των. Ἐκ τῶν ὀδόντων αὐτῶν κατασκευάζεται ἡ ἐλαστικὴ καὶ κερατίνη ἐκείνη ὕλη, ἥτις ἐν τῇ βιομηχανίᾳ φέρει τὸ ὄνομα β ά λ α ι ν α (μπαλαίνα).

Οἱ φυσητῆρες παρέχουσι τὸ σπερμακήτιον. Ἡ ὕλη αὕτη, ἐξ ἧς κατασκευάζονται τὰ σπερματσέτα, περιέχεται εἰς μεγάλα ὀστεῖνας κοιλότητας, εὑρισκομένας εἰς τὸ ἄνω μέρος τῆς τερατείου κεφαλῆς τῶν ζώων τούτων. Ἡ εὔοσμος οὐσία, ἥτις φέρει τὸ ὄνομα ἀ μ β α ρ ο ν (ἄμπαρη), φαίνεται ὅτι εἶνε ἔκκριμα τῶν ἐντοσθίων τοῦ φυσητῆρος καὶ εὑρίσκεται πολλάκις ἐπιπλέουσα ἐπὶ τῆς θαλάσσης ἢ ἐρριμμένη εἰς τὰς ἀκτάς.

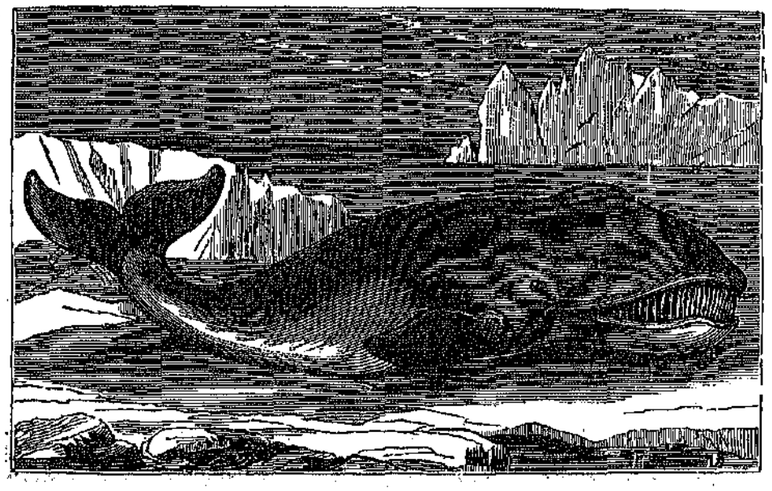

Φάλαινα

Ἓν εἶδος τοῦ φυσητῆρος ἕνεκα τῆς μεγάλης του κεφαλῆς καλεῖται φ υ σ η τ ή ρ ὁ μακροκέφαλος· ἀπαντᾶται δὲ εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανὸν καὶ εἰς τὴν Μεσόγειον. Τὸ μῆκος αὐτοῦ φθάνει τοὺς ἑβδομήκοντα πόδας.

(Ἐκ τῆς ζωολογίας).

ΑΛΙΕΙΑ ΤΩΝ ΚΗΤΟΕΙΔΩΝ.

(Ἐκ τοῦ Ἀγγλ. ὑπὸ Α. Π.)

Τὰ γιγάντεια ταῦτα ζῶα εὑρίσκονται εἰς τὸν Εἰρηνικὸν Ὠκεανόν, μέχρι τοῦ βορείου τῆς Καλλιφορνίας πλάτους, πέριξ τῆς

Αὐστραλίας καὶ Νέας Ζηλανδίας, εἰς τὰς Κινεζικὰς θαλάσσας, τὸν Περσικὸν κόλπον καὶ τὸν Ἀτλαντικόν· κάποτε δὲ φαίνεται καὶ πλησίον τῶν ἀκτῶν τοῦ Ἀγγλικοῦ πορθμοῦ.

Τὰ πλοῖα, ἅτινα διὰ τὴν ἁλιείαν του μεταχειρίζονται, εἶνε τριακοσίων μέχρι τετρακοσίων τόνων, καλῶς ἐφωδιασμένα μὲ κοντὰς κεραίας, διὰ νὰ ἦνε εὐμεταχείριστοι, καὶ προφυλαγμένα μὲ παραπετάσματα, μελανὰ δὲ χρωματισμένα. Φέρουν ἐξ ἀκάτια μακρά, στενὰ καὶ μυτερὰ ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν, περὶ τοὺς τριάκοντα δύω ἄνδρας, ὡς καὶ χειροῦργον. Εἶνε ἐφωδιασμένα μὲ βαρέλια καὶ λέβητας διὰ νὰ βράζουν τὸ πάχος.

Φθάνοντα εἰς τὸ μέρος τῆς ἁλιεύσεως τὰ πλοῖα. εἶνε πάντοτε ἕτοιμα μὲ δύω ἀνθρώπους εἰς τὰ ὑψηλότερα τεθειμένους πρὸς ἀνακάλυψιν κήτεων. «Ἐκεῖ ἐξέρχεται» φωνάζει εἷς ἐξ αὐτῶν. «Ἐκεῖ πάλιν» δεικνύων τὴν διεύθυνσιν ὅπου εἶδε τὸ σημεῖον. Εἰς μίαν στιγμὴν τὸ πᾶν εἶνε εἰς κίνησιν. Αἱ λέμβοι παρασκευάζονται καὶ πηγαίνον ἀμέσως μετὰ μεγάλης ταχύτητος ὄπισθεν τοῦ κήτους. Κατὰ πρῶτον τὸ προσβάλλουν· τὸ δὲ ζῶον ἀντιβοᾷ κρυπτόμενον εἰς τὰ βαθύτερα τῶν ὑδάτων. Ὁ ἔμπειρος πλοίαρχος σημειώνει τὸ μέρος, εἰς τὸ ὁποῖον κατέδυσε, καὶ ἐπειδὴ τὸ κῆτος δὲν δύναται νὰ μένῃ ἐπὶ πολὺ βυθισμένον, παρατηρεῖ ἀνησύχως διὰ τὴν ἐκ νέου ἐμφάνισίν του. Ἀναβαίνει τὸ κῆτος. Ἐκ νέου αἱ λέμβοι ἀρχίζουν τὴν καταδίωξίν του. Ὁ πλοίαρχος, ὅστις κυβερνᾷ τὴν μεγάλην λέμβον, ἀναπηδᾷ ἐπὶ τῆς πρώρας καί, ἁρπάζων τὸν κάμακα, τὸν ρίπτει μεθ' ὅλης τῆς δυνάμεως τοῦ μυώδους βραχίονός του ἐπὶ τῆς πλευρᾶς τοῦ ζώου, κραυγάζων «Ἀποσυρθῆτε!!» Τότε ἀμέσως τὸ κῆτος ἐξέρχεται ἐκ τῆς σκληρᾶς προσβολῆς, ἀρχίζον νὰ κτυπᾷ διὰ τῆς οὐρᾶς του καὶ περιστρεφόμενον καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις, ἕως οὗ τὸ περιτριγυρίζον ὕδωρ γένῃ σωρὸς ἀφροῦ. Ἐνίοτε ἐκτοξεύει τὴν λέμβον μετὰ βίας μακράν του μὲ μεγάλην ὁρμήν· ἄλλοτε μουγγρίζει καὶ τότε, ἅμα τὸ πρῶτον σχοινίον πλησιάζει νὰ τελειώσῃ, τὸ δεύτερον δένεται· πλησιάζοντα δὲ ἐγκαίρως καὶ τὰ ἄλλα ἀκάτια δένουν καὶ ἐκεῖνα τὰ σχοινία των, διότι τὸ κῆτος βυθίζεται πολὺ βαθέως. Τότε ὁπωσδήποτε ἀπὸ τὸ πολὺ τρέξιμον τὸ κῆτος ταχέως ἀποκάμνει· ἀπὸ δὲ τὰς λέμβους προσβάλλουσιν αὐτό, ἅμα φανῇ, ἐμπήγοντες περισσότερα καμάκια εἰς τὴν πλευράν του, καὶ ἡ πνοὴ τοῦ θανάτου φθάνει. Τρομερὰς σπασμὸς διέρχεται διὰ τοῦ ὑπερμεγέθους σώματός του, καὶ τότε τὸ ζῶον ἀρχίζει νὰ κτυπᾷ τὴν οὐρά του, περιστρεφόμενον καὶ ἀγωνιζόμενον μὲ μεγαλειτέραν βίαν ἢ πρότερον. Ὤμοι! συμβαίνει, ἡ λέμβος μετὰ τοῦ πληρώματος μετὰ τόσον μεγάλην προσβολὴν νὰ βυθισθῇ κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν. Ἓν κτύπημα ἀρκεῖ νὰ τὴν συντρίψῃ εἰς τεμάχια καὶ οἱ ἄνδρες κολυμβῶντες νὰ σωθοῦν.

Ὅταν τὸ κῆτος μουγγρίζῃ μακράν, ἐννοοῦν, ὅτι πρέπει νὰ ἀφήσουν ἑπτακοσίας ὀργυιὰς σχοινίου, ἤτοι τέσσαρα σχοινία. Ἄλλοτε, ἀφοῦ ἀναπαύσῃ μίαν ἢ περισσοτέρας λέμβους, φεύγει μὲ καμάκια, ἐμπηγμένα ἐπ' αὐτοῦ, καὶ διακοσίας ὀργυιὰς σχοινίου. Εἰς τὰς περισσοτέρας ὅμως περιστάσεις καταλαμβάνεται ἀπὸ τὰς ἄλλας λέμβους, καὶ τέλος φονεύεται στρεφόμενον ἐπὶ τὴν πλευράν του. Τοῦ κήτους φονευθέντος, τὸ πλοῖον διευθύνεται πρὸς αὐτό, ἢ ἂν ἦνε γαλήνη, στέκει μακρόθεν. Κατ' ἀρχὰς τρυπᾶται πλησίον τῆς κεφαλῆς· ἀκολούθως ἡ κεφαλὴ κόπτεται ἀσφαλιζομένη, καὶ τέλος διαμελίζεται. Τότε ἔχοντες περὶ τὴν μέσην σχοινία καὶ κρατοῦντες πελέκεις εἰς τὰς χεῖρας, καταβαίνουν ἐπὶ τοῦ πτώματος καὶ ἀρχίζουν νὰ τὸ διαμελίζουν. Κόπτεται μὲ τὸν πέλεκυν εἰς τεμάχια, δύω ἢ τρεῖς ποδῶν πάχους, κατὰ σπειροειδῆ διεύθυνσιν περὶ τὸ σῶμα τοῦ κήτους. Αὕτη ἡ γραμμὴ τῶν τεμαχίων σύρεται ἐπὶ τοῦ καταστρώματος δι' ἐργαλείων ἀπὸ μακράν, ἐργαζομένης τῆς μηχανῆς, καὶ οὕτω τὰ τεμάχια ἀνέρχονται· τὸ δὲ σῶμα περιστρέφεται μέχρις οὗ ὁλόκληρον τὸ κρέας κατακοπῇ. Ὁ γυμνὸς σκελετὸς χαλᾶται καὶ τὰ σπερματικὰ ὑγρὰ ἀναβύρονται δι' ἐπίτηδες καδίσκου· ὅταν δὲ ἡ ἐργασία τελειώσῃ, ἀναβιβάζουν τὸν καδίσκον ἐπὶ τοῦ πλοίου.

Ἀκολούθως ἡ ἐργασία συνίσταται εἰς τὴν ἐξαγωγήν, δηλ. εἰς τὸ νὰ βράσουν τὰ τεμάχια τῆς σαρκὸς καὶ τοῦ σπέρματος. Οἱ λέβητες θέτονται ἐπὶ τοῦ καταστρώματος εἰς τὰς θέσεις των. Τὸ σῦλον (σγουρὸν) μέρος τοῦ δέρματος ἐξάγεται μετὰ τὸ ἔλαιον, χρησιμεῦον δι' ἔναυσμα. Τὸ πολύτιμον σπέρμα βράζεται κατ' ἀρχὰς χωριστὰ καὶ φυλάττεται.

Ἡ μεγαλειτέρα ποσότης τοῦ κητελαίου, ἡ εἰσαγομένη εἰς τὸν λιμένα τοῦ Λονδίνου, εἶνε περίπου ὀκτὼ χιλιάδες τόνοι κατ' ἔτος.

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟΣ ΦΙΛΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ.

Τὰ τέκνα τῆς εὐάνδρου Ἠπείρου, ἥτις κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ νεωτέρου ἑλληνισμοῦ δύναται νὰ καυχηθῇ δικαίως ὅτι συνετέλεσαν μάλιστα πασῶν τῶν ἑλληνίδων χωρῶν εἰς τὴν ἠθικὴν καὶ ὑλικὴν ἀναγέννησιν αὐτοῦ, προέδησαν εἰς σύστασιν φιλεκπαιδευτικοῦ συλλόγου πρὸς διάδοσιν τῶν φώτων ἐν τῇ πατρίδι αὐτῶν. Ὁ σύλλογος συνέστη, ἤδη ἐργάζεται καὶ εἷς γόνος τῆς Ἠπείρου, ὅνπερ βεβαίως πολλοὶ θὰ μιμηθῶσι, ἐπροικοδότησεν αὐτὸν διὰ προκαταρκτικῆς συνδρομῆς χιλίων λιρῶν.

Ἐξεθέμεθα ἄλλοτε τὴν γνώμην ἡμῶν περὶ συστάσεως ἐπαρχιακῶν ἀδελφοτήτων ἢ συλλόγων. Εἷς γενικὸς σύλλογος, ἐλέγομεν, ὁ Φιλολογικός, ἐποπτεύων γενικώτερον τὴν ὑλικὴν τοῦ ἔθνους πρόοδον, καὶ εὐθαλεῖς τούτου παραφυάδες οἱ ἐπαρχιακοὶ σύλλογοι, συνιστάμενοι ἐν τῇ μητροπόλει καὶ ἐντεῦθεν ὡς ἀπὸ κέντρου ἐνεργοῦντες ὑπὸ τὰς ὁδηγίας τοῦ ἀνωτάτου συλλόγου ὑπὲρ τῆς ἰδίας ἑκάστος ἐπαρχίας. Ἄσμενοι δὲ εἴδομεν τὴν ἐν μέρει τοὐλάχιστον πραγματοποίησιν τῆς ἰδέας ταύτης διὰ τῆς συστάσεως τῆς Μακεδονικῆς ἀδελφότητος, τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ νῦν τοῦ Ἠπειρωτικοῦ Συλλόγου.

Τῆς συστάσεως τοῦ συλλόγου τούτου μεγίστη, ὡς ἐκ τῆς κατωτέρω προσφωνήσεως τοῦ κ. Ἠρ. Βασιάδου φαίνεται, ὑπῆρχεν ἀνάγκη. Ἡ εὔανδρος μὲν ἀλλὰ καὶ πληθαθὴς Ἤπειρος, μὴ δυναμένη νὰ διαθρέψῃ ὡς ἔχει νῦν τὰ τέκνα αὐτῆς ἐν τοῖς ἰδίοις κόλποις, ἀποστέλλει αὐτὰ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης ἵνα διὰ τῆς τιμίας ἐργασίας πλουτήσωσι καὶ τοὺς θησαυροὺς αὐτῶν μετακενώσωσιν εἰς τοὺς κόλπους τῆς κοινῆς μητρός· οἱ δ' Ἠπειρῶται οὐδέποτε ἐφάνησαν ἐπιλήσμονες τῶν πρὸς τὴν μεγάλην πατρίδα καθηκόντων, οὐδέποτε παρήκουσαν τὴν φωνὴν τῆς πατρίδος ὁσάκις ἐκάλεσεν αὐτούς. Καίπερ ὅμως τοιοῦτοι οἱ Ἠπειρῶται φανέντες πρὸς τὴν μεγάλην πατρίδα, εἰς τὴν ἰδίαν αὐτῶν ὀλίγιστα ἔπραξαν, οὐχὶ βεβαίως διότι δὲν ἐπεθύμουν, ἀλλὰ διότι ἐστεροῦντο συνδέσμου καὶ κέντρου.

Τὴν τοιαύτην τῶν πραγμάτων κατάστασιν συνειδότες πολλοὶ τῶν Ἠπειρωτῶν ὡς ἐπιβλαβῆ εἰς τὴν γενέθλιον αὐτῶν χώραν, ἀπεφάσισαν πρὸ πενταετίας τὴν σύστασιν Φιλεκπαιδευτικοῦ συλλόγου κέντρον ἔχοντος τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ συνδέοντος τοὺς ἀπανταχοῦ Ἠπειρώτας. Ἐπὶ δὲ τούτῳ συσκεφθέντες πολλάκις καὶ καταρτίσαντες κανονισμὸν συνῆλθον τὴν παρελθοῦσαν κυριακὴν ἐν τῇ σχολῇ τῆς Παναγίας εἰς πρώτην συνεδρίασιν.

Καὶ πρῶτος λαβὼν τὸν λόγον ὁ προεδρεύων κ. Ἠρ. Βασιάδης ἔλεξε τάδε:

« Φίλοι σύμπολῖται,

» Ἰδοὺ παρέστη ἡ ἡμέρα ἐκείνη, ἣν πᾶσα ἠπειρωτικὴ καρδία πρὸ πολλοῦ ἐπόθει καὶ βαρυαλγοῦσα ἐπὶ τῇ ἀναβολῇ ἠρώτα, πότε τέλος πάντων ὁ Ἠπειρωτικὸς Φιλεκπαιδευτικὸς σύλλογος τῶν ἐργασιῶν αὐτοῦ ἄρξεται; Σήμερον, ἄνδρες Ἠπειρῶται, χαίρετε καὶ ἀγαλλιᾶσθε. Ἰδοὺ ὁ μυριοπόθητος σύλλογος, εἰς οὗ τὴν σύστασιν ἀπὸ πενταετίας ἀσχολούμεθα, τὸν δὲ κανονισμὸν αὐτοῦ ἀπὸ τριετίας ἔχομεν συντεταγμένον, συνέρχεται, ὅπως καὶ πρακτικὴν καταστήσῃ τὴν ἵδρυσιν αὐτοῦ καὶ συσκεφθῇ καὶ φροντίσῃ περὶ τῶν δεόντων γενέσθαι πρὸς διάδοσιν τῆς στοιχειώδους ἰδίᾳ παιδεύσεως κατὰ τὴν Ἤπειρον· διότι ἡ φιλτάτη ἡμῶν πατρίς, ἡ Ἤπειρος, ἡ παρὰ πολλῶν ἐπὶ εὐτελείᾳ μακαριζομένη καὶ παράδειγμα ταῖς ἄλλαις χώραις προβαλλομένη, ἡ μήτηρ καὶ γενέτειρα τοσούτων ἐπισήμων ἀνδρῶν ἐπὶ φιλομουσίᾳ καὶ φιλογενείᾳ διαπρεπόντων ἡ ἐπὶ τούτῳ εὔανδρος καλουμένη, οὐ μόνον κατὰ τὴν ὑλικὴν καὶ διανοητικὴν ἀνάπτυξιν οὐ προεξάρχει τῶν ἄλλων, ἀλλὰ καὶ πολὺ πολλῶν τῆς ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας ἐπαρχιῶν ὑπολείπεται. Ὁ λόγος ἐνταῦθα οὐκ ἔστι περὶ τῆς πνευματικῆς καταστάσεως τούτου ἢ ἐκείνου τοῦ μέρους τῆς Ἠπείρου, ἔνθα ἐνδεχόμενον, ἵνα ὑπάρχωσι σχολεῖα καὶ εὐημερῇ ὁπωσοῦν ἡ παίδευσις, ἀλλὰ περὶ τῆς πνευματικῆς καταστάσεως τῆς Ἠπείρου συμπάσης. Τίς δὲ διαμφισβητήσαι δύναται, ὅτι ἡ πνευματικὴ τῆς ὅλης Ἠπείρου κατάστασις οὐκ ἔστιν ἐλεεινὴ καὶ ἀξιοδάκρυτος, καὶ οὐ μικρὸν ἡμῖν προστρίβεται ὄνειδος τούτου ἕνεκα; Τίς ἀγνοεῖ, ὅτι ἐν πολλαῖς τῆς Ἠπείρου χώραις οὐδ' αὐτὰ τὰ κοινὰ ὑπάρχουσι σχολεῖα, ἀλλὰ παχυλὴ ἀμάθεια καὶ βαθεῖα σκοτόμαινα περικέχυται; Ἀλλ' ἦλθεν ὁ καιρός, ἵνα τὸ φῶς τῆς παιδείας καὶ κατὰ ταύτας τὰς χώρας ἀναλάμψῃ, ἵνα τὸ προστριβόμενον ἡμῖν ὄνειδος ἀποτριψώμεθα, φροντίζοντες διὰ τοῦ Ἠπειρωτικοῦ Φιλεκπαιδευτικοῦ συλλόγου περὶ τῆς πολλαπλασιάσεως τῶν δημοτικῶν σχολείων καὶ διαδόσεως τῶν γραμμάτων καὶ ἐπιστημονικῶν πρακτικῶν γνώσεων κατὰ τὴν Ἤπειρον. Τοῦτο ἀπαιτεῖ ἡ θαυμασία κίνησις καὶ ὁ ζῆλος, ὃς κατέλαβε πολλὰς τῆς ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας ἐπαρχίας πρὸς ἀνάπτυξιν· τοῦτο οἱ νῦν χρόνοι, καθ' οὓς ἐπὶ μὲν τοῦ θρόνου φιλόλαος ἐπικάθηται ἡγεμὼν καὶ φίλος τῶν γραμμάτων καὶ ἐπιστημῶν, ὑπουργοὶ δὲ ἐπὶ βαθείᾳ διαπρέποντες συνέσει καὶ πεφωτισμένοι τὴν εὐρεῖαν ταύτην διέπουσιν αὐτοκρατορίαν, διὰ παντοίων μέσων τὸν ζῆλον πρὸς τὰ γράμματα καὶ τὰς τέχνας καὶ τὰς ἐπιστήμας διεγείροντες.

» Τούτου ἕνεκα καὶ ἡμεῖς ὀφείλομεν ἵνα πᾶσαν καταβάλωμεν προθυμίαν εἰς σύστασιν δημοτικῶν σχολείων καὶ διάδοσιν τῆς παιδείας κατὰ τὴν Ἤπειρον, ἔχοντες τὴν πεποίθησιν, ὅτι οὐ μόνον οἱ ἐν Ἠπείρῳ συμπολῖται ἐκ τοῦ σύνεγγυς βλέποντες τὴν τακεινὴν τῆς πεφιλημένης πατρίδος κατάστασιν ἄσμενοι καὶ μετὰ ζήλου συμπράξουσι πρὸς εὐόδωσιν τοῦ ἔργου, ἀλλὰ καὶ οἱ ἀπανταχοῦ διεσπαρμένοι Ἠπειρῶται καὶ πάντες οἱ φιλόκαλοι ὁμογενεῖς χορηγήσουσιν ἡμῖν πᾶσαν ἀνεξίκηψιν καὶ συνδρομήν, ὅπως καὶ ἐν ταῖς χώραις τῆς Ἠπείρου, ἔνθα ἐπικρατεῖ ἡ ἀμάθεια, διδαχθῶσι πολλοὶ καὶ πληθυνθῇ ἡ γνῶσις, καὶ τὸ βαθὺ τῆς ἀπαιδευσίας σκότος διασκεδασθῇ.»

Τοιαῦτα εἰπὼν προσεκάλεσε τὰ παρευρισκόμενα μέλη τοῦ συλλόγου εἰς τὰ τῆς ἡμερησίας διατάξεως ἔργα ἐπιπροσθείς, τάδε: « πάντες ἐπιθυμεῖτε βεβαίως τὴν παρουσίαν τοῦ ἡμετέρου συμπολίτου, οὗ τὰ φιλόμουσα αἰσθήματα καὶ αἱ γενναιοδωρίαι γνωστοὶ τοῖς πᾶσι, τοῦ κ. Χρηστάκη Ζωγράφου· ἀλλ' ὁ φιλογενὴς ἡμῶν συμπολίτης ἕνεκα σπουδαίων ὑποθέσεων καὶ μάλιστα καθ' ἃ παρασκευαζόμενος πρὸς ἀποδημίαν εἰς Εὐρώπην κωλυθείς νὰ παρευρεθῇ ἐν τῇ συνεδριάσει πάρεστιν οὐδὲν ἧττον ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν ἐμψυχῶν καὶ ἐνισχύων τὰς ἐπ' ἀγαθῷ ἀρξαμένας τοῦ συλλόγου ἐργασίας διὰ τῆς γενναίας αὐτοῦ ἠθικῆς καὶ ὑλικῆς ἀρωγῆς.

» Τὸ παράδειγμα τοῦ περιφανοῦς ἡμῶν συμπολίτου μιμούμενοι καὶ ἡμεῖς φιλοτιμηθῶμεν ἕκαστος, ἵνα συντελέσωμεν εἰς τὴν τοῦ συλλόγου πρόοδον συνεισφέροντες τὸ κατὰ δύναμιν καὶ ἐργαζόμενοι εἰς ἐπαύξησιν τῶν μελῶν, διότι ἡ παροιμία « οὐκ ἐν τῷ πολλῷ τὸ εὖ » ἐν ἄλλοις ἐφαρμοζομένη ἐν τοῖς συλλόγοις οὐκ ἐφαρμόζεται. Τοὐναντίον ἐν τούτοις ὅσῳ πλείονες οἱ ἑταῖροι καὶ συνεργάται, τοσούτῳ μᾶλλον καὶ ἡ πρόοδος καὶ εὐδοκίμησις βεβαία. Διὸ καὶ ἡμεῖς ἀγωνισθῶμεν, ἵνα εἰς τὸν ἡμέτερον σύλλογον ὅσον οἷόν τε πλείονα προσέλθωσι μέλη. Κατὰ τὸ ὄγδοον ἄρθρον τοῦ κανονισμοῦ τὰ μέλη τοῦ συλλόγου διαιροῦνται εἰς τρεῖς τάξεις. Ἡ πρώτη πληρόνει μίαν λίραν ὀθωμανικὴν κατ' ἔτος, ἡ δευτέρα ἡμίσειαν καὶ ἡ τρίτη ἐν τέταρτον· ἕκαστον μέλος δύναται νὰ ἐγγραφῇ εἰς ὁποιανδήποτε τάξιν θέλει, θὰ ἦνε δὲ ἴσον, ἔχον τὰ αὐτὰ δικαιώματα τῷ συνεισφέροντι τὸ μεγαλειτέρου ποσόν· διότι ἂν ἡ τύχη ἐχώρισεν ἡμᾶς κατὰ τὸν πλοῦτον ἐν τάξει, κατὰ τὴν καρδίαν ἡμῶν καὶ τὰ αἰσθήματα εἴμεθα ἴσοι ».

Τούτων λεχθέντων, προέτεινεν ἵνα ὁ σύλλογος ψηφίσῃ τὴν δημοσίευσιν τοῦ κανονισμοῦ, ὅπως καὶ τὸ δημοσίᾳ γένηται γνωστὸς ὁ σκοπὸς τοῦ συλλόγου, ὁ δὲ σύλλογος παμψηφεὶ παραδεξάμενος τὴν πρότασιν ταύτην προέβη εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου· καὶ πρόεδρον μὲν ἐξελέξατο τὸν ἅγιον Δέρ-

κων κ. Νεόφυτον Ἠπειρώτην τὸ γένος, ἀντιπροέδρους δὲ τοὺς κ. κ. Καραπάνον καὶ Βασιάδην, γενικὸν γραμματέα τὸν κ. Γ. Λάζόπουλον, εἰδικὸν τὸν κ. Γ. Σόρρον, ταμίαν τὸν κ. Ι. Λιάμπεην καὶ συμβούλους τοὺς κ.κ. Β. Σαρακιώτην, Σ. Οἰκονομάκην, Δ. Μαλιάδην, Μ. Παρανίκαν, Ζ. Ζήσην καὶ Ι. Καμιναρίδην.

Ὑπὸ τοιούτους αἰσίους οἰωνοὺς ἀρξάμενος τῶν ἐργασιῶν αὐτοῦ ὁ Ἠπειρωτικὸς σύλλογος πεποίθαμεν ὅτι διὰ τῆς γενναιοδωρίας τῶν ἀπανταχοῦ φιλομούσων Ἠπειρωτῶν θέλει δυνηθῆ νὰ ἐκπληρώσῃ τὸν σκοπὸν αὐτοῦ.

Πλούσιαι δωρεαὶ ἐγένοντο κατ' αὐτὰς παρὰ φιλογενῶν ἀνδρῶν εἰς τὸν Ἠπειρωτικὸν Φιλεκπαιδευτικὸν σύλλογον. Ὁ γεραρὸς Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Γρηγόριος, οὗ τὸ ὄνομα φέρεται μετὰ σεβασμοῦ εἰς τὰ στόματα τῶν ὀρθοδόξων, ὁ δὲ βίος καὶ ἡ παραδειγματικὴ πολιτεία τιμᾷ τὸ ἀνώτατον ἱεραρτεῖον τῆς ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, ἐπέστεψεν ἐσχάτως τὸ στάδιον αὐτοῦ διὰ τῆς αὐθορμήτου προσφορᾶς 750 ὀθωμανικῶν λιρῶν εἰς τὸν Ἠπειρωτικὸν σύλλογον. Ὁ πατριάρχης Γρηγόριος ἐξ ἠπειρωτῶν ἕλκων τὸ γένος πρὸ καιροῦ ἤδη ἀνηγορεύθη, τῇ προτάσει τοῦ προέδρου τοῦ Ἠπειρωτικοῦ συλλόγου μητροπολίτου Δέρκων κ. Νεοφύτου, ἐπίτιμον τοῦ συλλόγου τούτου μέλος, ὡς καλὸς δὲ πατριώτης καὶ ἱερὸς τῶν καλῶν παραδειγμάτων διδάσκαλος ἔγνω νὰ συντελέσῃ δι' ἀποτελεσματικῆς συνδρομῆς καὶ αὐτὸς εἰς τὸ ἔργον τοῦ συλλόγου, ὃν ἐτίμησε διὰ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ. Τὴν μεγαλόδωρον καὶ πλουσίαν αὐτοῦ προσφορὰν, ὁρμηθεῖσαν ἐκ πατρικῆς διαθέσεως καὶ εὐρείας μερίμνης ὑπὲρ τῆς προαγωγῆς καὶ πρακτικῆς ἀνυσιμότητος τοῦ συλλόγου, ἀνήγγειλεν ὁ γεραρὸς ἀνὴρ δι' ἐπιστολῆς αὐτοῦ, ἣν καταχωρίζομεν κατωτέρω. Ἀλλὰ τὴν δωρεὰν ταύτην τοῦ φιλομούσου καὶ φιλογενοῦς λειτουργοῦ τοῦ θυσιαστηρίου παρηκολούθησε καὶ ἄλλη οὐχ ἧττον πλουσία καὶ εὐγενὴς δωρεὰ 500 λιρῶν πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν φιλολογικὸν σύλλογον ὡς συνεισφορὰ πρὸς οἰκοδομὴν τοῦ κτιρίου αὐτοῦ, τοῦ ἱεροῦ τούτου τεμένους τῶν Μουσῶν, ὅπερ ἔσται οἱονεὶ ὁρατὸν καὶ ψηλαφητὸν κέντρον τοῦ ἐν ἡμῖν διήκοντος πνεύματος τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων καὶ τῆς διανοητικῆς τοῦ ἔθνους ἡμῶν προόδου. Ἡ ἱερότης τοῦ χαρακτῆρος καὶ ἡ παραδειγματικὴ τοῦ σεβαστοῦ δωρητοῦ ἀρετὴ ὑποχρεοῖ ἡμᾶς ἵνα μὴ πλείονας προσθέσωμεν λέξεις πρὸς ἔπαινον πράξεων, αἵτινες καὶ ἐξαγγελλόμεναι μόνον εἶνε ἀνεκτίμητος ἔπαινος τῶν πρὸς αὐτὰς σχετιζομένων ὀνομάτων.

Πρὸς τῇ δωρεᾷ τοῦ γεραροῦ πατριάρχου ὀφείλομεν νὰ σημειώσωμεν καὶ ἄλλην ἐκ 500 λιρῶν γενομένην πρὸς τὸν Ἠπειρωτικὸν σύλλογον ἐπίσης παρὰ τοῦ κ. Κωνστ. Ζάππα, ἀνεψιοῦ τοῦ ἀειμνήστου ἱδρυτοῦ τῶν ἐν Ἀθήναις Ὀλυμπίων Εὐαγγέλου Ζάππα, ὅστις ἐπὶ τὰ ἴχνη στοιχῶν τοῦ θείου αὐτοῦ, προσφιλὲς ἐγχαρξαντος ὄνομα ἐν τῇ καρδίᾳ παντὸς Ἕλληνος ἕνεκα τῶν ἀρχαϊκῶν αὐτοῦ αἰσθημάτων καὶ πόθων, ἐτίμησε τὸ γένος ἐκδηλώσας τὴν πρὸς τὴν γενέτειραν αὐτοῦ γῆν ἀγάπην διὰ τρανοῦ τεκμηρίου, τῆς ἐπιδαψιλεύσεως γενναίας συνδρομῆς πρὸς τὸ ἔργον τῆς πνευματικῆς αὐτῆς ἀναγεννήσεως. Τοιούτους ἔχων ζηλωτὰς ὁ Ἠπειρωτικὸς σύλλογος καὶ ἡ Ἤπειρος τοιούτους βλαστούς, γλυκείας δύνανται νὰ τρέφωσιν ἐλπίδας, ὁ μὲν περὶ τῆς ταχείας καὶ τελεσφόρου ἐκπληρώσεως τῆς ἀποστολῆς αὐτοῦ, ἡ δ' εὔανδρος ἐκείνη χώρα ὑπὲρ τῆς ἐν αὐτῇ ἀφθόνου μεταδόσεως τῶν Ἑλληνικῶν φώτων, τῆς προόδου καὶ τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς πνευματικῆς αὐτῆς παλιγγενεσίας. Αἱ εἰς τὸν σύλλογον τοῦτον συρρέουσαι δωρεαὶ τῶν ἀπανταχοῦ Ἠπειρώτων δεικνύουσιν ὅτι πάντες συνηγωνίσθησαν τὴν ἀνάγκην ταύτην, καὶ ἅπαξ ἀνάγκη τις καθιστάμενη ἐπαισθητὴ κατὰ τὸ ἥμισυ ἐξεπληρώθη. Τοῦτο λέγομεν νῦν διὰ τὸν Ἠπειρωτικὸν σύλλογον, ἐλπίζοντες ὅτι τὸ αὐτὸ θὰ δυνηθῶμεν νὰ εἴπωμεν μίαν ἡμέραν, οὐκ ἐς μακράν, καὶ διὰ τὸν Θρακικὸν Φιλεκπαιδευτικὸν σύλλογον.

Ἰδοὺ δὲ ἡ ἀνωτέρω ἀναφερομένη ἐπιστολὴ τοῦ πατριάρχου κ. Γρηγορίου:

Πανιερώτατε καὶ θεοπρόβλητε μητροπολῖτα Δέρκων καὶ πρόεδρε τοῦ ἐνταῦθα, ἐν Κωνσταντινουπόλει, Ἠπειρωτικοῦ Φιλεκπαιδευτικοῦ συλλόγου, ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι λίαν ἀγαπητὲ καὶ περιπόθητε ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργὲ τῆς ἡμῶν μετριότητος κ. Νεόφυτε, τὴν λίαν περιπόθητον ἡμῖν αὐτῆς πανιερότητα ἀδελφικῶς ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμεθα.

Μετὰ πόθου πατρικοῦ κομισάμενοι τὴν ἀπὸ 1 τοῦ παρελθόντος νοεμβρίου μηνὸς περισπουδάστον ἡμῖν ἐπιστολὴν τῆς φίλης ἡμῖν Αὐτῆς πανιερότητος, δι' ἧς Αὕτη ὑπὸ τὴν ἰδιότητα προέδρου τοῦ ἐνταῦθα Ἠπειρωτικοῦ Φιλεκπαιδευτικοῦ συλλόγου, οὕτινος πάνυ ἐπαξίως προεδρεύει, μετὰ καὶ τοῦ ἀξιοτίμου γραμματέως αὐτοῦ ἀναγγέλλει ἡμῖν ὅτι ἡ τοῦ συλλόγου τούτου ἐντιμος ὁλομέλεια λαβοῦσα γνῶσιν τῆς Ἠπειρωτικῆς ἡμῶν καταγωγῆς προιήχθη ἵνα ὀνομάσῃ ἡμᾶς μέλος ἐπίτιμον αὐτοῦ, λίαν εὐχαρίστως διετέθημεν ἐπὶ τῇ ἀγγελίᾳ ταύτῃ. Ἐφ' ᾧ καὶ διὰ τοῦ παρόντος πατρικοῦ ἐγγράφου ἐκφράζοντες τῇ λίαν περισπουδάστῳ ἡμῖν Αὐτῆς πανιερότητι καὶ δι' αὐτῆς ἅπασι τοῖς συγκροτοῦσι τὸ διαληφθὲν σωματεῖον τὰς ἡμετέρας ἐγκαρδίους εὐχαριστίας ἐπὶ τῇ ἐνδειχθείσῃ πρὸς ἡμᾶς ἐξαιρετικῇ ταύτῃ τιμῇ, πέμπομεν ἐν γένει πρὸς ἅπαντας τὰς ἀπὸ βάθους ψυχῆς πατρικὰς ἡμῶν εὐχὰς καὶ εὐλογίας καὶ ἐξαιτούμεθα θερμῶς παρὰ τοῦ ἀγαθοδότου Θεοῦ ὅπως ἐπιρρωννύῃ τὸν ζῆλον ἁπάντων τῶν ἐντίμων μελῶν ὑπὲρ τῆς προαγωγῆς τοῦ κοινωφελοῦς τούτου καθιδρύματος καὶ τῆς ἀγαθῆς καρποφορίας αὐτοῦ συμφώνως πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς συστάσεως αὐτοῦ. Ἐφιέμενοι δὲ ἵνα καὶ ἔργῳ κατὰ τὸ ἐνὸν συντελέσωμεν ὑπὲρ τοῦ συλλόγου τούτου, προσφέρομεν ἤδη εἰς αὐτὸν ἐφάπαξ λίρας ὀθωμανικὰς ἑπτακοσίας πεντήκοντα (750), πληρωθησομένας ἐκ τοῦ ἐθνικοῦ ταμείου ἀπέναντι τῶν ὑπ' αὐτοῦ καθυστερούντων ἡμῖν χρημάτων ἀπὸ πατριαρχικῆς ἐπιχορηγήσεως, καθὰ περὶ τούτου ἐδηλώσαμεν τῇ Αὐτοῦ θειοτάτῃ παναγιότητι, τῷ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ, λίαν περισπουδάστῳ ἡμῖν ἐν Χριστῷ ἀδελφῷ καὶ συλλειτουργῷ κ. κ. Ἀνθίμῳ, φροντισάτω δὲ ἡ Αὐτῆς πανιερότης περὶ τῆς ἀπαιτήσεως καὶ παραλαβῆς τῶν ἐν λόγῳ ἑπτακοσίων πεντήκοντα λιρῶν. Καὶ ταῦτα μὲν πατρικῶς, εἶεν δὲ τὰ ἔτη Αὐτῆς θεόθεν ὅτι πλεῖστα, ὑγιεινὰ καὶ πανευφρόσυνα.

ἀωοδ τῷ μηνὶ δεκεμβρίῳ ζ'. Ἐν Μ. Ρεύματι.

Ὁ πρώην Κων]πόλεως
ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ
ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.

(Ἐκ τοῦ Νεολόγου).

Ο ΜΑΥΡΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ.

(Συνέχ. ἀπὸ σελ. 82).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

Τὸ μαῦρον σημεῖον γίνεται καταιγίς, ὁ δὲ μαῦρος ἄνθρωπος ἐπαναφαίνεται.

Ὁ ἄνθρωπος, περὶ οὗ ὡμιλήσαμεν εἰς τὸ Γ'. κεφάλαιον, εἶδομεν ὅτι εἶχε σταθῆ ὄρθιος ἐπὶ τῆς ὁδοῦ πλησίον τοῦ δάσους. Ἡ μικρὰ Νίνα, ἥτις ἐτρόμαξε μόλις διακρίνασα αὐτὸν διὰ τοῦ φυλλώματος, ἔτι μᾶλλον ἤθελε φοβηθῇ, ἂν τὸν ἔβλεπεν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ.

Οὗτος ἦτον ὑψηλὸς τὸ ἀνάστημα, ἔχων τοὺς ὤμους ὀλίγον στρογγύλους, ἀλλὰ εὐρεῖς καὶ εὐσηκεῖς. Πυκναὶ μέλαιναι ὀφρῦς ἐσκίαζον τοὺς σπινθηροβολοῦντας ὀφθαλμούς του· γενειὰς ψαρά, περιστέφουσα τὸ ὠχρὸν πρόσωπόν του, ἠνοῦτο μετὰ τῆς μακρᾶς αὐτοῦ κόμης· ἡ δὲ σοβαρὰ καὶ ἐμβριθὴς φυσιογνωμία του ἐφαίνετο μᾶλλον διατεθειμένη εἰς τὸ σκότος ἢ εἰς τὸ φῶς, ὡς ὁ οὐρανός, ὅστις δὲν εἶνε ἔτι οὔτε ἀπειλητικὸς οὔτε φαιδρός, ἀλλ' ὅστις φαίνεται μᾶλλον κλίνων πρὸς τὴν βροχὴν παρὰ πρὸς τὸν ἥλιον· εἶχε τὸ στόμα καλῶς ἐσχεδιασμένον, ἀλλ' ἐπὶ τῶν χειλέων του ἐπεκάθηο Ὀλίψις καὶ κατήφεια· τὸ μέτωπον ὑψηλόν, ἀλλ' ἠυλακωμένον ὑπὸ ρυτίδων, τὰς ὁποίας εἶχον χαράξει μᾶλλον ἠθικαὶ ὀδύναι καὶ βάσανα ἢ ὁ χρόνος· τέλος ἐν συνόλῳ ὁ ἀνὴρ οὗτος ἦτο σοβαρὸς ἅμα καὶ τεταραγμένος, εὐγενὴς ἅμα καὶ ἀνήσυχος.

Ἔφερε μέλαιναν χλαμύδα, ἐσφιγμένην εἰς τὴν μέσην διὰ δερματίνου ζωστῆρος, μέλαιναν ἀναξυρίδα καθὼς καὶ πῖλον μέλανα καὶ πλατύγυρον, τὸν ὁποῖον, ὁσάκις ἀπεκαλύπτετο, ἔρριπτε πρὸ τῶν ποδῶν του. Ἐκράτει εἰς τὴν χεῖρα μακρὰν ράβδον προσκυνητοῦ, ἥτις ἐχρησίμευεν αὐτῷ ὡς βακτηρία ἅμα καὶ ὅπλον.

Ἐγχειρίδιον μὲ κεραυνὴν λαβὴν κρεμάμενον ἐκ τοῦ ζωστῆρος αὐτοῦ συνεπλήρου τὸν ὁπλισμόν του.

Ἡ προφύλαξις αὕτη οὐδαμῶς ἦτο παράδοξος διὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, καθ' ἣν συχνάκις καὶ αἴφνης εὑρίσκετό τις ἀπέναντι χθροῦ. Ἀλλ' ὁ ἄγνωστος οὗτος εἶχεν ἄρά γε τὸ ὅπλον τοῦτο μόνον πρὸς ὑπερασπισίν του;

Ἂν καὶ οἱ χαρακτῆρες τοῦ προσώπου του ἐνέπνεον τὴν ἐμπιστοσύνην, ὑπῆρχεν ὅμως ἐν αὐτῷ μυστηριῶδές τι, τὸ ὁποῖον διήγειρεν ὑποψίας κατ' αὐτοῦ.

Ὅτε αἱ δύο νεάνιδες ἀπομακρυνθεῖσαι δὲν ἦσαν πλέον εἰς αὐτὸν ὁραταί, ἔκαμεν ἓν βῆμα ὡς διὰ νὰ τὰς ἀκολουθήσῃ, ἀλλ' αἴφνης ἐστάθη.

Ἔχων τὰς χεῖρας ἐπὶ τῆς βακτηρίας του ἐσταυρωμένας, τοὺς δὲ ὀφθαλμοὺς ἐπὶ τὰ ἴχνη τῶν βημάτων των προσηλωμένους καὶ ἐν βαθείᾳ μελέτῃ καὶ προσοχῇ βεβυθισμένος, μένει ἀκίνητος καὶ σκεπτικός.

Ἐν τοιαύτῃ θέσει ἔμεινεν ἴσως μίαν ὥραν, ἴσως δὲ καὶ περισσότερον· ἐφαίνετο ὡς μὴ αἰσθανόμενος τὸν καιρὸν παρερχόμενον. Κάποτε ὅμως ἐν βλέμμα ριπτόμενον πέριξ μετὰ περιεργείας τὸν ἐδεδίκιον ἐνν ὅτι διετέλει πάντοτε μόνος.

Ἐνῷ αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος εὑρίσκετο εἰς τὸν βαθὺν τοῦτον λήθαργον, ἡ ἡμέρα ἤδη ἐξέπνεε διαδεχομένη ὑπὸ τῆς νυκτός· τὰ δὲ νέφη, ἅτινα μέχρι τοῦδε μόλις διεκρίνοντο ὑπεράνω τῶν δρέων, ὑψωθέντα ἤδη μεῦρα καὶ πυκνά, ἐκάλυψαν τὸν οὐράνιον θόλον, ὑπὸ σφοδροῦ διωκόμενα ἀνέμου. Τὰ κελλικέλαδα καὶ πρὸ μικροῦ εἰς τοὺς ἀγροὺς ἱπτάμενα πτηνὰ ἤρχοντο νὰ προφυλαχθῶσιν ἐντὸς τοῦ δάσους, τὰ δὲ εὔθυμα ἄσματά των ἀντικατέστησαν μόνοι οἱ κρωγμοὶ τῆς κορώνης προαγγελλούσης τὴν θύελλαν.

Αἱ ἡμέραι εἰσὶ μεγάλαι κατὰ τὴν ὥραν ταύτην τοῦ ἔτους· ἀλλ' εἰς τοὺς θερμοὺς τόπους αἱ καταιγίδες εἶνε σφοδραί, τὸ δὲ σκότος τοῦ οὐρανοῦ ἠπείλει νὰ μεταβάλῃ ἀληθῶς τὴν ἡμέραν εἰς νύκτα.

Ἤδη ὁ ἄνεμος κατασταθεὶς σφοδρότερος προσέβαλε τὴν κόμην τοῦ ἀγνώστου, χονδραὶ δὲ σταγόνες βροχῆς ἔπεσον ἐπὶ τοῦ μετώπου αὐτοῦ.

Τότε ἐφάνη ἐξυπνήσας ὡς ἐκ μακροῦ ὀνείρου. Ἔρριψεν ἓν βλέμμα πρὸς τὸν οὐρανόν, ἕτερον ἐπὶ τῆς πεδιάδος καὶ, ὀρθώσας αἴφνης τὸ μέτωπον, ἐγκατέλειψε τὸ δάσος καὶ εἰσῆλθεν ἔν τινι παρακειμένῳ ἀγρῷ ἀραβοσίτου.

Ταχύνας δὲ τὰ βήματά του ἐδάδιζε κατ' εὐθεῖαν ὡς γνώσκων τὸν δρόμον του· ἱστάμενος ἐνίοτε ἔβλεπε πέριξ αὐτοῦ μήπως τὸν παρηκολούθει τις, ἀλλ' οὐδεὶς ἐφαίνετο, διότι ἡ θύελλα αὐξάνουσα ἔκαμεν ὅλους τοὺς κατοίκους νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὰς οἰκίας των. Ἐξηκολούθει τότε τὴν πορείαν του καί, τοιουτοτρόπως πάντοτε διαβαίνων διὰ τῶν ἀγρῶν, ἔθασεν εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ λόφου, ἐφ' οὗ εὑρίσκοντο τὰ ἐρείπια τοῦ φρουρίου.

Ἐκ τῶν λειψάνων τοῦ φρουρίου τούτου, ὡς προείπομεν, εἶχον κατασκευασθῆ χωρικαί τινες καλύβαι ἀλλ' αὗαι τότε ἦσαν ἀκατοίκητοι ἕνεκα τῆς ἐξῆς αἰτίας. Ἀλλόκοτοι κρότοι, τοὺς ὁποίους οἱ χωρικοὶ ἐνόμιζον ὅτι ἤκουον ἐν καιρῷ νυκτός, τρομερὰ φαντάσματα, τὰ ὁποῖα ἐνόμιζον ὅτι ἔβλεπον διερχόμενα διὰ τῶν ἐρειπίων, ταῦτα ἔκαμαν αὐτοὺς νὰ πιστεύσωσιν ὅτι τὸ φρούριον ἐσυχνάζετο ὑπὸ τοῦ διαβόλου ἢ, ὅπερ ταὐτό, ὑπὸ τῆς σκιᾶς τοῦ αὐτοκράτορος Ἑρρίκου τοῦ Ζ'., ὑπὸ πάντων δὲ ἐγκατελείφθησαν πάραυτα αἱ οἰκίαι, καθὸ ταραττόμεναι ὑπὸ τῆς κινδυνώδους ταύτης γειτονίας καὶ τῶν τρομερῶν ἐκείνων ἀναμνήσεων.

Διὰ τοῦτο λοιπὸν τὰ περὶ ὧν ὁ λόγος ἐρείπια ἦσαν τὸ ἀσφαλὲς καὶ γνωστὸν καταφύγιον ὅλων τῶν ὑποπτων, οἵτινες διήρχοντο τὸν τόπον καὶ οἵτινες ἤξευρον ὅτι οὐδεὶς ἤθελε τοὺς ἀνησυχήσει ἐκεῖ.

Ἐνταῦθα ἐπίσης διευθυνόμενος ὁ ἄγνωστός μας ἔφθασεν εἰς ἓν τῶν ἐρημητηρίων τούτων, τοῦ ὁποίου οἱ τοῖχοι κτισθέντες ἐν βίᾳ ἦσαν πλήρεις ραγάδων, καὶ ἂν ἡ ἐτεμιόρροπος στέγη ἐκρατεῖτο ἔτι, τοῦτο ἀποδοτέον εἰς τὸ ὅτι οἱ τοῖχοι ἐφαίνοντο διστάζοντες πόθεν νὰ καταρρεύσωσι. Πλατεῖαι πλάκες πράϊναι ἐκ τοῦ εὐρῶτος ἐξέτεινον τὴν λέπραν αὐτῶν ἐπὶ τῶν ἀθλίων τούτων κτιρίων, καθιστῶσαι ταῦτα μελαγχολικώτατα.

Ἡ οἰκία, ἐὰν δυνάμεθα νὰ δώσωμεν αὐτὸ τὸ ὄνομα εἰς τὸ κτί-

ριον τοῦτο, ἦτο σκοτεινή, οὐδὲν ἔχουσα παράθυρον πλὴν τῆς θύρας, οὕσης ταπεινῆς καὶ καμαρωτῆς· δὲν εἰσήρχετο δὲ τὸ φῶς ἢ διὰ τῶν σχισμῶν τῶν τοίχων.

Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ὅμως ἀλλ' οὐχὶ μακρὰν τῆς εἰσόδου, εἰς τρόπον ὥστε νὰ φαίνηται ἔξωθεν (τῆς θύρας εὑρισκομένης εἰς γωνίαν καὶ οὐχὶ εἰς τὸ μέσον) παρετηρεῖτο λευκόν τι· τοῦτο δὲ ἦτο μαρμάρινον ἀγαλμάτιον, ὅπερ παραδόξως πως εὑρίσκετο ἐν μέσῳ τῶν ἀθλητῶν ἐκείνων. Καθ' ἣν στιγμὴν ὁ ἄγνωστος εἰσήρχετο, μία τελευταία ἡλιακὴ ἀκτὶς διαχύσασα τὰ σκοτεινὰ νέφη, ἐφώτισε τὴν θύραν καὶ τὸ πλησίον αὐτῆς μικρὸν ἄγαλμα· ἀφίσασα εἰς βαθὺ καὶ ἄπλετον σκότος τὸ λοιπὸν τοῦ ἐρειπίου.

Ἡ λευκότης αὕτη ἐν τῷ μέσῳ τοιαύτης σκοτίας ἐπροξένει τῳόντι ζωηρὰν εἰς τὴν φαντασίαν ἐντύπωσιν.

Ὁ ἄγνωστος εἰσῆλθε καὶ μετὰ δύο βήματα ἔφθασεν εἰς τὸ ἐνδότατον τοῦ σκοτεινοῦ τούτου ἄντρου· κύψας δὲ ἐψηλάφισε τὸ ἔδαφος διὰ τῶν χειρῶν.

«Δόξα σοι ὁ Θεὸς! ἀνέκραξεν, οὐδεὶς ἦλθεν! Εἶναι κύριος τῆς νυκτὸς ταύτης, νυκτὸς ἀναπαύσεως καὶ εἰρήνης! Ἀλλ' αὔριον . . . τίς οἶδε τί θὰ συμβῇ αὔριον;

«Ὦ! Εὐτυχεῖς στιγμαί! ἐξηκολούθησε βλέπων τὴν βροχὴν πίπτουσαν κρουνηδόν . . . Ἰδοὺ ποῦ χρεωστῶ ἴσως τὴν χάριν τοῦ δι' ἀπήλαυσα αὐτὸ τὸ ἄσυλον . . . Ἂς ἐκραγῇ τώρα ὁ κεραυνός! Ἡ ἡσυχία μου εἶνε τελεία . . . . ἀλλὰ δὲν θὰ διαρκέσῃ. ἐπρόσθεσε μετ' ὀλίγον ὁ ὁρίζων ἤρχισε νὰ καθορίζῃ . . . εὐτυχῶς σήμερον εἶνε ἡ ἐπέτειος τοῦ θανάτου τοῦ Ὀρρίκου καὶ ἑπομένως οὐδεὶς θὰ τολμήσῃ τὴν νύκτα ταύτην νὰ ταράξῃ τὴν ἡσυχίαν τῶν ἐρειπίων. Ἄθλιοι! οἱ πιστεύοντες εἰς τὰ φαντάσματα! Τώρα εὑρισκόμενος ἐνταῦθα ἀδιαφορῶ διὰ τὴν βροχὴν ἢ τὸν ἥλιον, εἶμαι ἤσυχος μέχρι τῆς πρωΐας καὶ δύναμαι ν' ἀναπαυθῶ ἐν εἰρήνῃ! . . .»

Ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἦτον ἀλλόκοτος. Ἔμελλε ν' ἀποκοιμηθῇ ἐν μέσῳ τῆς ἐκρήξεως τοῦ κεραυνοῦ καὶ προσδιώριζε τὴν αὔριον πρὸς ἐργασίαν· τοῦτο ἦτο πάντα ἐναντίον πρὸς ὃ ποιοῦσι συνήθως οἱ κρυπτόμενοι.

Δι' αὐτούς, εἴτε ἀθῴους εἴτε ἐνόχους εἶνε προγεγραμμένους εἴτε κλέπτας, ἡ νὺξ εἶνε ἡ φίλη ἥτις τοὺς βοηθεῖ. Τὸ σκότος αὐτῆς καλύπτει τὴν πορείαν των· ἡ σιωπὴ αὐτῆς τοῖς ἀποδίδει ἡσυχίαν, ἡ ἀνάπαυσις πάντων εἶνε τὸ σύνθημα τῆς ἐνεργείας των. Εἴτε ἐχθροὺς φεύγουσιν εἴτε θύματα διώκουσι, τὸ μυστήριον τῶν νυκτερινῶν ὡρῶν εἶνε ἀσφαλὴς πέπλος ριπτόμενος ἐπὶ τῶν πράξεών των. Ἡ δὲ ἡμέρα δι' αὐτούς, ὅταν δὲν εὑρίσκωνται εἰς κίνδυνον ἢ φόβον, εἶνε ἡ ἀνάπαυσις εἰς τι σπήλαιον ἢ δάσος, ὁ ὕπνος εἰς τὰ μᾶλλον ἔρημα μέρη καὶ, ἂν ὄχι ὁ ὕπνος, τοὐλάχιστον ἡ ἀργία.

Ὁ ἄνθρωπος ὅμως, οὗτινος ἀπαντῶμεν ἐνώπιον ἡμῶν τὴν ζωήν, πράττει ὅλως ἀδιαφόρως. Ἐξηκολούθη ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, εἰς τὸ ἐνδότατον τοῦ ἄντρου του, καὶ ἔμενεν οὐτω. Πρὶν δὲ παραδοθῇ εἰς τὴν ἀνάπαυσιν, τὴν ὁποίαν τοσοῦτον ἐφαίνετο ἐπιθυμῶν, ἔσυρε τὸ ἐγχειρίδιόν του καὶ ἐξήτασε μετὰ προσοχῆς τὴν αἰχμὴν καὶ τὸ κοπτερὸν αὐτοῦ μέρος.

Ἡ αἰχμὴ ἦταν ὀξεῖα· ἡ λαπὶς στερεά· τὸ κοπτερὸν αὐτοῦ ἐξύθηκτον (καλῶς ἠκονισμένον).

Εὐχαριστημένος ἀπὸ τὴν ἐξέτασίν του, ἐπανέθεσεν αὐτὸ ἐξ ἡμισείας ἐν τῇ θήκῃ καί, θέσας αὐτὴν πλησίον του, ἀπεκοιμήθη.

Ποῖός τις ὁ ἄνθρωπος οὗτος; Ἡ τοῦ ἐξοχωτάτου καὶ ἰσχυροτάτου πρίγκηπος Κοσμᾶ τοῦ Μεδίκων ἀστυνομία ἴσως θὰ ἠδύνατο νὰ γνωρίζῃ τι περὶ αὐτοῦ. Ἀλλ' αὕτη σπανίως ἤρχετο εἰς Βουονκονβέντον, οὖσα ἀκαούντως ἠσχολημένη εἰς τὰς πόλεις καὶ εἰς τὴν Φλωρεντίαν καὶ ἀδιαφοροῦσα διὰ μακρὰ χωρία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'.

Ἄσματα καὶ στέφανοι ἀνθέων.

Ἐν Ἰταλίᾳ αἱ καταιγίδες εἰσὶ μὲν σφοδραί, ἀλλὰ πολλάκις λίαν σύντομοι. Τοιαύτη ὑπῆρξε καὶ ἡ κατὰ τὴν ἑσπέραν τῆς 30ῆς Ἀπριλίου 1572 καταιγὶς τοῦ Βουονκονβέντου. Μετὰ ὀλίγας ὥρας ἡ γῆ, διψαλέα καὶ ἕνεκα μακρᾶς ἀνομβρίας ἀπεξηραμένη, ἔπιεν ὅλον τὸ ὕδωρ τῆς βροχῆς, μὴ ἀφήσασα ἄλλα ἴχνη εἰμὴ νέαν τινὰ δροσερότητα. Ἐν τούτοις ἡ νὺξ ἔφθασεν, ἦτο δὲ αὕτη ἡ τῆς 1ης Μαΐου, νὺξ τῶν ἀσμάτων καὶ τῶν ἑορτῶν ἐν τῇ Τοσκάνῃ καὶ τοῖς περιχώροις.

Μόλις ἐνύκτωσε καὶ ἰδοὺ εὐθύμός τις συνοδία περιῆλθε τὰς ἁβοὺς τοῦ χωρίου.

Ἡ συνοδία αὕτη συνεκροτεῖτο ἀπὸ τοὺς συναθροισθέντας ἐν τῇ πλατείᾳ νέους· ἐπροχώρουν δὲ ὡς ἐν παρατάξει, προπορευομένου τυμπανιστοῦ, πάντες φαιδροί, λαμπρῶς ἐνδεδυμένοι καὶ φέροντες ἐπὶ τῆς κορυφοδόχης τοῦ ὑπενδύτου ἀνθοδέσμας ἐξῃρημένας ἐκ ποικιλοχρόων ταινιῶν. Ἕκαστος κράτει ἀνημμένην λαμπάδα, τῆς ὁποίας ἡ φλὸξ ἔλαμπε ζωηρῶς, τοῦ ἀνέμου κοπάσαντος μετὰ τῆς καταιγίδος.

Ἐπὶ κεφαλῆς τῆς συνοδίας ἐβάδιζε νέος τις γλύπτης ἐκ Βουονκονβέντου καλούμενος Ὑάκινθος. Οὗτος ἐν εἴδει σημαίας ἐκράτει ὑψωμένον κλάδον λεῖον καὶ εὐθὺν αἰγείρου ἀπεγυμνωμένον τῶν φύλλων· ἐπὶ τῆς κορυφῆς δὲ αὐτοῦ ἐταλαντεύετο χαριέντως στέφανος ἐκ λευκῶν ῥόδων καὶ ὑακίνθων, συνδεδεμένων διὰ ταινιῶν κυματιζουσῶν. Καθ' ὅσον ἡ συνοδεία προεχώρει, τὰ παράθυρα τῶν οἰκιῶν ἠνοίγοντο, αἱ κεφαλαὶ τῶν νεανίδων ἐφαίνοντο πρὸς στιγμήν, οἱ νέοι ἵστανο, ὁ δὲ συγγενὴς ἢ μνηστὴρ τῆς ἐν τῇ οἰκίᾳ νεάνιδος, ἀποσπῶν τὴν ἀνθοδέσμην ἐκ τῆς καρδιοδόχης του, ἐκρέμαζεν αὐτὴν ἐπὶ τῆς θύρας. Ὅλοι δὲ ἦδον τότε·

Τῆς οἰκίας τὴν τιμὴν
Ἂς ᾄσωμεν εὐθύμως,
Ἥτις πᾶσαν ἀρετὴν
Ἠγάπησ' ἐγκαρδίως.
Μαΐου ἔρθασεν ὁ μὴν· ἀνθῶν αἱ λειμωνέαι
Χαῖρε, δέσποινα τοῦ οἴκου.
Μαΐου ἔρθασεν ὁ μὴν ἀνθοβολοῦν τὰ δένδρα
Χαῖρε Δέσποινα καὶ νέαι.
Μαΐου ἔρθασεν ὁ μὴν, μυροβολοῦσι τ' ἄνθη·
Χαῖρ' ἐδῶ ὅτ' ἀγαπῶμεν.

Εἷς τῶν ἀοιδῶν ἀπεσπᾶτο τότε ἐκ τῶν συντρόφων του καὶ ἐξηκολούθει.

Μαΐου ἔρθασεν ὁ μὴν, ἀγάλλεται ἡ φύσις·
Ἀποθανόντων ἀδελφῶν ἀΐδιος ἡ μνήμη.
Μαΐου ἔρθασεν ὁ μὴν, τὰ πάντα μειδιῶσι·
Δεήσεις δ' ὑπὲρ τῶν ψυχῶν αὐτῶν ἀς ὑψωθῶσι.

Μετ' ὀλίγον ἡ θύρα ἠνοίγετο καὶ νέμισμά τι ἐδίδετο εἰς τὸν ἀοιδόν, τὸ ὁποῖον διεμοιράζοντο ὅλοι οἱ σύντροφοι.

Μετὰ ταῦτα ἡ συνοδία ἐπροχώρει εἰς ἄλλην οἰκίαν, ἐπαναλαμβάνουσα τὰ αὐτὰ ἄσματα· οὕτω πάντες εὐφραίνοντο, ἐνῶ ὁ ἄγνωστος ἀνεπαύετο εἰς τὰ ῥόδερα ἐκεῖνα ἐρείπια.

Ἡ οἰκία τῆς Θηρεσίας εὑρίσκετο εἰς τὴν ἄκραν τοῦ χωρίου· ἐπομένως ταύτην ἐπεσκέφθησαν τελευταίαν οἱ ᾄδοντες.

Φθάσαντες ἔμπροσθεν τῆς θύρας, ἐπανέλαβον τὴν συνήθη ᾠδήν, καὶ τὴν φορὰν ταύτην ὁ Ὑάκινθος ἐκρέμασε τὴν ἀνθοδέσμην του ἐπὶ τῆς θύρας. Μετὰ τὸν θάνατον ἑνὸς θείου της ἡ Ραφαήλλα δὲν εἶχεν ἡ μακρινοὺς συγγενεῖς. Ἐπειδὴ δὲ ὁ νέος γλύπτης πρὸ καιροῦ εἶχε δηλώσει τὴν ἐπιθυμίαν του νὰ τὴν νυμφευθῇ, οὗτος ἦδη εἶχε περισσότερον δικαίωμα ἀπὸ πάντα ἄλλον νὰ τῇ προσφέρῃ τὴν ἀνθοδέσμην αὐτοῦ καὶ ταυτοχρόνως λαβὼν τὸν κλάδον καὶ τὸν ἐπ' αὐτοῦ στέφανον ἤνωσε ταῦτα μὲ τὰ ἄνθη του καὶ τὰ ἐκρέμασεν ἐπὶ τοῦ ρόπτρου τῆς θύρας.

Τότε δὲ ὅλοι ἀνέκραξαν ὁμοφώνως·

«Χαῖρε ἡ ὡραιοτέρα! Χαῖρε ἡ καλλιτέρα! Χαῖρε ἡ εὐτυχεστέρα!»

Ἡ εὐτυχεστέρα! τίς οἶδε; Ἡ δυστυχία, τὸ ζοφερὸν αὐτὸ πτηνόν, ἵπταται ἀνεμποδίστως εἰς τοὺς ἀγροὺς τοῦ μέλλοντος!

Καθ' ὅλον αὐτὸ τὸ διάστημα αἱ τρεῖς γυναῖκες αἱ κατοικοῦσαι τὴν οἰκίαν ταύτην ἵστανο ὄρθαι εἰς τὴν θύραν, ἡ Θηρεσία φαιδρά, ἡ Νίνα κροτοῦσα τὰς χεῖρας της μετὰ χαρᾶς, ἡ δὲ Ραφαήλλα ἐπιχαρίτως ἐρυθριῶσα, ὑπομειδιῶσα καὶ τὸ ἦθος σκεπτική.

«—Χαίρετε, ὦ ἀοιδοί, ἀπεκρίθη ἡ Θηρεσία. Ναί, ἡ θυγάτηρ μου εἶνε καλή, εἶνε ὡραία καὶ ἐίμεθα εὐτυχεῖς. Εὐχαριστῶ ἀντ' αὐτῆς, εὐχαριστῶ πάντας ὑμᾶς. Ἀλλ' εἴπατε ὅτι πρέπει νὰ συλλέξωμεν προσευχὰς ὑπὲρ τῶν ἀποθανόντων· ἐὰν ἡ μήτηρ σᾶς γνωρίζῃ χάριν, ἡ χάρις ἐπίσης σᾶς εὐχαριστεῖ καὶ προσφέρει ὑμῖν τὸν ἔθολον αὐτῆς.»

Συγχρόνως δ' ἔδωσεν ἓν νόμισμα εἰς τὸν πλησίον της ἀοιδόν, ὅστις τὴν εὐχαρίστησε.

Ἡ Νίνα, τὴν ὁποίαν ἡ Θηρεσία ἐκράτει ἀπὸ τὴν χεῖρα, ἐχαιρέτα χαριέστατα πάντας τοὺς συντρόφους.

Τῆς Θηρεσίας κατεχομένης εἰς ταῦτα, ὁ Ὑάκινθος ἐπλησίασε τὴν Ραφαήλλαν.

— Σὺ εἶσαι; τῷ λέγει· εὐχαριστῶ, εὐχαριστῶ! Ὁ Θεὸς ἔστω εὐλογημένος, ὅστις σὲ ἀποστέλλει ἐνταῦθα. Εἶχον νὰ σοὶ ὁμιλήσω.

— Τί εἶνε, Ραφαήλλα; ἠρώτησεν οὗτος, βλέπων τὴν συγκίνησιν καὶ τὴν ἀνησυχίαν τῆς νεάνιδος.

—Χαμηλότερα, ἀπεκρίθη ἐκείνη. Εἰπέ μοι, Ὑάκινθε, δὲν εἶδες τίποτε ὕποπτον σήμερον εἰς τὸν δρόμον;

— Οὐδέν· διατί;

— Δὲν ἠξεύρω· πρὸ μικροῦ ἡ Νίνα ἐνόμισεν ὅτι εἶδεν ἄνθρωπον, ὅστις μᾶς κατεσκόπευεν ἐντὸς τοῦ δάσους. Ἐγέλασα διὰ τὸν φόβον της, ἀλλ' ἔπειτα καὶ ἐγὼ αὐτὴ ἐφοβήθην ἀκουσίως· ἠξεύρω ὅτι τοῦτο δὲν εἶνε τίποτε· ἀλλά . . . .

— Καὶ ἡ μήτηρ σου δὲν σὲ ἐνεθάρρυνε;

— Ἡ μήτηρ μου ἀγνοεῖ τοῦτο. Δὲν ἠθέλησα νὰ τὴν ἀνησυχήσω διὰ φόβους παιδαριώδεις καὶ ἴσως ματαίους. Μὴ εἴπῃς λοιπὸν τίποτε εἰς αὐτήν, ἀλλὰ πρόσεχε καλῶς . . .

— Ἐγώ; Σὺ μᾶλλον!

— Καὶ ἡμεῖς. Φοβοῦμαι, ἀγνοοῦσα τὴν αἰτίαν τοῦ φόβου μου, νομίζω δὲ ὅτι δυστυχία τις μᾶς ἐπαπειλεῖ. Τοῦ ὄφειλον νὰ ἦμαι εὐτυχὴς τὴν ἑσπέραν ταύτην, καθ' ἣν σὺ ἦλθες ἐνταῦθα δι' ἐμέ· . . . καὶ ἔμως εἰμὶ ἑτοίμη νὰ κλαύσω.

— Ραφαήλλα!

— Ὄχι, ὄχι μὴ φοβῆσαι. Τοῦτο εἶνε ἀνοησία· τὸ βλέπω καλῶς. Μολαταῦτα πρόσεχε καλῶς, καὶ προφυλάττου.

— Ὑάκινθε, δὲν ἔρχεσαι πλέον; τῷ ἐφώναξαν οἱ σύντροφοί του, οἵτινες ἀπήρχοντο.

Οὗτος δὲν ἀπεκρίθη, ἀλλ' ἀτενίζων τὴν Ραφαήλλαν, εἶπεν εἰς τὴν Θηρεσίαν, ἥτις τέλος εἶχε πλησιάσει.

— Ὑγίαινε Θηρεσία· θὰ ἐπανέλθω αὔριον πρὸ μεσημβρίας.

Καὶ ἔσπευσε πρὸς τοὺς συντρόφους του, ἐνῶ αἱ γυναῖκες εἰσήρχοντο εἰς τὴν κατοικίαν αὐτῶν, ἐνῶ ἡ Ραφαήλλα ἔπιπτε γονυκλινὴς ἐνώπιον εἰκόνος τῆς Παναγίας καὶ ἐνῷ ἡ μήτηρ της καὶ ἡ Νίνα τῇ συνεχάιρον διὰ τὴν εὐτυχίαν αὐτῆς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

Ἔρωτες τοῦ μὲν, ῥεμβασμὸς τοῦ δέ.

Τὴν ἑπαύριον, μόλις ἡ ῥοδοδάκτυλος αὐγὴ ἤρχιζε νὰ διασκεδάζῃ τὰ σκότη τῆς νυκτός, ὁ ἄγνωστος ἠγέρθη καὶ πάρυτα ὀρθωθεὶς καὶ ἐρπύσας μέχρι τοῦ μέρους, εἰς ὃ τὴν παρελθοῦσαν ἑσπέραν εἶχεν ἀποθέσει τι, ἀπέσυρε δέμα, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ὑπῆρχον φορέματα· ὁ ἄνθρωπος ἐνεδύθη αὐτὰ χωρὶς ὅμως νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸν ὁποῖον ἔφερε μαῦρον ἐπενδύτην. Πρόχειρα παράδοξον, καὶ τὰ νέα ἐνδύματα ἦσαν μαῦρα.

Πρὶν δὲ ἐνδυθῇ, ἐπανέθεσεν ἐντὸς τῆς ζώνης του ἐγχειρίδιον, ὅπερ εἶχεν ἀφήσει τὴν προτεραίαν, καὶ μετὰ ταῦτα ἐξῆλθε.

Ὁ ἥλιος, ὑψούμενος εἰς τὸν ὁρίζοντα, ἤρχιζε τὴν θριαμβευτικὴν αὐτοῦ πορείαν. Τὰ πτηνὰ ἔπεμπον αὐτῷ τὰ πρῶτα ἄσματά των· τὰ ἄνθη ἐστέλλον τὰς εὐωδίας των· τὰ ἔντομα ἤρχιζον τοὺς μυρίους βομβισμούς των· ἡ γῆ πᾶσα ἐσκίρτα, τὰ πάντα δὲ ἠνοῦντο ἵνα ἀποτελέσωσι τὴν μεγάλην ἐκείνην ἁρμονίαν τῆς φύσεως, ἐν ᾗ πᾶν τὸ ἔμψυχον συντελεῖ τὸ ἓν μέρος του, ἐν ᾗ καὶ αὐτὴ ἡ ὕλη ὑψόνει τὴν φωνὴν αὐτῆς· ἅπασαι δὲ αἱ φωναὶ αὗται, ἅπαντα ταῦτα τὰ ἄσματα, ὅλοι αὐταὶ οἱ κρότοι, ὅλαι αὗται αἱ εὐωδίαι, πᾶσαι αὗται αἱ ἁρμονίαι συνενούμεναι ἀπετέλουν ἕνα μεγαλοπρεπῆ, ὁμόφωνον, ἔξοχον ὕμνον, λέγονται· *Δόξα εἰς τὸν Πλάσταν.*

Ὅτε ὁ μαῦρος ἄνθρωπος ἐφάνη ἐπὶ τοῦ οὐδοῦ (κατωφλίου) τῆς ἠρειπωμένης διαμονῆς του, τὸ φῶς τοῦ ἡλίου τὸν ἐφώτιζε πληρέστατα· ἀλλ' εἶχε κατασταθῆ ἀγνώριστος.

Μακρὰ ἐσθὴς ἐκ χονδροῦ μαλλίνου ὑφάσματος ἐσφιγμένη εἰς

τὴν μέσην διὰ σχοινίου, οὗ τινος τὰ ἄκρα ἐπανέπιπτον ἔμπροσθεν, κατέβαινεν ἕως εἰς τὰ σφυρά. Μακρὰ ἐπωμὶς ἐκ τοῦ αὐτοῦ ὑφάσματος, ἐφ' ἧς πλατέα λευκὰ πέτταλα ἦσαν προσκεκολλημένα, ἐκάλυπτε τοὺς ὤμους του. Δερμάτινα σανδάλια εἶχον ἀντικαταστήσει τοὺς καταλεύκους ὑπὸ τοῦ κοκορτοῦ κοθόρνους του· τὸ δὲ μέτωπόν του ἐπροφυλάσσετο ὑπὸ πλατυχείλου πίλου. Τέλος ἡ χθεσινὴ ράβδος καὶ δισσάκιον δερμάτινον συνεπλήρουν τὴν ἐνδυμασίαν του.

Ἦτο δὲ αὕτη ἡ τῶν προσκυνητῶν τοῦ καιροῦ ἐκείνου, καὶ σχεδὸν ὁμοία μὲ τὴν τῶν ἔτι πεζῶς εἰς Ρώμην πορευομένων κατὰ τὸ τέλος τῆς Τεσσαρακοστῆς, ἵνα παρευρεθῶσιν εἰς τὰς μεγαλοπρεπεῖς τελετὰς τῆς Ἁγίας Ἑβδομάδος, οἵτινες φιλοξενοῦνται δωρεὰν εἰς ἀπέραντα ξενοδοχεῖα χάρις εἰς τὴν ἐλευθεριότητα τοῦ Ἁγίου Πατρός.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην οἱ Χριστιανοί, παρακινούμενοι ὑπὸ ἀληθοῦς ζήλου, ἐπεχείρουν εὐσεβεῖς περιηγήσεις ὡς προσκυνηταί, καθ' ἃς ὡς τοιοῦτοι, χάρις εἰς τὴν ἰδιαιτέραν ἐνδυμασίαν των καὶ εἰς τὴν κοινὴν εὐλάβειαν, ἐφιλοδωροῦντο καὶ ἐπεριποιοῦντο ὑπὸ τῆς φιλαδελφίας τῶν πιστῶν εἰς τοὺς τόπους, τοὺς ὁποίους διήρχοντο. Οὕτω λοιπὸν ἐνδεδυμένος ὁ ἄγνωστος δὲν ἦτο πλέον κατ' οὐδὲν παράδοξος. Ἡ ἄφιξίς του εἰς Βουονκονβέντον ἦτο τότε ὅλως φυσική, καὶ πᾶν τὸ ἐπ' αὐτοῦ μυστηριῶδες παρήρχετο ἀπαρατήρητον.

Ἤξευρε τοῦτο· καὶ παραιτήσας τὰς προφυλάξεις τῆς παρελθούσης, κατέβη δρομαίως τὸν λόφον διευθυνόμενος πρὸς τὸ χωρίον.

Ὁ Ἥλιος εἶχεν ἤδη ὑψωθῆ ἐντελῶς ὅλως λάμπων καὶ φαιδρός, θέλων, οὕτως εἰπεῖν, ν' ἀποκριθῆ διὰ τῶν μειδιαμάτων του εἰς τὴν χαρὰν τῶν νέων.

Ὁ Ὑάκινθος καὶ οἱ σύντροφοί του διελθόντες εἰς τὸν κῶμον των μέρος τῆς νυκτός, περιεφέροντο ἤδη ἄργοι τὰς ὁδοὺς τοῦ χωρίου, οἱ μὲν συνδιαλεγόμενοι εὐθύμως, οἱ δὲ ἐπαναλαμβάνοντες εὐθύμους ἐπῳδάς. Τὸν ξένον, διελθόντα πλησίον αὐτῶν, εἶδον ἄνευ περιεργείας· εἰς οὐδένα ἔκαμεν ἐντύπωσιν ὁ διαβάτης οὗτος. Ἀλλ' ἂς μὴ ἀπατώμεθα· εἷς μεταξὺ αὐτῶν τὸν παρεπήρησε μετὰ προσοχῆς.

Καίτοι γελῶν διὰ τὸν φόβον ἢ τὰ προαισθήματα τῆς Ραφαήλλας ὁ Ὑάκινθος οὐχ ἧττον προσεβλήθη ὑπ' αὐτῶν. Ὑπάρχουσιν ἀσθένειαι, ὑπὸ τῶν ὁποίων προσβάλλεταί τις, ἐνῷ περιγελᾷ αὐτάς, καὶ ἐν ἀγνοίᾳ. Εἴς τινας περιστάσεις ὁ φόβος εἶνε μία τῶν ἀσθενειῶν τούτων.

Ἀντὶ νὰ ἐξακολουθῆ νὰ ἀναμιγνύηται εἰς τὴν χαρὰν τῶν συντρόφων του ὁ νεανίας ἐπανῆλθεν ἐν τῇ οἰκίᾳ του, εἰς ἣν ἐκλείσθη μεμονωμένος καὶ σύννους.

Παρουσιάζονται εἰς τὴν ζωὴν τοιαῦται στιγμαί, τοιαῦται θέσεις τῆς ψυχῆς, καθ' ἃς ἡ σκέψις ἠθέλεν εἶσθαι ὠφέλιμος ἅμα καὶ ἀναγκαία, οὐχ ἧττον ἅμως καὶ ἐπίπονος. Μυρίαι ἀβέβαιοι ὀνειροπολήσεις, εἰκόνες συγκεχυμέναι παρίστανται μετὰ σπουδῆς ἐνώπιον ἡμῶν, μᾶς περικυκλοῦσι καὶ μᾶς περιπλέκουσι μετὰ κινδυνώδους τέρψεως. Παρασυρόμεθα ἡδέως ὑπ' αὐτῶν καὶ βλέπομεν, μὴ αἰσθανόμενοι τοῦτο· ὅσον δὲ ἐγκαταλείπομεν ἑαυτούς, τόσον βυθιζόμεθα εἰς τὴν ἀχανῆ αὐτῶν ἄβυσσον. Μόνος ὁ ὀρθὸς λόγος ἠδύνατο νὰ μᾶς ἀποσύρῃ τῆς ἀβύσσου ταύτης, ἀλλ' ἡ σοβαρότης αὐτοῦ μᾶς τρομάζει. Ἀσπαζόμεθα ὅθεν τὸ δηλητήριον τῶν ὀνειροπολήσεων, τοῦ φαρμάκου τῆς σκέψεως φαινομένου λίαν πικροῦ. (1)

(Ἕπεται συνέχεια).

(1) Ἐν σελ. 78 στήλ. β'. στιχ. 35. ἀντὶ φοινόπωρον γραπτέον χαρ.

ΜΙΑ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΙΑ ΕΝ ΧΙΩι.

(Συνέχεια ἀπὸ σελ· 126 καὶ τέλος).

II.

Μοναὶ τῆς Χίου.

Ἐκ τῶν ἐννέα μονῶν τῆς Χίου, ἐξ ὧν αἱ δύο ἀνήκουσιν εἰς μοναχάς, ἐπεσκέφθην μόνον τὰς δύο, τὴν Νέαν Μονὴν καὶ τὴν τοῦ Ἁγίου Μηνᾶ. Τῆς τελευταίας τὰ πλεῖστα εἰσέτι μέρη εἰσὶ κατεστραμμένα, ἀνεκαινίσθη δὲ μόνος ὁ ναὸς καὶ ἐσχάτως μέρος τι μιᾶς πλευρᾶς φιλοκάλως ἀνῳκοδομήθη ὑπὸ τῆς ἐν τῇ πρωτευούσῃ Χίῳ ἐφορευούσης ἀξιοτίμου ἐπιτροπῆς· ἐν τῇ μονῇ ταύτῃ τοῦ Ἁγ. Μηνᾶ δεικνύονται εἰς τοὺς ξένους τὰ ὀστᾶ τῶν πέντε χιλιάδων ὡς ἀρνίων σφαγέντων ἀκάκων γυναικοπαίδων καὶ ἐν τῷ ναῷ κατεφαίνονται εἰσέτι τὰ ἀποπνθρακωθέντα αἵματα καὶ αἱ δύο ἀπηνθρακωμέναι μορφαί, ἡ μία εἰς τὰ ἀριστερὰ καὶ ἡ ἄλλη, ἤτις καὶ ζωηροτέρα, ἔμπροσθεν τῶν βημοθύρων, ἤτις ὑποτίθεται ἱερέως καὶ ἤτις ἐκτὸς ἁπάντων τῶν ἄλλων χαρακτηριστικῶν, τοῦ γενείου κτλ, σώζει προσέτι καὶ τοὺς τύπους τῶν ὤτων. Ἡ Μονὴ αὕτη ἡ 80—100 πατέρας τρέφουσα πρὶν τοῦ 1822 τρέφει σήμερον 4 μόνους γέροντας πατέρας ἐργαζομένους, ἱερεὰ δὲ ἢ νέον δόκιμον οὐδένα. Ὁ μὴ ἀναβὰς εἰς τὴν πάντερπνον θέσιν τῆς μονῆς ταύτης εἶνε ἀδύνατον νὰ συλλάβῃ ποτὲ ἐντελῆ ἰδέαν τῆς μεγαλουργίας τοῦ ποιητοῦ τῶν ἁπάντων.

Ἡ Νέα Μονή.

Ἡ ἐπ' ὀνόματι τῆς Θεοτόκου τιμωμένη Νέα Μονὴ κεῖται πρὸς τὸ μεσημβρινοδυτικὸν μέρος τῆς νήσου δύο ὥρας περίπου μακρὰν τῆς πόλεως, ἐπὶ λόφου ἐν τῷ μέσῳ βουνῶν. Ἡ Νέα Μονὴ αὕτη ἔχει μεγάλην περίμετρον, ἐν τῷ μέσῳ δὲ αὐτῆς εὑρίσκεται ναὸς μετρίου μεγέθους σταυροειδῶς ᾠκοδομημένος, τοῦ ὁποίου οἱ τοῖχοι μέχρι τῶν παραθύρων κατακοσμοῦνται ἐκ μαρμάρων ὁλοπορφύρων καὶ ἐντέχνως ἐξειργασμένων. Θόλος ὑψηλὸς ἐκ μωσαϊκοῦ ὡραΐζεν ἄλλοτε αὐτόν· ἀλλ' οὗτος πεσὼν κατὰ τὰς περιστάσεις τῆς Χίου τῷ 1822 ἀνεκαινίσθη ὅλως ἁπλοῦς. Αἱ κατὰ τὰς τέσσαρας γωνίας θολοειδεῖς ἐσοχαὶ τοῦ ναοῦ τούτου φέρουσιν εἰσέτι ἐμψηφιδωτὰς τὰς δεσποτικὰς ἑορτὰς τοῦ Κυρίου ἡμῶν· ἡ ἐν τῇ βορειοανατολικῇ λ. χ. παριστάνει τὴν Ὑπαπαντὴν

(1) Τὸ οἰκοδόμημα τοῦτο ἔλαβε τὴν ἀρχήν του ὡς ἐφεξῆς.

Ἐπὶ τῆς βασιλείας Μιχαὴλ τοῦ Παφλαγόνος καὶ Μιχαὴλ τοῦ Καλαφάτου 1030 μ. Χ. ἐμόναζον τρεῖς ἄνδρες γηραιοί, ὁ Νικήτας, ὁ Ἰωσὴφ καὶ ὁ Ἰωάννης, ἐπὶ τοῦ Προδατείου ὄρους, παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ ὁποίου κεῖται ἡ Νέα Μονή, ζῶντες εἰς σπήλαια. Μίαν νύκτα εἶδον τὸ κάτω τοῦ ὄρους δάσος κατόμενον καὶ μίαν μόνην μύρτον ἀνέπαφον μείνασαν, εἰς τῆς ὁποίας τοὺς κλάδους ἢ τὸν κορμὸν εὗρον εἰκόνα τῆς Παναγίας. Πρὸς ἀνάμνησιν τοῦ θαύματος ἔκτισαν εἰς τὸ αὐτὸ μέρος ἐκκλησίδιον. Ἔτυχε κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν νὰ διατρίβῃ εἰς τὴν Λέσβον ἐξόριστος Κωνσταντῖνος ὁ Μονομάχος, αὐλικὸς ὢν εἰσέτι. Οἱ τρεῖς ἀσκηταὶ χρηματισθέντες κατ' ὄναρ ἔπλευσαν εἰς τὴν Λέσβον καὶ προεῖπον εἰς αὐτὸν ὅτι ἔμελλε μετ' ὀλίγον νὰ βασιλεύσῃ. Ἔλαβον δὲ παρ' αὐτοῦ τὴν ὑπόσχεσιν (ἢ ὡς μ' εἶπον οἱ πατέρες, τὸν πολύτιμον αὐτοῦ δακτύλιον), ἐὰν ἡ πρόρρησις των ἀληθεύσῃ, νὰ τοῖς δώσῃ ὅ,τι ἐπεθύμουν. Μετ' ὀλίγον καιρὸν ἀναβᾶσα ἡ αὐτοκράτειρα Ζωὴ ἐπὶ τοῦ θρόνου μετεκάλεσε τὸν Κωνστ. Μονομάχον νὰ συμβασιλεύσῃ μετ' αὐτῆς. Τότε πλεύσαντες εἰς Κων)πολιν καὶ παρασταθέντες ἐνώπιόν του οἱ τρεῖς ἀσκηταὶ τὸν παρεκάλεσαν νὰ οἰκοδομήσῃ πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς δοθείσης ὑποσχέσεως ναὸν εἰς τὴν θαυματουργὸν Παναγίαν, καὶ ὁ Μονομάχος βασιλικῶς φιλοτιμηθεὶς ᾠκοδόμησε πολυτελεστάτην τὴν Νέαν Μονήν, τὴν ὁποίαν ἀπεπεράτωσε μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἡ τῆς προαποθανούσης συζύγου του Ζωῆς ἀδελφὴ Θεοδώρα. Ἡ Μονὴ αὕτη ἔλαβεν ἔκτοτε πάμπολλα προνόμια ἐπικυρωμένα διὰ χρυσοβούλλων ἀπό τε τοὺς κτήτορας καὶ ἀπὸ τοὺς μετὰ ταῦτα, ἀπὸ τὸν Ἰσαὰκ Κομνηνὸν λ. χ., Κωνσταντῖνον τὸν Δούκαν, Ρωμανὸν τὸν Διογένην, Μιχαὴλ τὸν Δούκαν καὶ Νικηφόρον τὸν Βοτανειάτην καὶ ἀπὸ τοὺς μετὰ ταῦτα αὐτοκράτορας καὶ Πατριάρχας τοῦ Βυζαντίου.

ὁ δὲ πέμπτος μέλας μὲ πολυχρόους ψήφους ἐν τῷ μέσῳ πεποικιλμένος, καὶ ἀξιοθέατόν τι σύμπλεγμα τοὺς πέντε ἄρτους τοῦ Εὐαγγελίου ὑποδηλοῦν, ἐφ' ὧν δὰ ψάλλεται καὶ ἡ Λιτὴ τῶν ἑορτῶν — τὸν Προνάρθηκα, ὅστις εἰσάγει εἰς τὸν Νάρθηκα καὶ ὅστις φέρει ζωγραφήματα ἁγίων καὶ σκηνὰς τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ἐν οἷς ἐξέχει τὸ ἐκτύπωμα τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, ἐπάνωθεν τῆς πύλης τοῦ Καθολικοῦ ἐπὶ τὸ κολοσσιαῖον ἐξειργασμένον, διότι τὸ μὲν πλάτος ἔχει 15 ποδῶν, τὸ δὲ μῆκος 31, τὸ δ' ὕψος σπιθαμῶν 34. Τὸ μέσον τῆς στέγης ἔχει ὁ Προνάρθηξ σφαιροειδές, τὰ δὲ πλάγια κυλινδροειδῆ, εἶνε στενόμακρος καὶ ἐξαπλοῦται πλαγίως ἀπὸ μεσημβρίας πρὸς ἄρκτον ἔχων καὶ θύραν μικρὰν πρὸς τὴν βορείαν πλευράν. Ὁ ναὸς ἔχει καὶ θέσιν τινὰ παράμερον, Βορδουναρεῖον καλουμένην, ἐν ᾗ ἵστανται οἱ Βορδουναρέοι ἢ ὑπηρέται τῆς Μονῆς. Βορδουναρέους καλοῦσιν αὐτοὺς καὶ ἐν ταῖς Μοναῖς τῆς Λέσβου, τοῦ Λειμῶνος καὶ τοῦ Ὑψηλοῦ, ὡς καὶ ἐν τῷ ἁγιωνύμῳ ὄρει.

Μετὰ τὴν τοῦ 1822 καταστροφὴν οἱ πατέρες τῆς Νέας Μονῆς ἔπαθον τὰ πάνδεινα. Οἱ θησαυροὶ αὐτῆς, αἱ βασιλικαὶ προσφοραί, τὰ βαρύτιμα ἱερὰ ἄμφια, τὰ ἀρχεῖα, τὰ χρυσόβουλα, τὰ πατριαρχικὰ ἔγγραφα, ἡ βιβλιοθήκη καὶ πολλὰ ἄλλα σπάνια καὶ πολύτιμα ἀνηρπάγησαν καὶ κατεκλάπησαν. !! Ἐν Σύρῳ ἀνευρέθη ἡ μία Κάρα τῶν τριῶν κτητόρων καὶ ἐν ἀξιοθέατον πολύτιμον διὰ τὴν ἀρχαιότητα αὐτοῦ βασιλικὸν πεύκι, ἅπερ οἱ ἐκεῖ τότε Χῖοι ἐξηγόρασαν καὶ ἤδη ἡ Μονὴ κατέχει.

Μετὰ τὴν τοῦ 1822 καταστροφὴν οἱ πατέρες αὐτῆς παρέμειναν, μ' εἶπον, μέχρι τοῦ 24 καὶ ἰδίως μέχρι τοῦ 1830 ἐσκορπισμένοι. Σήμερον ἡ Μονὴ αὕτη ἀριθμεῖ περὶ τοὺς 100—120 μοναχούς, οἵτινες ζῶσιν ἰδιορρύθμως καὶ οὐχὶ κοινοβιακῶς, καλλεργοῦντες τὰ διασωθέντα τῆς Μονῆς κτήματα ἀπὸ τῆς διαρπαγῆς τοῦ 1822. Ἄλλοτε ἔζων οἱ ἐν αὐτῇ ἐνασχολούμενοι πατέρες κοινοβιακῶς καὶ δι' αὐτὸ ἔχει ἐκτεταμένην μαρμάρινον τράπεζαν, εἰς ἣν δύνανται νὰ παρακαθήσωσιν ὑπὲρ τοὺς 150. Ἔχει δεξαμενὴν ποσίμου ὕδατος ὑετίου τετράστομον στηριζομένην ἐπὶ 8 στηλῶν. Πολλὰ μέρη αὐτῆς ἀνωρθώθησαν, ἀλλὰ τὰ πλεῖστα εἰσέτι εἰσὶ κατεστραμμένα. Ὁ ἡγούμενος αὐτῆς κ. Νεόφυτος φέρει τὸ ἑκατοστὸν ἤδη τῆς αὐτοῦ ἡλικίας ἔτος. Ἡ Νεαμονὴ τῆς Χίου δὲν παρέχει εἰς τοὺς πατέρας αὐτῆς ὅσα αἱ ἐν Λέσβῳ μοναὶ τοῦ Λειμῶνος καὶ τοῦ Ὑψηλοῦ, ἀλλὰ μόνον δύω ὀκάδας ἄρτου καθεκάστην· συνεισφέρει δὲ εἰς τὴν συντήρησιν τῶν ἐκπαιδευτικῶν καταστημάτων τῆς Χίου καὶ πληρόνει εἰς τὴν Σ. Κυβέρνησιν 25 χιλιάδας γροσίων. (α)

Ὁ σημερινὸς πληθυσμὸς τῆς Χίου.

Ἁπάσης τῆς νήσου ὁ πληθυσμὸς μετὰ τῶν εἰς τὰ ἔξω ζώντων Χίων λέγεται 70,000· ἐν δὲ τῇ Χίῳ διαμένουσι 50—60 χιλιάδες, ἐξ ὧν 12 χιλ. ἐν τῇ πρωτευούσῃ, 16 χιλ. εἰς τὰ περιώνυμα μαστιχόχωρα, ἅπερ εἰσὶν 21, οἱ λοιποὶ εἰς τὰ ἄλλα 44 χωρία καὶ 6 χιλιάδες ἐν Βροντάδῳ, εἰς ὃν ὑπάρχουσι δύω δημο-

(α) Περισσότερα περὶ τῆς ἱερᾶς ταύτης Μονῆς ἴδε εἰς τὰ « ΝΕΑΜΟΝΗΣΙΑ » τοῦ κ Γ. Φωτεινοῦ.

τικὰ σχολεῖα τῶν ἀρρένων καὶ ἐν Παρθεναγωγεῖον· εἰς τούτοις δὲ τὴν βορ. ἄκραν ὑπὸ τὸ ἱστορικὸν ὄρος Ἔπος ὑπάρχει τὸ λεγόμενον «Δικταλειὸ ἢ Σκαμνὶ» τοῦ Ὁμήρου, ὅπερ εἶνε πρηγγόλος βράχος κεκλιμένος ὀλίγον, ἔχει κύκλου περιφέρειαν, εἶνε διὰ τῆς σφύρας ὡμαλισμένος, ἔχει 25—20 πεδῶν μῆκος καὶ πλάτος καὶ εἰς τὸ μέσον αὐτοῦ φέρει καθέδραν λαξευτήν, ἐφ' ἧς καθήμενος ὁ Ὅμηρος ἔψαλλε τὰ θαυμάσια αὐτοῦ καὶ ἀμίμητα ποιήματα, ἅπερ ὑπῆρξαν, ὑπάρχουσι καὶ ὑπάρξουσι τὸ ἄπκυστον θάμβος καὶ μελέτημα τῶν αἰώνων. Πολλοί, ἐν οἷς καὶ ὁ ἀείμνηστος Α. Βλαστὸς (ἴδε Χιονὰ) δὲν παραδέχονται τὴν γνώμην ταύτην, ἀλλὰ διϊσχυρίζονται ὅτι τὸ ὀλίγον μακρὰν τοῦ βράχου τούτου κείμενον σπήλαιον καὶ ὡς ἡ κατοικία τοῦ Ὁμήρου ἀναφερόμενον ἦτο ναὸς τῆς Κυθέλης καὶ οὐχὶ ἡ ἔνδοξος σχολὴ τοῦ Ὁμήρου, ἐξ ἧς ἡ Χίος ἔσχε τοὺς Ὁμηρίδας της. Ἡμεῖς ὡς τὴν ἕδραν τοῦ ἐνδόξου ποιητοῦ διδασκόμενοι παρὰ τοῦ νεωτέρου τῆς ἐποχῆς μας Ὁμήρου τῆς Ἑλλάδος, τοῦ μάκαρος Ἀλεξάνδρου Σούτσου, νὰ παραδεχθῶμεν τοῦτον τὸν βράχον, τοὺς ἐκείνου ὑπὲρ τῆς πέτρας αὐτῆς στίχους ἀναφωνήσαντες·

» Ὦ Χίος! θέλω τὴν μακαρίαν
Ἐκείνην πέτραν σου ν' ἀσπασθῶ
» Καὶ τοῦ Ὁμήρου τὴν μελῳδίαν
Νὰ ἐκμυζήσω, νὰ ἐμπνευσθῶ·
» Θέλω τὴν δάφνην του νὰ μασήσω
Καὶ τὰ δεινά σου νὰ τραγῳδήσω,
» Ὡς ἐτραγῴδησε τὰ τῆς Τροίας
Εἰς τοὺς γλυκεῖς σου κόλπους ἐντός,
» Ὅταν αἱ κόραι τῆς Πιερίας
Ἔλεγαν, ἔψαρε δὲ αὐτός.»

(Τ. Ἑλλὰς σελ. 97.)

ἐπεύσαμεν μετὰ τοῦ ὁδηγήσαντος ἡμᾶς ἐκεῖ αἰδεσίμου κυρίου Ἀσσανίου Σακελαρίου ν' ἀσπασθῶμεν τὴν περιώνυμον ἐκείνην πέτραν μετὰ τοῦ ἀνήκοντος σεβασμοῦ, ἤστινος ὅμως τοὺς λέοντας, παριστάνοντας ἴσως πόδας, γεῖρες βέβηλοι κατεσύντριψαν καὶ μόνον οἱ δυοχες αὐτῶν καὶ ὁ σχηματισμὸς διακρίνονται. Τὴν παρὰ τῶν ἀνθρώπων παρημελημένην ταύτην ἱερὰν ἕδραν ἐρίλοτιμήθη ἡ φύσις νὰ στέψῃ μὲ εὐώδη ὀρίγανα, μὲ ἄγρια κρίνα καὶ μ' ἄλλα τινὰ κισσοειδῆ φυτά, ἅπερ εἶνε λίαν παράξοξον πῶς ἐρύτρωσαν καὶ πῶς ζῶσι παρ' οὐδενὸς ποτιζόμενα, χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ κἂν οὔτε μία δρὰξ χώματος εἰς τὰς ρωγμὰς τῆς πέτρας, εἰς ἃς ταῦτα ἐρύτρωσαν! Εἰς τὸ σπήλαιον τοῦ Ὁμήρου ἀναβρύει νερὸν θαυμάσιον, παρ' οὗ ὑδρεύονται ἄπασαι σχεδὸν αἱ οἰκογένειαι τῆς Χίου κατὰ τὸ θέρος, καὶ τὸ ὁποῖον πρὶν τοῦ 22 ἔτους οἱ Χῖοι ὡς ὕδωρ μετὰ τῶν ἄλλων προϊόντων τῆς νήσου εἰς τὴν Α. Μ. τὸν Σουλτάνον.

IV

Ἐκπαίδευσις.

Ἅπαντες οἱ μαθηταὶ τῶν ἐκπαιδευτικῶν καταστημάτων καὶ τοῦ γυμνασίου τοῦ ὑπὸ τοῦ γεραροῦ καὶ πολιτέρχου γυμνασιάρχου κ. Γ. Σουρέα, τοῦ τοσοῦτον εὐδοκίμως ἐν Σύρῳ ἄλλοτε ἐπὶ πολλὰ ἔτη γυμνασιαρχήσαντος καὶ πολλοὺς τῆς μεγαλουπόλεως Σμύρνης ἰατροὺς γραμματεύσαντος (ἐν οἷς οἱ ἀξιότιμοι ἰατροὶ Μιλτιάδης Ἐμμανουήλ, Καλλιγᾶς, Μύριον καὶ οἱ λοιποὶ) εἰσὶν 700. Εἰς τὰ δημόσια καὶ ἰδιωτικὰ παρθεναγωγεῖα τῆς Χίου φοιτῶσιν ὑπὲρ τὰ 300 κορίτσια.

Ἡ βιβλιοθήκη.

Οἱ φιλότιμοι Χῖοι τῇ προνοίᾳ τοῦ κ. γυμνασιάρχου Γ. Σουρέα καὶ τῆς ἐφορείας ἀνῳκοδόμησαν λαμπρὰν τετράγωνον αἴθουσαν καὶ κατεσκεύασαν αὐτὴν διὰ θέσεων πελλῶν δελίνων, ἐν αἷς ἐταξιθέτησαν τὰς ἐννέα χιλιάδας τόμους αὐτῆς, μεταξὺ τῶν ὁποίων διακρίνει καὶ ἡ τοῦ μακαρίου Κωραῆ ἀξιόλογος καὶ σπανία βιβλιοθήκη, ἐν ᾗ εὑρίσκεται καὶ τὸ πάνυ σπουδαῖον «Description de l' Egypte ou recueil des observations et des recherches, qui ont été faites en Egypte pendant l' expédition de l' armée Française — publié par ordre du gouvernement, — A Paris de l'imprimerie Royale» εἰς φύλλον μέγιστον καὶ ἀπὸ τόμους 30 συνιστάμενον.

Διὰ τὴν ταξιθέτησιν τῶν βιβλίων καὶ τὴν διακόσμησιν τῆς βιβλιοθήκης προσεκλήθη ἐξ Ἀθηνῶν ὁ κ. Πολίτης ἐπίτηδες, ὃς κατέμεινε τρεῖς ὅλους μῆνας ταξιθετῶν καὶ κατηγράφων τοὺς καταλόγους αὐτῶν, οὗτινας ἤδη καὶ εἰς φῶς ἐν Ἀθήναις ἐκδίδει δαπάνῃ τοῦ γυμνασίου τῆς Χίου.

V

Οἱ ἐν Χίῳ ναοὶ κ.λ.

Ἡ πλοῦς τῶν ἐν Χίῳ ναῶν ἐμβάλλει εἰς ἀπορίαν τὸν ξένον. Ἐν Χίῳ ἑκάστη μεγάλη οἰκογένεια, λέγουσιν, εἶχε τὸν ναόν της καὶ τὸν ἱερέα της. Ἀπάσης τῆς Χίου οἱ ναοὶ ἀνέβαινον εἰς τοὺς 700, ἡ δὲ πρωτεύουσα πρὶν τῶν 22 εἶχεν 66, καὶ ἤδη ἔχει σχεδὸν ὀλίγους. Ἡ πρωτεύουσα, ἔλεγέ μοι ὁ ἀξιόπιστος καὶ ἀξιόλογος γέρων κ. Β. Πατούνας, εἶχε πρὶν τῆς καταστροφῆς ὑπὲρ τοὺς 100 ἱερεῖς καὶ 25 διακόνους· εἰς δὲ τὰς ἐξοχὰς καὶ τὰ χωρία ἀναλόγως τῶν ἐκκλησιῶν ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν καὶ ἦτο καὶ εἶνε εἰσέτι μέγας.

Ἔχουσι οἱ φιλόκαλοι Χῖοι νεκροταφεῖον πρὸς τὴν νοτίαν ἄκραν τῆς πόλεως καὶ ἐν αὐτῷ κομψὸν ἐκκλησίδιον, ὀπισθεν δ' αὐτοῦ αἴθουσαν τετράπλευρον καὶ νεόδμητον, ἥτις φέρει εἰς τὰς τέσσαρας αὐτῆς πλευρὰς (τοίχους) θήκας σχηματιζούσας 5—6 μέχρι τῆς στέγης σειρὰς· ἑκάστη δὲ σειρὰ φέρει 7—8 συρτοειδῆ κιβώτια ἠριθμημένα, εἰς ἅπερ περικλείουσι τὰ ὀστᾶ τῶν προσφιλῶν νεκρῶν των, αἱ ἐπίσημοι οἰκογένειαι.

Προϊόντα τῆς Χίου.

Ἡ τοσοῦτον εὐοσμὸν τὸν σύρακον ἔχουσα καὶ ὑπὸ τῶν συγκεκραμένων ἀκτίνων τοῦ ἡλίου φωτιζομένη καὶ θαλπομένη Χίος ἔχει τὴν ἐν αὐτῇ ἀναπτυσσομένην βλάστησιν πλουσίαν καὶ ποικίλην. Εἰς τὸν ὕμνον τοῦ Ἀπόλλωνος, ὅνπερ ἀποδίδουσιν εἰς τὸν Ὅμηρον, καλεῖται λιπαρωτάτη καὶ τὸ ἐπίθετον τοῦτο δὲν εἶνε δι' αὐτὴν οὔτε κολακεία οὔτε μῦθος ποιητικός, διότι ἐκτὸς ἁπάσης τῆς ἄλλης καλλιεργησίμου γῆς ἔχει ἡ Χίος κήπους περίπου ἐκτάσεως στρεμμάτων 3000, οἱ ὁποῖοι τρέφουσιν ὑπὲρ τὰς 300,000 λεμονο-πορτοκαλόδενδρα, ἅπερ ποτίζουσι περὶ τὰ 700

ρυάγγανα, ἐρχόμενα ἢ στρεφόμενα κατὰ μέσον ὅρον δέκα ὥρας τὴν ἡμερονύκτιον. Τὸ προϊὸν τῶν χρυσοειδῶν καὶ τῶν λεμονίων ἀναβαίνει εἰς 40 ἑκατομμύρια· ἐκτὸς αὐτῶν ἐξάγει ἡ Χίος 30 χιλ. δκάδας μαστίχης, 150 χιλ. δκάδ. τῶν εὐθρόστων καὶ περιζήτητων ἀμυγδάλων της, 50 χιλ. δκάδας ἐλαίου, γλυκολέμονα, σῦκα κολεύρια λεγόμενα, κρασία, μέλι, μαλλόν, ῥαπῆν ἁπλῆν καὶ τὴν περίφημον μαστιχήνην, κηρὸν κτλ.

Βιομηχανία Χίου.

Τὰ πρῶτα τῆς σημερινῆς βιομηχανίας τῆς Χίου εἶναι τὰ βέρματα, ὧν ἡ ἐξαγωγὴ εἰσάγει εἰς Χίον περὶ τὰ 4 ἑκατομμύρια, τὰ καραβόπανα, οἱ ἐμπόροι τῶν Ἀρμολίων, οἱ πίθοι, σάμναι καὶ ἄλλα διάφορα ἀγγεῖα. Ἐσχάτως ἀνευρέθησαν μέταλλα ἀντιμονίου καὶ παρὰ τοῦ κ. Θεοδώρου Κιτρόεφ, διερμηνέως τοῦ Βασιλικηταρίου, λιθάνθρακες.

Ναυτικόν.

Ἐν Χίῳ κατασκευάζονται κατ' ἔτος δέκα πλοῖα καὶ τὸ ὅλον τῶν πλοίων αὐτῆς ὑπερβαίνει τὰ 300 (ἐπικαλούμεθα τὴν προσοχὴν τῶν ἐν Μιτυλήνῃ πατριωτῶν), ἐξ' ὧν τὰ 110 βρίκια καὶ βομβάρδοι, τὰ δὲ λοιπὰ σερνίκια καὶ περάματα. Τὰ μεγαλείτερα ἐξ αὐτῶν ἐνεργοῦσι ναύλους, τὰ δὲ μικρότερα ταξειδεύουσι πρὸς Χίον αὐτῶν λογαριασμόν. Τὸ ὅλον τῶν κεφαλαίων, ἅπερ ἀπασχολοῦνται εἰς τὸ ναυτικόν, εἶνε 30 ἑκατομμύρια.

Ἀσφαλιστικὰ καταστήματα

Ἐν Χίῳ ὑπάρχουσι πέντε ἀσφαλιστικὰ καταστήματα πλοίων διὰ μετοχῶν, ἐκτὸς τῶν ἐν αὐτῇ ξένων ὑποκαταστημάτων. Θαυμαστὸν καὶ ἐπίζηλος εἶνε ἡ πρόνοια τῶν δυναμένων Χῖων ἀπέναντι τῆς ὡς πρὸς τοῦτο ἀδιαφορίας τῶν γειτόνων αὐτῶν Μιτυληναίων.

Διαίρεσις Χίου.

Τὰ κυριώτερα τμήματα, εἰς ἃ ἡ πόλις τῆς Χίου διαιρεῖται εἶσιν ἡ Ἀπλωταριά, ὁ Ἐγκρεμός, τὸ Παλαιόκαστρον καὶ ὁ κάτω Γιαλός. Τὸ φρούριον τῆς Χίου δὲν εἶνε πολλοῦ λόγου ἄξιον. Ἐν αὐτῷ δὲ παραμένουσιν οἱ 70—80 καὶ μόνοι Ὀθωμανικοὶ τῆς Χίου οἰκογένειαι. Τὸ δικαστήριον τῆς Χίου εἶνε νεόδμητον καὶ περικαλλέστατον. Ἡ Χίος διὰ τὰ τῆς ἐκπαιδεύσεως, τοῦ νοσοκομείου καὶ τοῦ λωδοκομείου ἐξοδεύει περὶ τὰς 3 χιλιάδας λίρας· τὸ αὐτὸ δὲ ποσὸν περίπου θέλουσι καὶ τὰ ἐν Μιτυλήνῃ φιλανθρωπικὰ καὶ ἐκπαιδευτικὰ καταστήματα. Ἡ Χίος ὅμως εἶνε οὐχὶ μόνον γεννητοτέρα ἀλλὰ καὶ κοινωφελεστέρα διότι οὐδέποτε κατεδέχθη νὰ ἐπιφρύνῃ μὲ δίδακτρα τοὺς ἀπὸ τὰ χωρία της μαθητὰς καὶ τοὺς ἀπὸ τὴν Κρήνην (Τζεσμέ), Ρόδον, Καλλίπολιν, Σάμον κτλ. μέρη εἰς τὸ γυμνάσιον αὐτῆς ἐκπαιδευομένους.

Ἐν Χίῳ ὑπῆρχεν αὐτοδιοικητικὸν προνομεῦχον αὐτῆμα, εἰς ὃ καὶ μόνον ὀφείλεται, λέγουσιν, ἡ αὔξησις τοῦ πληθυσμοῦ, ὁ πλουτισμὸς τῶν κατοίκων καὶ ἡ ἐν μέρει ἀνάκτησις τῶν κατὰ τὴν μεγάλην καὶ μοιραίαν ἐκείνην πανωλεθρίαν ἀπολεσθέντων καὶ κατεστραμμένων. Τὸ σύστημα τοῦτο κατήργησεν ἡ Σ. Κυβέρνησις πρὸ 4—5 ἐτῶν καὶ ἐξίσωσε τὴν ἄλλοτε προνομιοῦχον Χίον πρὸς τὰς λοιπὰς ἐπαρχίας τῆς εὐρείας αὐτοκρατορίας Της.

Τοιαύτη ἐν ὀλίγοις ἡ περιώνυμος, ἡ πολυπαθὴς Χίος, ἡ πρὸς ἓξ ἄλλας πόλεις διαριλονεικοῦσα τὴν γέννησιν τοῦ Ὁμήρου, εἰς οὗτινος τὴν ἕδραν ἢ τὸ Δικταλειὸ ὁπόταν πρὸ ἐτῶν προσῆλθεν ὁ νέος τῆς Ἑλλάδος Ὅμηρος, ὁ ἀθάνατος Ἀλεξάνδρας Σούτσος, ἀνεφώνησεν ἐνθουσιῶν πρὸς τὸν ἀπόντα θεὸν τῆς ποιήσεως:

« Τὴν πηγή σου ὡς ὁ Νεῖλος, Ὅμηρε, εἰς σκότος κλείων,
» Νὰ ἐρίζωσι τὴν δόξαν τῶν λαμπρῶν σου γενεθλίων
» Ἑπτὰ πόλεις θεωρεῖς.
» Ἀλλὰ σώζεται ἡ ἕδρα, ὅπου ἐρραψῴδεις, κοίλη,
« Κοίλη, ἐπειδὴ ὡς γίγας εἰς τὰ πέτρινά της χείλη
» Ἐπεκάθησας βαρύς.»

(Τ. Ἑλλὰς σελ. 120).

Ποιμένας ἀξιοῦνται οἱ φιλογενεῖς καὶ φιλοπρόδοροι Χῖοι τοῦ ἀρίστου καὶ τὰ μάλα πεπαιδευμένου καὶ διακεκριμένου μεταξὺ ἁπάντων τῶν τῆς Ἀνατολικῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας ἀρχιερέων, τοῦ γλαφυρώτατον, δεινὸν καὶ ἀκούραστον κάλαμον ἔχοντος Σ. Γρηγορίου, τοῦ γρηγόρου δὲς εἰπεῖν καὶ ἀκαμάτου συγγραφέως τῶν ἐφεξῆς ἔργων. α.) «Περὶ ἑνώσεως τῶν Ἀρμενίων μετὰ τῆς Ἀνατολικῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ὑπὸ Γρηγορίου Μητροπολίτου Χίου τοῦ Βυζαντίου φιλοτίμῳ δαπάνῃ τῶν ἀδελφῶν Σουβατζόγλου καὶ Σας. ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀντωνίου Κορομηλᾶ 1871.» β'.) «Ἡφωνὴ τῆς ὀρθοδοξίας ἐν Χίῳ ἐκ τοῦ τυπογραφείου Κ. Μ. Προκίδου 1863 οὗτινος τὴν ἀνάγνωσιν καὶ τὴν προσεκτικὴν μελέτην καὶ σπουδὴν διὰ τὸ οἰκοδομητικὸν αὐτοῦ συνιστῶμεν εἰς πάντας· γ'.) Τὰ δύω ὑπομνήματα πρὸς τὴν Μ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν κατὰ τῆς μισθοδοσίας τοῦ Ἱερεῖ Κλήρου ἐν Χίῳ, ἐκ τῆς τυπογραφείας Κ. Α. Δημιαντοῦ τὸ 1866 συγγραφέντα καὶ κατὰ τὸ 1872 ἐκδοθέντα.

δ'.) Λόγος ἐκφωνηθεὶς τῇ Κυριακῇ τῶν Βαΐων 9. Ἀπριλίου 1872 ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ τῆς Μητροπόλεως « κατὰ δεισιδαιμονιῶν καὶ προλήψεων ». Καὶ τέλος « ε.) Τὸ «Ἑλληνικὸν πνεῦμα» ἥτοι σχέσις τοῦ Ἑλληνισμοῦ πρὸς τὴν ὀρθοδοξίαν, πραγματεία ἥτις τοσοῦτον ἔθελξε τὸν σοφὸν καὶ σεβάσμιον φίλον τῆς Α. Σεβ. τὸν κ. Γ. Οὐίλλιαμ διδάκτορα τῆς Θεολογίας ἐν τῷ Πανεπιστημείῳ τῆς Κανταβριγίας (Kambridg), ὥστε οὐχὶ μόνον Ἀγγλιστὶ μετέφρασεν αὐτὴν ἀλλὰ καὶ προσεφώνησεν εἰς τὸν Σ. Ἀρχιεπίσκοπον τῆς Ὀξωνίας, μέγαν ἱερέα τῆς βασιλίσσης.

Τὸ ὑπὸ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Ἁγίου Χίου ἐκπονηθὲν τοῦτο «Ἑλληνικὸν Πνεῦμα» μεταφέρομεν καὶ ἡμεῖς εἰς τὸν « Μέντορα » καὶ φιλοδωρούμεν αὐτὸ τοῖς φίλοις ἀναγνώσταις αὐτοῦ μετὰ τῆς σ. εἰκόνος τοῦ ἱεροῦ συγγραφέως, παρακαλοῦντες αὐτούς, ἵνα συνεύχωνται μεθ' ἡμῶν τῶν ἐλαχίστων νὰ ἀποκτήσῃ ἡ ὀρθόδοξος Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία, ἡ φιλόστοργος καὶ φιλόπαις σεμνὴ Θεία Μήτηρ, τοσαῦτα τέκνα ὅμοια τῷ Ἁγίῳ Χίου, πολλοὺς τοιούτους ἀξίους καὶ ἐμβριθεῖς σοφοὺς ἱεράρχας, ἵνα ὁδηγῶσι τὰ λογικὰ ποίμνια αὐτῶν εἰς νομὰς σωτηρίους.

Δ. Α. Μ. Χαριτλῆς.

Ο ΧΙΟΥ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΠΝΕΥΜΑ.

„Πλατύνει ὁ Θεὸς τῷ Ἰαφεθ καὶ κατοικησάτω ἐν τοῖς οἴκοις τοῦ Σήμ.„ (Γεν. Θ'. ἐδαφ. 27).

Ἐν τῇ κατὰ τὴν 30 Ἰανουαρίου ἐπετείῳ ἑορτῇ τῶν ἡμετέρων ἐκπαιδευτηρίων ὡμίλησα περὶ τῆς σχέσεως τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας πρὸς τὴν Ὀρθοδοξίαν, ὑποδείξας τὴν ἀνάγκην τῆς Ἑλληνικῆς ἐπιστημονικῆς ἐκπαιδεύσεως πρὸς μόρφωσιν χρηστῶν πολιτῶν καὶ ἐναρέτων Χριστιανῶν. Συνεχίζων δὲ τὸν λόγον θέλω ὁμιλήσει καὶ σήμερον κατὰ τὴν ἔναρξιν τῶν δημοσίων ἐξετάσεων περὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος πλατύτερον.

Πρῶτον μὲν περὶ τῶν ἐμφύτων ροπῶν καὶ ἰδιοτήτων τοῦ Ἑλληνισμοῦ, καὶ περὶ τῶν διαφορῶν αὐτοῦ ἔν τε τῇ πολιτείᾳ καὶ τῇ θρησκείᾳ πρὸς τὸ Ἀσιατικὸν καὶ τὸ Εὐρωπαϊκὸν πνεῦμα.

Καὶ δεύτερον περὶ τῆς Θείας καὶ οἰκουμενικῆς ἀποστολῆς τοῦ Ἑλληνισμοῦ, μαρτυρουμένης ἔκ τε τοῦ συνειρμοῦ τῶν ἱστορικῶν γεγονότων καὶ ἐκ τῆς ἀναλογίας καὶ ἁρμονίας τῶν ἀρχῶν αὐτοῦ πρὸς τὰς ἀρχὰς τοῦ Ὀρθοδόξου Χριστιανισμοῦ.

Ἐκ δὲ τῆς ἐρεύνης τῶν θεωρημάτων τούτων ἀποδειχθήσεται ἀναργῶς ἡ σχέσις τοῦ Ἑλληνισμοῦ πρὸς τὴν Ὀρθόδοξίαν, καὶ ἑπομένως ἡ ἀνάγκη τῆς ἐπιστημονικῆς καὶ φιλοσοφικῆς σπουδῆς

καὶ μελέτης τοῦ ὅλου βίου τῶν ἡμετέρων προγόνων, θεωρητικοῦ τε καὶ πρακτικοῦ, ὡς τὰ μέγιστα συντελούσης οὐ μόνον εἰς μόρφωσιν ἐθνικήν, ἀλλὰ καὶ εἰς διάπλασιν θρησκευτικὴν τῆς Ὀρθοδόξου Ἑλληνικῆς νεολαίας.

Καὶ δὴ ἄρχομαι, ἐπικαλούμενος τὴν ὑμετέραν προσοχήν.

§. 1. Ὁ μέγας φυσιοδίφης τῆς ἀρχαιότητος Ἀριστοτέλης τοιάνδε τινὰ ψυχολογικὴν διάκρισιν τῶν ἐθνῶν ἐν τοῖς Πολιτικοῖς ποιεῖται. Τὰ ἐν τοῖς ψυχροῖς τόποις ἔθνη καὶ τὰ περὶ τὴν Εὐρώπην, λέγει, εἰσὶ μὲν πλήρη θυμοῦ, ἤτοι ἀνδρεῖα, ζωηρὰ καὶ δραστήρια, ἀλλ' ὅμως ὑποδεέστερα τῶν Ἀσιανῶν κατὰ τὴν διάνοιαν καὶ τέχνην καὶ διὰ τοῦτό εἰσι μὲν ἐλεύθερα, ἀλλ' ἀπολίτευτα καὶ ἀνίκανα ἄρχειν τῶν πλησίον. Τὰ δὲ τῆς Ἀσίας εἰσὶ μὲν διανοητικὰ καὶ τεχνικὰ τὴν ψυχήν, ἀλλ' ἄθυμα, ἤτοι ἀδρανῆ, στάσιμα καὶ ἀκίνητα, καὶ διὰ τοῦτο πάντοτε δοῦλα. Τὸ δὲ τῶν Ἑλλήνων γένος, καθὼς κεῖται ἐν τῷ μέσῳ τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀσίας γεωγραφικῶς, οὕτω μετέχει καὶ τῆς φύσεως ἑκατέρων, ἐπειδὴ καὶ ἐνθυμόν ἐστι καὶ διανοητικόν· διό περ καὶ ἐλεύθερον διατελεῖ καὶ ἄριστα πολιτεύεται καὶ δύναται ἄρχειν πάντων, μίαν συγκροτοῦν πολιτείαν (1).

§. 2. Καὶ ἀληθῶς παρὰ μὲν τοῖς Ἀσιανοῖς ἅπασα ἡ πολιτικὴ ζωὴ συγκεντροῦται ἐν ἑνὶ ἀπολύτῳ ἄρχοντι· οὐδενὶ ἔξεστι συζητεῖν ἢ ἐπικρίνειν τὰς πράξεις αὐτοῦ, ἀλλ' ἅπαντες ὀφείλουσι τυφλῶς καὶ ἀπροθῶς τῷ τυραννικῷ αὐτοῦ νεύματι ὑπείκειν. Παρὰ δὲ τοῖς ἀρχαίοις ἑσπερίοις ἔθνεσι, Κελτοῖς, Βρετανοῖς, Τεύτοσι καὶ τοῖς ἄλλοις φραγκικοῖς λαοῖς ὑπερκράτει ἡ ἀτομικότης, ὁ ἄγριος ἐγωϊσμὸς καὶ ἡ ἀλόγιστος ἀτομικὴ ἀνεξαρτησία (τοῦθ' ὅπερ δηλοῖ καὶ τὸ κοινὸν ἁπάντων τῶν ἑσπερίων ἐθνῶν ἐπώνυμον φράγκος = ἐλεύθερος). Ἕκαστον ἄτομον ἔζη καθ' ἑαυτὸ ἐν τῇ μικρᾷ αὐτοῦ γωνίᾳ, περιθάλπον τὰ ἴδια φρονήματα καὶ σταθμίζον τὰ πάντα κατὰ τὸ ἴδιον συμφέρον, οὐδέποτε δὲ κατὰ τὸ κοινὸν ἀγαθόν. Παρὰ δὲ τοῖς Ἕλλησιν, ὡς ἐνθύμοις ἅμα οὖσι καὶ διανοητικοῖς κἀντεῦθεν ἀποτελοῦσι μέγα τι κοινωνικὸν ὅλον, ὑφ' ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ πνεύματος καὶ αἰσθήματος ἐμφορούμενον, ἀμφότερα τὰ ἀντίροπα ἐν ἁρμονίᾳ συνηνοῦντο, οὔτε τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας ἢ ἀτομικότητος ὑπὸ τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας ἀναιρουμένης οὔτε τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας καὶ ἑνότητος ὑπὸ τῆς προσωπικῆς ἀνεξαρτησίας καὶ ἐλευθέρας ψήφου ἐκμηδενιζομένης.

§. 3. Τὸν χαρακτῆρα τῆς ἐναρμονίου Ἑλληνικῆς πολιτείας καὶ Κλεόβουλος ὁ Λίνδιος ὁρίζει ὡς ἑφεξῆς· «Πολιτεία ἀλάθαστος ἢ μαθηματικῶς περιφέρειαν καὶ κέντρον ἔχουσα καὶ διὰ μυριοπληθῶν ἀκτίνων ἐπὶ τὸ αὐτὸ βαίνουσα· ἡ δὲ θάτερον τούτων μὴ ἔχουσα, εἰ ἐγχωρεῖ τοῦτο τῇ διανοίᾳ, ἔστιν ἢ κέντρον ἄνευ περιφερείας ἢ περιφέρεια ἄνευ κέντρου, πολλὰ τὰ ἀπάθαλα ἐπάγουσα.» Ἔνθα τὸ μὲν «κέντρον» δηλοῖ τὴν εἰς τὴν πολιτικὴν ἀρχὴν ἔλλογον ὑποταγήν, τὸ εἰς τὰς πατρίους παραδόσεις σέβας καὶ τὴν εἰς τοὺς κειμένους νόμους πειθαρχίαν. Αἱ δὲ «μυριοπληθεῖς ἀκτῖνες» τὴν βαθεῖαν συναίσθησιν τῆς ἀτομικότητος, τὴν ἐλευθέραν συζήτησιν καὶ τὴν καθολικὴν ζωὴν καὶ ἐνέργειαν τῶν πολιτῶν. Ὥστε λοιπὸν ἡ μὲν Ἀσιανὴ κοινωνία ἐστί, κατὰ Κλεόβουλον, κέντρον ἄνευ περιφερείας ἤ, κατ' Ἀριστοτέλην, διάνοια ἄνευ θυμοῦ· ἤτοι πολιτικὴ ἐξουσία ἄνευ κοινωνικῆς ζωῆς· αἱ δὲ τῶν φραγκικῶν λαῶν κοινωνίαι, τοὐναντίον, περιφέρεια ἄνευ κέντρου, θυμὸς ἄνευ διανοίας, τουτέστι κοινωνικὴ ζωὴ ἄνευ πολιτικῆς ἑνότητος «πολλὰ τὰ ἀπάθαλα ἐπάγουσαι»· ἡ δὲ τῶν Ἑλλήνων πολιτεία λογικῶς συναρμολογεῖ καὶ ἐν ἀσυγχύτῳ ἑνώσει ἀμφότερα τὰ ἀντίροπα συνάπτει, κέντρον καὶ περιφέρειαν, διάνοιαν καὶ θυμόν, πολιτικὴν πειθαρχίαν καὶ ἀτομικὴν ἀνεξαρτησίαν. Ἡ μὲν τῶν Ἀσιανῶν ἐστιν ἑνότης ἄνευ ποικιλίας, καὶ ἑπομένως κοινωνία ἀπροσώπων δούλων καὶ ἀνδραποδῶν· ἡ δὲ τῶν ἀρχαίων ἑσπερίων λαῶν ποικιλία ἄνευ ἑνότητος, καὶ ἑπομένως κοινωνία ἀγρίων· ἡ δὲ Ἑλληνικὴ ἑνότης ἐν ποικιλίᾳ, καὶ ἑπομένως κοινωνία ἐμπρέπουσα εἰς ὅλα λογικὰ καὶ θεοείκελα, δεδημιουργημένα δηλονότι κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν Θεοῦ, ἐν οἷς ἤττον ἀμυδρῶς ἢ ἐν τοῖς λοιποῖς κτίσμασιν ἀπινδαλματίζεται ἡ ἀπόρρητος Τριαδικὴ Ἁρμονία ἡ τῶν πάντων γενέτειρα καὶ δημιουργός.

§. 4. Καὶ ἡ μὲν Ἀσιατικὴ ἡ «βαρβαρική, κατ' Ἀριστοτέλη, παμβασιλεία», ὡς μηδενίζουσα τὴν πολιτικὴν ζωὴν καὶ ἐνέργειαν τῶν ἀτόμων καὶ συγκεντροῦσα αὐτὴν ἐν ἑνὶ δεσπότῃ καὶ τυράννῳ, ἀναλογεῖ πρὸς τὴν ἑλκτικὴν ἢ κεντρόμολον δύναμιν, ἥτις ἀναιρετική ἐστι τῆς τοῦ παντὸς ἁρμονίας, ἅτε δὴ τείνουσα εἰς τὸ καταστρέψαι τὴν ποικιλίαν τῶν ὄντων καὶ συμπτύξαι αὐτὰ εἰς ἓν ἀπειρομέγεθες ἄτομον ἄπορον καὶ ἀνείδεον· ὁ δὲ πάλιν κοινωνικὸς τῶν Ἑσπερίων ἐγωϊσμός, ὡς καταστρέφων τὴν πολιτικὴν ἑνότητα, ἀναλογεῖ πρὸς τὴν ὠστικὴν ἢ κεντρόφυγα δύναμιν, ἥτις ἐπίσης ἐστὶ τοῦ παντὸς ἀναιρετική, ἅτε δὴ τείνουσα εἰς τὸ διαρρῆξαι τὴν τῶν ὄντων ἑνότητα καὶ κατακερματίσαι αὐτὰ εἰς ἄπειρα τὸν ἀριθμὸν ἄτομα ἄμορφα καὶ ἀνείδεα· ἡ δὲ ἀβελρική καὶ ἰσόνομος Ἑλληνικὴ πολιτεία, ὡς ἀσυγχύτως συνάπτουσα τὰ ἀντίθετα ἄκρα, τὴν αὐθεντίαν τῶν πατρίων ἢ τὴν πολιτικὴν πειθαρχίαν, καὶ τὴν ἀτομικότητα ἑνὸς ἑκάστου τῶν πολιτῶν, ἀναμφιλέκτως ἐστὶν ἡ μονὴ λογικὴ καὶ ἀλάθαστος, κατὰ Κλεόβουλον, πολιτεία, ὡς κέντρον καὶ περιφέρειαν ἔχουσα, καὶ ἑπομένως ἀναλογοῦσα πρὸς τὰς δύο ἀντιρρόπους δυνάμεις τῆς φύσεως, τὴν κεντρόμολον καὶ τὴν κεντρόφυγα, τὰς ἐν λόγῳ τινὶ γεωμετρικῷ συναρμολογουμένας, δι' ὧν αἱ πανκρμόνιοι τῶν οὐρανίων σωμάτων τροχιαὶ περιγράφονται καὶ ἡ ὅλη ζωὴ τῆς φύσεως ἐκπορεύεται.

§. 5. Οὐ μόνον δ' ἐπὶ τῶν χρόνων τῆς δημοκρατουμένης Ἑλλάδος, ἀλλὰ καὶ ἐπ' αὐτῆς τῆς μοναρχουμένης καὶ Ὁμηρι-

[1] «Περὶ τοῦ πολιτικοῦ πλήθους τίνα μὲν ὅρον ὑπάρχειν χρή, πρότερον εἴπομεν· ποίους δέ τινας τὴν φύσιν εἶναι δεῖ, νῦν λέγομεν. Σχεδὸν δὴ κατανοήσειεν ἂν τις τοῦτό γε βλέψας ἐπί τε τὰς πόλεις τὰς εὐδοκιμούσας τῶν Ἑλλήνων καὶ πρὸς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην, ἃς διήλειπται τοῖς ἔθνεσι. Τὰ μὲν γὰρ ἐν τοῖς ψυχροῖς τόποις ἔθνη καὶ τὰ περὶ τὴν Εὐρώπην θυμοῦ μέν ἐστι πλήρη, διανοίας δὲ ἐνδεέστερα καὶ τέχνης· διόπερ ἐλεύθερα μὲν διατελεῖ μᾶλλον, ἀπολίτευτα δέ, καὶ τῶν πλησίον ἄρχειν οὐ δυνάμενα. Τὰ δὲ περὶ τὴν Ἀσίαν διανοητικὰ μὲν καὶ τεχνικὰ τὴν ψυχήν, ἄθυμα δέ, διόπερ ἀρχόμενα καὶ δουλεύοντα διατελεῖ. Τὸ δὲ τῶν Ἑλλήνων γένος, ὥσπερ μεσεύει κατὰ τοὺς τόπους, οὕτως ἀμφοῖν μετέχει. Καὶ γὰρ ἔνθυμον καὶ διανοητικόν ἐστι διό περ ἐλεύθερόν τε διατελεῖ καὶ βέλτιστα πολιτευόμενον καὶ δυνάμενον ἄρχειν πάντων, μιᾶς τυγχάνον πολιτείας». (Πολιτ. βιβλ. Ζ'. κερ. στ'.)

(ΜΕΝΤΟΡΟΣ Τομ. Δ'. Τεῦχ. ΜΑ'.)

κῆς (ὅτε ὁ δημόσιος τῶν Ἑλλήνων βίος οὔπω ἦν ἀνεπτυγμένος), εὑρίσκομεν ἐν τῇ Ἑλληνικῇ πολιτείᾳ τὴν αὐτὴν ἁρμονίαν τῶν ἀντιρρόπων, *διανοίας καὶ θυμοῦ, κέντρου καὶ περιφερείας, ἑνότητος καὶ ποικιλίας*· διότι ἔνθεν μὲν βλέπομεν «βουλὴν γερόντων» ἢ «μέδοντας» ἢ «ἄνακτας» ἢ «ἡγήτορας λαῶν» (1), ἔνθεν δὲ «ἀγορὰν» (2). Καὶ ὑπὲρ μὲν τῆς πολιτικῆς ἑνότητος καὶ πειθαρχίας ἀποφαίνεται ὁ ποιητὴς (ἔστις ἐστὶν ἡ θρησκευτικὴ καὶ πολιτικὴ ἔκφρασις τῆς καθολικῆς συνειδήσεως τῶν Ἑλλήνων τῆς ἡρωϊκῆς ἐποχῆς), οὕτωσὶ λέγων·

« Οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη· εἷς κοίρανος ἔστω,
» εἷς βασιλεύς, ᾧ ἔδωκε Κρόνου παῖς ἀγκυλομήτεω
« σκῆπτρόν τ' ἠδὲ θέμιστας . . . . . (Ἰλ. Β.).

κατὰ δὲ τοῦ ἀπολυτισμοῦ καὶ τῆς πολιτικῆς αὐθαιρεσίας καὶ ὑπὲρ τῆς ἀτομικῆς ἐλευθερίας οὕτωσὶ ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Ἀχιλλέως ἀποφαίνεται·

« Οὔ τις βαρείας χεῖρας . . . . ἐποίσει (σοι)
» συμπάντων Δαναῶν, οὐδ' ἦν Ἀγαμέμνονα εἴπῃς,
» ὃς νῦν πολλὸν ἄριστος Ἀχαιῶν εὔχεται εἶναι» (Ἰλ. Α).

§. 6. Ἐν ᾧ λοιπὸν ἅπας ὁ ἀρχαῖος κόσμος διέκειτο εἰς ἔκρυθμον καὶ ἀνώμαλον κοινωνικὴν κατάστασιν διὰ τοὺς ψυχολογικοὺς λόγους, οὓς δίδωσιν ὁ Ἀριστοτέλης, ἐν μόνῃ τῇ Ἑλλάδι ὑπῆρχεν ἀληθὴς ἀνθρώπινος κοινωνία, εἴτε ὑπὸ μοναρχίαν διατελούσῃ εἴτε ὑπὸ ἀριστοκρατίαν εἴτε ὑπὸ δημοκρατίαν· μόνου γὰρ τοῦ Ἕλληνος ὡς ἑνθύμου ἅμα ὄντος καὶ διανοητικοῦ, χαρακτὴρ ἐστιν ἡ τε βαθεῖα συναίσθησις τῆς ἀτομικότητος καὶ ἡ πρὸς τὴν ἐλευθερίαν ὁρμή, ἐναρμονίως μέν τοι γε συνημμένοι μετὰ τῆς εἰς τοὺς κειμένους νόμους πειθαρχίας καὶ τοῦ σεβασμοῦ εἰς τὰ πάτρια.— Πόσον δὲ τὸ πολίτευμα τοῦτο συνετέλεσεν εἰς τὴν ἐναρμόνιον ἀνάπτυξιν τῶν δυνάμεων τοῦ ἔθνους καὶ εἰς τὴν πρόοδον τῶν τεχνῶν, τῶν ἐπιστημῶν, τῆς φιλοσοφίας καὶ τῶν γραμμάτων αὐτόδηλον. — Ἐπειδὴ δ' ἐν μόνῃ τῇ Ἑλλάδι ὑπῆρχε λογικὴ καὶ ἐμφιλόσοφος κοινωνία, διὰ τοῦτο ἐν μόνῃ ταύτῃ ὑπῆρχε δημοσία γνώμη, ἡ καθολικὴ διάνοια, ἥτις συνίστα τὴν πολιτικὴν τοῦ ἔθνους ζωὴν καὶ ἑνότητα, διαμορφουμένη καὶ διαπαιδαγωγουμένη ὑπὸ τῶν πατρίων παραδόσεων. Ἡ δὲ κοινὴ αὕτη γνώμη, ἡ ἐκπορευομένη μὲν ἐκ τῆς καθολικῆς τῶν πολιτῶν συνειδήσεως καὶ ὑπὸ τῶν πατρίων παραδόσεων διαρωτιζομένη, ἐν δὲ τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ δήμου ἐκφραζομένη, εἴτ' ἐν τῇ Πνυκὶ τῶν Ἀθηνῶν, εἴτ' ἐν τῇ Σκιάδι τῆς ἀριστοκρατικωτέρας Σπάρτης, ἐθεωρεῖτο ὡς τὸ ὑπέρτατον καὶ ἀνέκκλητον κριτήριον ἐπὶ τῶν πολιτικῶν ζητημάτων καὶ ὡς ὁ μόνος ἀλάνθαστος ἑρμηνεὺς τῶν πατρίων νόμων καὶ παραδόσεων.

(α) Βουλὴ δὲ πρῶτον μεταθύμων ἕζε γερόντων . . . . .
τοῖσι δ' ἀνέστη Νέστωρ . . . . ,
ὅ σφιν ἐὺ φρονέων ἀγορήσατο καὶ μετέειπεν
ὦ φίλοι Ἀργείων ἡγήτορες ἠδὲ μέδοντες . . . . . (Ἰλ. Β).

(β) Ἣς ἄρα φωνήσας βουλῆς ἐξ ἦρχε νέεσθαι
οἱ δ' ἐπανέστησαν . . . . . .
ἐπισσεύοντο δὲ λαοί . . . . . ,
ἷλαδὸν εἰς ἀγορήν . . . . . .
τετρήχει δ' ἀγορή, ὑπὸ δὲ στενάχιζετο γαῖα
λαῶν ἱζάντων . . . . . (αὐτόθι).

§. 7. Πρὸς μείζονα δὲ σύμπηξιν τῆς πολιτικῆς τῶν κατὰ μέρος Ἑλληνικῶν πολιτειῶν ἑνότητος πρωΐμως συνέστη τὸ γεραρὸν ἐκεῖνο τοῦ Πανελληνίου κοινοβούλιον, τὸ καλούμενον Ἀμφικτυονικὸν Συνέδριον, ἐν ᾧ συνεργόμενοι δίς τοῦ ἐνιαυτοῦ, κατὰ τὴν ἐαρινὴν καὶ τὴν φθινοπωρινὴν ἰσημερίαν, οἱ ἀντιπρόσωποι, Ἱερομνήμονες καὶ Πυλαγόραι, ἑκάστης πολιτείας ἐβουλεύοντο περὶ τῶν θρησκευτικῶν καὶ τῶν πολιτικῶν τοῦ ὅλου ἔθνους πραγμάτων, οὐχὶ αὐθαιρέτως καί, οὕτως εἰπεῖν, ἰδιολογιστικῶς, ἀλλ' ἐπὶ τῇ βάσει πάντοτε τῶν πατρίων νόμων καὶ παραδόσεων.

§. 8. Ἐπειδὴ δὲ ὁ τοιοῦτος λογικὸς καὶ ἐμφιλόσοφος τῆς ἰσονόμου καὶ ἰσοδέλφου Ἑλληνικῆς πολιτείας ὀργανισμός, ἐν ᾗ ἐναρμονίως καὶ ἀσυγχύτως τὰ ἀντίρροπα συνηνοῦντο, διάνοια καὶ θυμός, κέντρον καὶ περιφέρεια, ἑνότης καὶ ποικιλία, ἐλευθέρα ὑψηρὸς καὶ ὑπακοὴ εἰς τὰς πατρίους παραδόσεις καὶ τὴν κοινὴν γνώμην, δικονοητικὴ ἐλευθερία καὶ ἀρχαιοπρέπεια, ἀτομικὴ ἀνεξαρτησία καὶ πειθαρχία, ἐπειδή, λέγω ὁ τοιοῦτος λογικὸς καὶ ἐμφιλόσοφος ὀργανισμὸς προώριστο ὑπὸ τῆς Θείας Προνοίας ἵνα ἐγκαινιασθῇ «ἐλθόντος τοῦ πληρώματος τῶν καιρῶν» εἰς τὴν καλλιέλαιον τῆς μιᾶς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, τῆς πνευματικῆς καὶ ἰσοδέλφου πατρίδος, τῆς ἐπὶ γῆς λέγω, τοῦ Θεοῦ βασιλείας, εἰς ἣν ἔμελλον νὰ ἐγγραφῶσι πολῖται ἐξ ἁπάντων τῶν ἐθνῶν, διὰ τοῦτο δὲν ἔπρεπε νὰ περιορισθῶσιν αἱ περὶ ἰσονόμου καὶ ἀδελφικῆς πολιτείας ἀρχαὶ ἐν τῇ μικρᾷ Ἑλλάδι, ἀλλ' ἔδει νὰ γενικευθῶσιν ἐκχεόμεναι καὶ μεταδιδόμεναι εἴς τε τὰ ἀπρόσωπα καὶ δουλέκδουλα ἀνδράποδα τῆς Ἀσίας καὶ εἰς τὰ ἐγωϊστικὰ καὶ ἀπολίτευτα καὶ κακόνομα τῆς Εὐρώπης φῦλα, διὰ τῆς ἐν τῷ μέσῳ τῶν δύο Ἠπείρων, Εὐρώπης καὶ Ἀσίας, ἱσταμένης Ἑλλάδος· ἔπρεπε, λέγω, νὰ ἐκχυθῶσι καὶ προπαρασκευάσωσι τὰ ἔθνη εἰς συγκρότησιν καὶ παγίωσιν μιᾶς τινος οἰκουμενικῆς πνευματικῆς ἰσοπολιτείας, τῆς Χριστιανικῆς, «ἐν τῷ τεταγμένῳ καιρῷ.»

§. 9. Καὶ πρῶτον μὲν διωχετεύθη ἡ Ἑλληνικὴ διάνοια διὰ τῆς ἐνιδρύσεως ἀποικιῶν ἐν Ταυρίδι, Ἑλάσσονι Ἀσίᾳ, Ἰσπανίᾳ (Σαγούντῳ), Κορσικῇ, Γαλλίᾳ, Νοτίῳ Ἰταλίᾳ, ἥτις ἐπωνομάσθη Μεγάλη Ἑλλάς. Ἤδη πρὸ τῶν Μηδικῶν Ὀτάνης, εἷς τῶν ἑπτὰ διασήμων Περσῶν τῶν ἐπανεφάντων ἐπὶ τὸν Ψευδοσμέρδιν, ἐπρότεινε τοῖς συνωμόταις τὴν σύστασιν ἰσονόμου πολιτεύματος, ὡς ἱστορεῖ ὁ Ἡρόδοτος. Οὕτως ἦσαν διαδεδομέναι εἰς τὸν τότε κόσμον αἱ ἑλληνικαὶ ἰδέαι! ἀκολούθως δὲ διεδόθησαν ἐκφυλέστερον, Θείᾳ πάντως νεύσει καὶ εὐδοκίᾳ, διὰ τῆς διανοητικῆς ἑνότητος ἡ τῆς ἑνότητος τοῦ πολιτισμοῦ, τῆς τελεσιουργηθείσης ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, «σπείραντος τὴν Ἑλλάδα εἰς τὴν Ἀσίαν», κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ Πλουτάρχου, καθ' ἣν ἐποχὴν πᾶσαι αἱ χῶραι ἀπὸ Ἐλάσσονος Ἀσίας μέχρι Παρθίας, ἀπὸ Αἰγύπτου μέχρι Νουβίας καὶ ἀπὸ Αἰγαίου μέχρι τῶν ὀχθῶν τοῦ Ἰνδοῦ ἐξελληνίσθησαν· Ἀλλ' αἱ ἰδέαι αὗται μείζονα παγίωσιν ἔλαβον ἐν τῷ πνεύματι τῶν λαῶν διὰ τῆς ὑπὸ τῶν Ρωμαίων (διαπαιδαγωγηθέντων ἤδη πρότερον καὶ αὐτῶν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων) κατορθωθείσης διοικητικῆς τοῦ ἀρχαίου κόσμου ἑνότητος. Αἱ μᾶλλον ἀπωκισμέναι τῆς Ρώμης χῶραι περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς αὐτοκρατορίας ἐπολιτογραφήθησαν, λαβοῦσαι πλήρη latinitatem, ἤτοι ἰδιαγενείας καὶ ἰσοπολιτείας δικαιώματα. Τὴν δὲ τοιαύτην διοικητικὴν ἑνότητα καὶ τὴν ἀδελφικὴν συνάφειαν τῶν ἐθνῶν λίαν ζωηρῶς παρίστησιν ὁ Ρουτίλιος ἐν τῷ ἑπομένῳ διστίχῳ, τῷ ἀναφερομένῳ εἰς τὸν Καίσαρα·

« Formasti patriam diversis gentibus unam,
Urbem fecisti quod prius orbis erat »

Ὅτι δὲ ἡ τοιαύτη διοικητικὴ τῶν ἐθνῶν ἑνότης, ἡ ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν μὲν τῶν Ἑλληνικῶν ἰδεῶν μορφωθεῖσα, διὰ δὲ τῆς ἰσχύος τῶν Ρωμαϊκῶν λεγεώνων καταρθωθεῖσα, οὐκ ἦν ἔργον τυφλῆς εἱμαρμένης, ἀλλ' ἔργον μεγάλης βουλῆς, ἔργον δηλονότι τῆς πανσόφου καὶ παναγάθου Προνοίας, «ἥτις πόρρωθεν οἷδε προκαταβάλλειν τῶν μεγάλων πραγμάτων τὰς ἀφορμάς», ὡς φησιν ὁ ὑπέρλαμπρος τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τῆς Ὀρθοδοξίας φωστήρ, ὁ Μέγας Βασίλειος, μαρτυρεῖ καὶ ὁ φιλόσοφος Χαιρωνεύς. «Ἡ δὲ εὔρυθμος τῶν πραγμάτων, λέγει, καὶ τὸ ῥάθιον τῆς εἰς τοσαύτην δύναμιν καὶ αὔξησιν ἐρμῆς (τῶν Ρωμαίων) οὐ χερσὶν ἀνθρώπων οὐδὲ ἑρμαῖς προσχωροῦσα . . . θείᾳ δὲ πομπῇ ἐπιταχυνομένη ἐπιδείκνυται τοῖς ἀρθῶς λογιζομένοις (Πλουτ. Ἠθ. περὶ τῆς Ρωμαίων Τύχης).—Ὑπεδείξαμεν δὲ ἀνωτέρω τὸν μέγαν καὶ κοσμοπωτήριον σκοπόν, δι' ὃν ταῦτα πάντα ἄνωθεν προφωνορμήθησαν.— (1).

§. 10. Ἀλλὰ πόθεν προῆλθεν ἡ προδηλωθεῖσα διαφορὰ τῶν ἀρχαίων ἐθνῶν; Πόθεν ὁ ἀπρόσωπος, ἀκίνητος καὶ ἄθυμος χαρακτὴρ τῶν Ἀσιανῶν, ὁ θυμοειδής, ἐγωϊστικὸς καὶ ἀδιανόητος τῶν Ἑσπερίων, καὶ ὁ ἐναρμόνιος τῶν Ἑλλήνων, ὁ ἐν ταῖς πολιτείαις αὐτῶν πιστῶς ἐκπαιδευόμενος; Ἡ διαφορὰ τῶν χαρακτήρων προῆλθε κυρίως ἐκ τῆς διαφορᾶς τῶν οὐ μόνον ἐκ τῶν τόπων ἀλλὰ καὶ ἐξ ἄλλων πολλῶν περιστάσεων μορφωθεισῶν θρησκευτικῶν ἰδεῶν· καθότι παρὰ μὲν τοῖς Ἀσιανοῖς ἐπεκράτει, ὡς καὶ σήμερον, τὸ δόγμα τῆς εἱμαρμένης, καθ' ὃ ἅπας ὁ ἀνθρώπινος βίος ὑπόκειται εἰς δύναμίν τινα ἀδυσώπητον καὶ ἀκατανάκητον· ὅτι ἐν τῷ μετώπῳ ἑκάστου ἔνωθέν ἐστι γεγραμμένον (δογματίζουσιν οἱ Ἀσιανοί) εἴτε καλὸν εἴτε κακόν, ἐκεῖνο ἀνακοδράπτως συμβήσεται· οὐδὲν ἰσχύει πρὸς ἀποτροπὴν αὐτοῦ, οὔτε ἀθωότης οὔτε κακία οὔτε θέλησις οὔτ' ἐνέργεια· τὸ δὲ ἐλέθριον τοῦτο τῆς μοιροκρατίας δόγμα, δι' οὗ ἡ τοῦ ἀνθρώπου ἀτομικότης καὶ ἠθικὴ ἀξία ἐκμηδενίζεται, μεθερμαζόμενον εἰς δόγμα πολιτικὸν καταστρέφει ὁλοσχερῶς τὴν ἀτομικότητα καὶ ἐλευθερίαν τῶν πολιτῶν καὶ παραλύει πᾶσαν ἐνέργειαν καὶ πρόοδον. Ἐντεῦθεν ἐξηγεῖται ἡ ἀδρανεία, ἡ στασιμότης καὶ ἡ πολιτικὴ μονοτονία ἡ ἀπ' αἰώνων ἐν Ἰνδίᾳ, Κίνᾳ, Ἰαπωνίᾳ καὶ ταῖς λοιπαῖς τῆς Ἀσίας χώραις ἐπικρατοῦσα, ἐντεῦθεν ἐξηγεῖται ὁ ἀπολυτισμός, ἡ παμβασιλεία καὶ ἡ εὐχερὴς καὶ ἄνευ πολλῆς ἀντιστάσεως μεταβολὴ τῶν δυναστειῶν. Τοὐναντίον δὲ παρὰ τῆς Ἑσπερίοις ἴσχυε τὸ δόγμα τῆς ἀτομικότητος καὶ τοῦ ἐγωϊσμοῦ· οὐδεὶς λόγος παρ' αὐτοῖς περὶ Θείας Προνοίας διεξεγούσης τὰ ἀνθρώπινα· ἀπαντοχοῦ ἴσχυε τὸ ἐγώ. Ἐντεῦθεν ἐξηγεῖται ἡ κοινωνικὴ αὐτῶν ἀεικινησία καὶ ἀκαταστασία, ἡ πρὸς τὴν ἀτομικὴν ἀνεξαρτησίαν ἀκατάσχετος ὁρμὴ καὶ ἡ ἀτομικὴ ἐκείνη ζωὴ καὶ δραστηριότης, ἥτις ὅμως ἐφεξῆς λογικῶς διευθετηθεῖσα, τὸ μὲν ὑπὸ τοῦ σωτηρίου πνεύματος τοῦ Χριστιανισμοῦ, τὸ δὲ ὑπὸ τῆς ἐναρμονίου Ἑλληνικῆς διανοίας μεταλαμπαδευθείσης αὐτοῖς, ἀρχομένου τοῦ ΙΗ'. αἰῶνος, ὑπὸ τῶν σοφῶν φυγάδων τοῦ Βυζαντίου, παρήγαγε τοσαῦτα καταπληκτικὰ ἔργα ἐν νομοθεσίᾳ, φιλολογίᾳ, ἐπιστήμῃ, τέχνῃ, βιομηχανίᾳ· ἀλλὰ τὸ Ἑλληνικὸν ἐναρμόνιον γένος, τὴν βασιλικὴν καὶ μέσην ὁδὸν ἀείποτε βαδίζον, κατὰ τὸ Ἀριστοτελικὸν ἐκεῖνο παράγγελμα «τὸ μέσον τῶν ὑπερβολῶν ἐπαινοῦμεν, καὶ χρῆναι διώκειν φαμέν» (Πολιτ. Γ'. κεφ. ζ'.), ἐν ἀσυγχύτῳ ἑνώσει τὰ δύο ἀντίρροπα, ὡς ἐν τῇ πολιτείᾳ οὕτω καὶ ἐν τῇ ἑαυτοῦ θρησκείᾳ, συνῆψεν, ἤτοι τὴν ἐπενέργειαν τῆς Θείας δυνάμεως μετὰ τῆς ἐλευθέρας τοῦ ἀνθρώπου βουλήσεως, ἅτινα συνιστοῦσι τὸ δόγμα τῆς Θείας Προνοίας, δόγμα λογικόν, ἐμφιλόσοφον, Χριστιανικόν, περὶ οὗ ἐφεξῆς σαφέστερον ῥηθήσεται· ἔθεν καὶ τὸ «σὺν Ἀθηνᾷ καὶ χεῖρα κίνει.» Ὥστε ὁ μὲν ἄθυμος, ἀπρόσωπος, σάσιμος καὶ ἀνάλγητος χαρακτὴρ τῶν Ἀσιανῶν, ὁ ἐν τῇ θρησκείᾳ καὶ τῇ πολιτείᾳ αὐτῶν ἀκινδαλματιζόμενος, δύναται παρασταθῆναι διὰ τοῦ τύπου Θεὸς καὶ οὐκ ἐγώ· ὁ δὲ θυμοειδής, ἐγωϊστικὸς καὶ ἀδιανόητος τῶν Ἑσπερίων διὰ τοῦ ἐγὼ καὶ οὐ Θεός· ὁ δὲ λογικὸς καὶ ἐναρμόνιος τῶν Ἑλλήνων διὰ τοῦ Θεὸς καὶ ἐγώ.

§. 11. Περὶ δὲ τῆς διαφορᾶς τοῦ χαρακτῆρος τῶν ἐθνῶν ἰδοὺ τί γράφει ὁ μελιχρὸς καὶ γεράσμιος Βοσσουέτος· «Dieu a préparé dans ses conseils éternels les premières familles qui sont la source des nations, et dans toutes les nations les qualités dominantes qui devaient en faire la fortune . . . c'est dans la suite de ces conseils que Dieu se sert de ces qualités pour balancer les choses humaines.» (Oraison funèbre de Marie Thér. d'Autr.) Καὶ ταῦτα μὲν καθολικώτερον εἴρηται περὶ τῶν ἐμφύτων ροπῶν καὶ ἰδιοτήτων τοῦ Ἑλληνισμοῦ, περὶ τῶν διαφορῶν αὐτοῦ ἔν τε τῇ πολιτείᾳ καὶ τῇ θρησκείᾳ πρός τε τὸ Ἀσιατικὸν καὶ τὸ Εὐρωπαϊκὸν πνεῦμα, καὶ περὶ τῆς Θείας καὶ οἰκουμενικῆς αὐτοῦ ἀποστολῆς ἀποδεικνυομένης ἐκ τοῦ συναιρμοῦ τῶν ἱστορικῶν γεγονότων. Ἴδωμεν ἤδη μαρτυρικώτερον τὴν ἀναλογίαν καὶ ὁμοιότητα τῶν ἀρχῶν τοῦ Ἑλληνισμοῦ πρὸς τὰς ἀρχὰς τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἀρχόμενοι κατὰ πρῶτον ἐκ τῆς ἀντιπαραθέσεως τοῦ ὀργανισμοῦ τῆς Ἑλληνικῆς πολιτείας πρὸς τὸν ὀργανισμὸν τῆς Ὀρθοδόξου τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ἐξ οὗ ἐναργέστερον ἀποδειχθήσεται ἡ Θεία καὶ οἰκουμενικὴ ἀποστολὴ τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

§. 12. Χαρακτῆρες τῆς Ἑλληνικῆς πολιτείας εἰσὶν οἱ ἑξῆς· α', κυριαρχία τοῦ λαοῦ, τουτέστι τὸ δύνασθαι, κατ' Ἀριστοτέλη, πάντα πολίτην ἔχοντα τὰ ἀρμόδια προσόντα ἄρχειν πᾶσαν ἀρχήν. (Ἀριστ. Πολιτ. IV, 2 καὶ VI, α, 10)· β', ἰσονομία, τουτέστιν ἴση ἀπονομὴ τοῦ δικαίου καθοριζομένη ὑπὸ τοῦ νόμου· γ', ἰσηγορία, ἤτοι ἔκφρασις τῆς ἀτομικῆς γνώμης καὶ ἐλευθέρα συζήτησις (ἐπὶ τῇ βάσει τῶν πατρίων νόμων καὶ παραδόσεων)· δ', ἰσοψηφία ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ δήμου· ε, ὑπεύθυνον τῶν ἐν τέλει καὶ ς', ὑπερτάτη ἰσχὺς καὶ ἀνέκκλητον τῆς ἐκκλησίας.

(α) Ὅρ. Σ. Καμπελίου Δημοτ. ὕμν. Προλ. καὶ Ε. Λουβάρδου λόγ. ἀπολογ. ὑπὲρ τῶν θεμελιωδῶν ἀληθειῶν τοῦ Χριστιανισμοῦ μεταφρασθέντας ὑπὸ Ι. Μυριανθέως, σελ 212—220.

§. 13. Ἀλλ' αὐτοὺς τούτους τοὺς χαρακτῆρας εὑρίσκομεν καὶ ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ· ἁ, πᾶς Χριστιανὸς ἔχων τὰ ἁρμόδια πρὸς τὴν πνευματικὴν διοίκησιν προσόντα δύναται νὰ προσχθῇ εἰς τὰ τῆς Ἐκκλησίας ἀξιώματα, τοῦθ' ὅπερ ἀπαγορεύεται ἐν ταῖς Ἀσιαναῖς ἱεροκρατικαῖς πολιτείαις· β', πάντες οἱ πνευματικοὶ πολῖται οἱ ἐγγεγραμμένοι ἐν τῷ ἱερῷ ληξιαρχείῳ τῆς Ἐκκλησίας κέκτηνται ἴσα δικαιώματα· οὐδεμία διάκρισις δεσπότου καὶ δούλου, Ἕλληνος καὶ βαρβάρου, πλουσίου καὶ πένητος, ἰδιώτου καὶ ἄρχοντος· οἱ πάντες εἰσὶν ἀδελφοὶ καὶ ἴσοι ἐνώπιον τῶν ἱερῶν τῆς Ἐκκλησίας θεσμῶν, οἱ πάντες υἱοὶ Θεοῦ κατὰ χάριν καὶ συγκληρονόμοι Χριστοῦ, οἱ πάντες πολῖται ἐλεύθεροι τῆς πνευματικῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ· γ', πάντες οἱ πιστοὶ ἔχουσι τὸ δικαίωμα τῆς ἰσηγορίας· καὶ αὐτὸς δηλονότι ὁ κατὰ νόμον ταπεινότερος τῶν πιστῶν, ἀλλ' ἐντεθραμμένος ἐν τῇ εὐσεβείᾳ καὶ ταῖς πατρικαῖς παραδόσεσι δύναται, ὅταν ἴδῃ τῶν Χριστιανῶν τινα ἢ καὶ αὐτὸν τὸν ἀνώτατον πνευματικὸν αὐτοῦ ἄρχοντα ἐκτρεπόμενον τῆς ὀρθῆς πίστεως, κατηγγεῖλαι αὐτὸν διὰ τῆς ἁρμοδίου καὶ κοινωνικῆς ὁδοῦ εἰς τὸ δημόσιον τῆς Ἐκκλησίας καὶ συνηγορῆσαι ἐνώπιον αὐτῆς ὑπὲρ τῆς ἀκεραιότητος τῶν Θείων δογμάτων καὶ παραδόσεων καὶ διὰ λόγου καὶ διὰ συγγραμμάτων (α)· καθότι ἡ ἱερὰ παρακαταθήκη τῆς εὐσεβείας δὲν ἐνεπιστεύθη ἀποκλειστικῶς εἰς προνομιοῦχόν τινα τάξιν ἢ εἴς τινα ὑψίστην ἀτομικότητα, ὡς ἀξιοῦσιν οἱ φιλόχριστοι λαοὶ ἄλλων ἐκκλησιῶν, ἀλλ' εἰς ἅπαν τὸ «Σῶμα τῆς Ἐκκλησίας» ἤτοι εἰς τὸ πλήρωμα τῶν πιστῶν, οὗτινος νόμιμος Κυβέρνησις ἢ «Βουλή» εἶναι οἱ τὸ ὑπερφυὲς καὶ Θειότατον ζῶον τῆς ἀρχιερωσύνης δεξάμενοι διὰ τῆς ἐπιφοιτήσεως τοῦ παναγίου Πνεύματος, οἱ ἐξαιρετικῶς λειτουργοὶ καὶ οἰκονόμοι τῶν μυστηρίων τῆς χάριτος, οἵτινες ἐν ἀγάπῃ καὶ ἀδελφικῇ ἰσότητι συνερχόμενοι ἐν τοῖς ἱεροῖς αὐτῶν Κοινοβουλίοις ἢ Ἀμφικτονικοῖς Συνεδρίοις ὀφείλουσιν ἑρμηνεύειν ἐν τοῖς συνοδικοῖς αὐτῶν ὅροις ἢ «προβουλεύμασι» τὰ ἱερὰ δόγματα καὶ τὸν Θεῖον νόμον οὐχὶ αὐθαιρέτως καὶ ἰδιολογιστικῶς, ἀλλὰ συνῳδὰ τῇ ἁγίᾳ Γραφῇ, τῇ καθολικῇ καὶ ζώσῃ παραδόσει καὶ τῇ κοινῇ καὶ πατρίῳ δόξῃ, καὶ ὑποβάλλειν τὰ «αὐτοῖς δόξαντα» εἰς τὴν ἐπιδοκιμασίαν καὶ ἐπιψήφισιν τοῦ Χριστιανικοῦ «δήμου» ἢ τοῦ πληρώματος τῶν πιστῶν, ἄλλως εἰπεῖν, τοῦ ὅλου «Σώματος τῆς Ἐκκλησίας» — δ'. πάντες οἱ πιστοὶ ἔχουσιν ἴσην ψῆφον ἐν ταῖς περὶ πίστεως ὑποθέσεσιν· ὁ Πάπας Νικόλαος Α'. ἐπιστέλλων τῷ Ἱερωτάτῳ Φωτίῳ διαρρήδην ὁμολογεῖ τοῦτο· ε'. οὐδεμία ἐκκλησιαστικὴ ἀρχὴ ἐστιν ἀνεύθυνος· ἅπαντες, ὁηλονότι, οἱ πνευματικοὶ ἄρχοντες καὶ ἀρχιερεῖς καὶ πατριάρχαι καὶ πάπαι ὀφείλουσι διδόναι εὐθύνας τῆς ἀρχῆς αὐτῶν εἰς τὸ δημόσιον τῆς Ἐκκλησίας· ὅθεν καὶ ὁ Θεῖος Χρυσόστομος λέγει. «ἀπολελυμένη ἐξουσία ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ΑΦΟΡΗΤΟΣ» ς'. ἡ ὑπερτάτη αὐθεντία καὶ τὸ ἀλάθαστον κεῖται ἐν μόνῃ τῇ ἱερᾷ «Πυκί» ἤτοι τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Χριστιανικοῦ «δήμου», τῇ ὑπὸ τῶν πανσέπτων Οἰκουμενικῶν Συνόδων ἐκπροσωπουμένῃ, τῶν ἐν πνεύματι ἀγάπης καὶ ὑπὲρ τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ συναθροιζομένων, ὧν τὰ ἱερὰ «ψηφίσματα» ὀφείλουσιν ἀποδέχεσθαι ἅπαντες οἱ πνευματικοὶ πολῖται μετ' ἄκρου σεβασμοῦ, καὶ ὁ ἔσχατος τῶν λαϊκῶν Χριστιανῶν καὶ ὁ ἀνώτατος ἐκκλησιαστικὸς ἄρχων.

§. 14. Τοιαύτης οὖν οὔσης τῆς ἀναλογίας καὶ ὁμοιότητος τῶν ἀρχῶν τῆς ἰσαδέλφου καὶ ἰσονόμου Ἑλληνικῆς πολιτείας πρὸς τὰς ἀρχὰς τῆς Ὀρθοδόξου τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, δυνάμεθα νὰ διϊσχυρισθῶμεν οὐκ ἀπεικότως, ὅτι ἡ πρώτη προτύπωμά ἐστι τῆς δευτέρας, προσχεδιασθέν, Θείᾳ πάντως ἐπινεύσει καὶ εὐδοκίᾳ, ὑπὸ τῶν Θεοδωρήτων ροπῶν τῆς διανοίας τοῦ ἐνθύμου καὶ ἅμα διανοητικοῦ, κατ' Ἀριστοτέλην, Ἑλληνικοῦ γένους, ὅπερ ἐν τῷ μέσῳ τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀσίας ἐτέθη σκοπιμώτατα, ὅπως ἄν, ἐν ἰσοσταθμίᾳ διακρατοῦν τὰ ἀντίρροπα, τοῖς μὲν ἀδιανοήτοις Ἑσπερίοις μετοχετεύῃ διάνοιαν, τοῖς δὲ ἀθύμοις Ἀσιανοῖς θυμόν, καὶ οὕτω προπαρασκευάζῃ τὰ ἔθνη, διὰ τῶν περὶ λυότητος, ἀδελφότητος καὶ καθολικῆς ἀγάπης εὐγενῶν ἰδεῶν, εἰς ἀποδοχὴν τῶν περὶ Ἐκκλησίας Θείων ἀρχῶν «ἐλθόντος τοῦ πληρώματος τῶν καιρῶν».

§. 15. Τούτων οὕτως ἐχόντων, ὁ περὶ ἰσονόμου καὶ ἀδελφικῆς πολιτείας ὁρισμὸς ἐκεῖνος τοῦ Κλεοβούλου δύναται ἐφαρμοσθῆναι ἐντελῶς ἐπὶ τῆς Ὀρθοδόξου Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας· «Πολιτεία ἀλάνθαστος ἡ μαθηματικῶς περιφέρειαν καὶ κέντρον ἔχουσα, ἡ διὰ μυριοπληθῶν ἀκτίνων ἐπὶ τὸ αὐτὸ βαίνουσα· ἡ δὲ θάτερον τούτων μὴ ἔχουσα, εἰ ἐγχωρεῖ τοῦτο τῇ διανοίᾳ, ἐστὶν ἢ κέντρον ἄνευ περιφερείας ἢ περιφέρεια ἄνευ κέντρου, πολλὰ τὰ ἀτάσθαλα ἐπάγουσα». Καὶ ἀληθῶς θὲς τὴν λέξιν Ἐκκλησία ἀντὶ τῆς λέξεως Πολιτεία, καὶ ἕξεις τὸν ὁρισμὸν τῆς Ὀρθοδοξίας· «Ἐκκλησία ἀλάνθαστος ἡ μαθηματικῶς περιφέρειαν καὶ κέντρον ἔχουσα, κτλ.» ἐν ᾧ ὁρισμῷ τὸ μὲν «κέντρον» δηλοῖ τὴν εἰς τὰς πνευματικὰς ἀρχὰς ἔλλογον ὑποταγήν, τὴν εἰς τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς νόμους πειθαρχίαν καὶ τὸν εἰς τὰς πατρίους παραδόσεις ἀπεριόριστον σεβασμόν· αἱ δὲ «μυριοπληθεῖς ἀκτῖνες» τὴν καθολικὴν ζωὴν καὶ ἐνέργειαν τῶν πνευματικῶν πολιτῶν, τὴν ἐκδηλουμένην ἐν τῇ λογικῇ καὶ τῇ ἐπιστημονικῇ ἐρεύνῃ καὶ συζητήσει (α). Ὅτι δὲ

(α) Τοῦτο δὲ λέγοντες δὲν ἐννοοῦμεν ὅτι πᾶς πιστὸς ἔχει καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ συμπαρεδρεύειν ἐν ταῖς Συνόδοις· οὐδαμῶς· τοῦτο γὰρ μόνοις τοῖς ἐπισκόποις, τοῖς νομίμοις ἀντιπροσώποις τοῦ Χριστιανικοῦ λαοῦ καὶ λειτουργοῖς τῆς Ἐκκλησίας, προσήκει.

(α) Ἐν τῇ πρὸς τὸν αἰδεσιμώτατον Γ. Οὐίλλιαμς, διδάκτορα τῆς Θεολογίας, πρώτῃ ἀποκριτικῇ μου ἐπιστολῇ, ἐκδοθείσῃ ὑπ' αὐτοῦ ἑλληνιστὶ καὶ ἀγγλιστί, ὁμιλῶν περὶ τῶν ἀρχῶν τῆς Ὀρθοδοξίας εἶπον, ὅτι ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία ἀσπάζεται τὴν λογικὴν καὶ ἐπιστημονικὴν ἔρευναν· ἡ φράσις αὕτη οὐκ οἶδ' ὅπως ἐσκανδάλισέ τινας. Καὶ τοι δὲ ἐν τῇ εἰρημένῃ ἐπιστολῇ ὥρισα σαφῶς τὴν ἔννοιαν, καθ' ἣν ἀποδέχεται τὴν ἐπιστημονικὴν συζήτησιν ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία, πρὸς ἄρσιν ὅμως πάσης κακοπίστου παρερμηνείας προστίθημι τάδε.

Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἀποδέχεται τὴν λογικὴν συζήτησιν, οὐχί, δηλονότι, τὴν ἀπόλυτον, τὴν ἰδιολογιστικὴν καὶ αὐθαίρετον, ἤτοι τὴν προτεσταντικήν, γενέτειραν τοσούτων αἱρέσεων, ἀλλὰ τὴν διαφωτιζομένην καὶ χειραγωγουμένην ὑπὸ τῆς ἱερᾶς ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως, καὶ «αἰχμαλωτίζουσαν πᾶν νόημα εἰς ὑπακοὴν τοῦ Χριστοῦ,» κατὰ τὸν

λέγει ὁ Ἀριστοτέλης περὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ Γένους, ψυχολογικῶς ἐρευνῶν τὰς ἐμφύτους αὐτοῦ ροπὰς καὶ ἰδιότητας ὑπὸ ἔποψιν πολιτικήν, ὅτι δηλαδὴ ὡς ἔνθυμον ἅμα καὶ διανοητικὸν «ἐλεύθερόν τε διαπελεῖ καὶ βέλτιστα πολιτεύεται, ΜΙΑΣ τυγχάνον πολιτείας,» τὸ αὐτὸ δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν καὶ ἡμεῖς, αὐτὰς ταύτας τὰς ροπὰς ἐξετάζοντες ὑπὸ ἔποψιν Χριστιανικὴν καὶ θρησκευτικήν, ἀντὶ τῆς λέξεως Πολιτεία καθιστῶντες τὴν λέξιν Ἐκκλησία.

§. 16. Ἐὰν ἤδη ἀντιπαραβάλωμεν τὰς ἀρχὰς τῆς Ὀρθοδοξίας πρὸς τὰς ἀρχὰς ἄλλων ἐκκλησιῶν, εὑρήσομεν διαφορὰν

Μέγαν Ἀπόστολον. Τοιαύτη ἦν ἡ τῶν πανσέπτων Συνόδων συζήτησις, ἤτις ἐπί τε τῆς ἁγίας Γραφῆς καὶ τῆς Θεοπνεύστου ἐκκλησιαστικῆς ἑρμηνείας ἐβραζομένη, ἤτοι ἐπί τε τοῦ γραπτοῦ καὶ ἀγράφου λόγου τοῦ Θεοῦ, ὡς ἐπὶ ἀρχῶν καὶ ἀξιωμάτων ἀναμφισβητήτων, ἀλανθάστων καὶ ἀνωτέρων πάσης ἰδιολογιστικῆς ἐρεύνης καὶ ἐπικρίσεως, διετράνου τὸ ὑπὸ τῆς αἱρέσεως πολεμούμενον Θεῖον δόγμα. Τοιαύτη ἦν καὶ ἡ ἐν τοῖς ἀντιρρητικοῖς συγγράμμασι τῶν Θεοφόρων Πατέρων συζήτησις, οἵτινες ὡσαύτως ἐπὶ τῆς αὐθεντίας τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς δογματικῆς ἑρμηνείας τῶν ἀρχαιοτέρων Πατέρων ὡς ἐπὶ ἀρχῶν ἀδιαπαλάστων καὶ Θεοκυρώτων βασιζόμενοι, ἐξήλεγχον τὴν πλάνην τῶν αἱρετικῶν, διαφόρως ἐλλόγως ἐνθυμήμασιν ἐν τῇ προσόψῳ τοῦ λόγου χρώμενοι. Ἡ δὲ τοιαύτη ἐπιστημονικὴ ἔρευνα καὶ συζήτησις οὔτε τῷ πνεύματι τῆς Ὀρθοδοξίας μάχεται (ὥσπερ ἡ ἰδιολογιστικὴ καὶ πρατεσταντική,) ὡς ἐκ προτέρων καθιστοῦσα τὸν λόγον εἰς τὴν πίστιν, οὔτε εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς ἐπιστήμης ἀντιτάσσεται, ὡς μὴ παρακωλύουσα τὴν ἐλευθερίαν καὶ ἐνέργειαν τοῦ λόγου. Καθὼς δὲ πᾶσα θεωρητικὴ ἐπιστήμη ἐπὶ ἀναμφισβητήτων ἀξιωμάτων ἐβραζομένη διάφορα συνάγει πορίσματα, οὕτω καὶ ἡ Ὀρθόδοξος ἐπιστημονικὴ συζήτησις, ἐπὶ τῶν δύο ἐκείνων ἀρχῶν στηριζομένη, τῶν Θεοκυρώτων καὶ ἀνωτέρων πάσης ἰδιολογιστικῆς ἐρεύνης, τοῦ γραπτοῦ, λέγω, καὶ ἀγράφου λόγου τοῦ Θεοῦ, διάφορα ἐξάγει, συλλογιστικαῖς χρωμένη μεθόδοις συναρμολογουμένοις ἔκ τε τῶν ῥητῶν τῆς ἁγίας Γραφῆς καὶ τῆς ἀλανθάστου ἑρμηνείας καὶ ἀειζώου παραδόσεως τῶν Θεοσόφων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, διάφορα, λέγω, ἐξάγει ἱερὰ συμπεράσματα, δι' ὧν ἄγχει τοὺς πολεμίους τῆς πίστεως (Ὁρ. τοὺς κατὰ Ἀρείου λόγους τοῦ Μ. Ἀθανασίου, τοὺς κατ' Εὐνομίου τοῦ Μ. Βασιλείου καὶ τὰ ΝΙΒ' ἀντιρρητικὰ κεφ. Μάρκου τοῦ Εὐγενικοῦ κτλ.) Ὅτι δὲ ἡ ὑπακοὴ τοῦ λόγου εἰς τὴν πίστιν, ἤτοι ἡ παραδοχὴ ἀρχῶν καὶ ἀξιωμάτων, ὑπερκειμένων πάσης ἰδιολογιστικῆς ἐρεύνης καὶ συζητήσεως, οὐδάλως ὑποδουλοῖ αὐτόν, ἀλλά, τοὐναντίον, καὶ ἐπικρατύνει τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῦ, ἀποδεικνύει λαμπρῶς ὁ Σεβάσιμος ἀρχιεπίσκοπος Οὐεστμίνστερ κύριος Manning ἔν τινι ποιμενικῇ αὐτοῦ ἐπιστολῇ (εἰ καὶ ἐν τῇ ἐφαρμογῇ τῆς περὶ τῶν ἀρχῶν τούτων θεωρίας, ἣν ἑξῆς ποιεῖται, ἀφίσταται τοῦ ὀρθοῦ, ἐπηρεαζόμενος πάντως ὑπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ Οὐλτραμοντανιστικοῦ συστήματος, οὗτινός ἐστι θερμότατος ὑπαδός) οὕτωσι λέγων· "Ce que les axiomes sont à la science, le dogme est à la Théologie· comme il ne peut y avoir de science sans principes fixes, sans maximes élémentaires, il ne peut y avoir de connaissance de Dieu ni de sa Révélation, sans vérités fixes et élémentaires. Telles sont les doctrines de la foi qui nous parviennent par l'intermédiaire de l'Eglise. L'intelligence humaine est faible et vacillante, jusqu'à ce qu'elle possède des principes scientifiques certains sur les quels elle puisse s'appuyer; ces principes une fois posés, elle acquiert de la fermeté et peut aller en avant . . . . L'horison de la raison humaine est agrandi par la Révélation et la raison elle même élevée au dessus de ses facultés propres. La liberté et sa perfection se trouvent du même coup assurées. Ce n'est pas servitude que de connaitre la vérité; la liberté ne consiste pas à se douter; et cependant ceux qui connaissent la vérité ne sont pas libres de la contredire; et ceux qui doutent ont la liberté de s'égarer; la loi de la gravitation une fois démontrée, nous enlève la liberté de la contredire. Est-ce une preuve de servitude? toute science limite la raison par sa propre certitude; nous ne regardons pas pour cela les savants comme des esclaves intellectuels: il en est ainsi de la science de Dieu; la révélation de l'infaillibilité de l'Eglise (ἤ Ἄλως, de la S. Beriture et de la tradition dogmatique de l'Eglise) nous limitent et nous forcent de croire à la Sainte Trinité, à l'Incarnation, au dogme tout entier. Cela ne nous rend pas esclaves; cela nous affranchit. Nous sommes rachetés du doute et de l'erreur; nous sommes préservés du malheur d'avoir pour guides des aveugles, des Théologiens et des maîtres humains, par l'enseignement d'un Maître divin "Vous connaîtrez la vérité, et la vérité vous fera libres" (« Γνώσεσθε τὴν ἀλήθειαν καὶ ἡ ἀλήθεια ἐλευθερώσει ὑμᾶς ») non seulement libres, mais parfaits; car la raison humaine marche à sa perfection à mesure qu'elle se conforme à la science divine." ("Ὁρ. τὴν ἑρμ. "Le Monde" Ἀριθμ. 143.) Οἱ Διαμαρτυρόμενοι καιῶς ἐννοοῦντες τὴν ἐλευθερίαν τοῦ λόγου ἀπέρριψαν τὴν ἑτέραν τῶν Θείων ἐκείνων ἀρχῶν, τὴν ἄγραφον, λέγω, καὶ ζῶσαν καὶ δογματικὴν τῆς Ἐκκλησίας παράδοσιν, (ἥτις ἐστὶ διηνεκὴς ἀποκάλυψις τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐν τῇ ἀνθρωποτητι), ἐφ' ᾧ καὶ εἰς μυρίας ὅσας πλάνας καὶ αἱρέσεις παρεξετράπησαν. Ἀληθῶς τυφὸς τῶν Διαμαρτυρομένων θεανδρουσι μὲν μέγιστον σεβασμὸν πρὸς τοὺς Πατέρας, ἐν συνόλῳ θεωρουμένους, ἀλλ' ὅμως ὑποβάλλουσι τὰς καθολικὰς δογματικὰς διδασκαλίας αὐτῶν εἴς τινα ἀτομικὴν ἐπιθεώρησιν, καθαρῶς ἰδιολογιστικήν, παραδεχόμενοι ἢ ἀπορρίπτοντες αὐτάς, κατὰ τὸ μέτρον τοῦ αὐθεκάστου αὐτῶν λόγου. Ἄλλοι δὲ πάλιν ὁμολογοῦσι μὲν τὴν διδασκαλίαν τινῶν Συνόδων ὡς ἀληθῆ, οὐχὶ ὡς θεωροῦντες τὴν Ἐκκλησίαν ἀλάνθαστον καὶ θεόπνευστον, ἀλλὰ καθόσον εὑρίσκουσι τὴν διδασκαλίαν αὐτῶν σύμφωνον πρὸς τὰς ἰδιωτικὰς αὐτῶν ἐπὶ τοῦ γράμματος τῆς Γραφῆς ἐρεύνας. Πόσον δὲ ἡ ἰδιολογιστικὴ τῶν Διαμαρτυρομένων ἔρευνα διαφέρει τῆς Ὀρθοδόξου, τῆς ὄντως λογικῆς καὶ ἐπιστημονικῆς, ἱκανῶς, οἶμαι, δεδήλωται.— Ταῦτα πρὸς διαφώτισιν καὶ πληροφορίαν τῶν παρερμηνευσάντων τὴν ἔνοιαν τῶν πρὸς τὸν σοφὸν Γεώργιον Οὐίλλιαμς γεγραμμένων μοι.

(α) Τὰς ὑπερβολὰς τοῦ Οὐλτραμοντανισμοῦ ἀπεσιωπάκισε καὶ ἡ ἔνδοξος Γαλλικανὴ Ἐκκλησία ἐν τῇ Συνόδῳ τῇ κατὰ τὸ 1682 ἐν Παρισίοις συγκροτηθείσῃ (ἐν ᾗ συμπαρῆν καλὸ κλεινότατος καὶ ἀθανάτου μνήμης Ἱεράρχης τοῦ Meaux Βοσσυέτος,) ἱκανῶς ἡμῖν προσεγγίσασα κατὰ τὴν περὶ Ἐκκλησίας θεωρίαν.

σταντισμὸς πάλιν, ὡς ἀρνούμενος τὴν Συνοδικὴν αὐθεντίαν καὶ τὴν ζῶσαν παράδοσιν, ἄλλως εἰπεῖν τὴν καθολικὴν διάνοιαν, ἢ τὴν κοινὴν γνώμην τῆς Ἐκκλησίας, καὶ καθιστῶν ὑπέρτατον κριτήριον τῆς Χριστιανικῆς ἀληθείας τὸν ἐπισφαλῆ αὐθέκαστον λόγον, κἀντεῦθεν εἰσάγων ἐν τῇ ΜΙΑ τῶν Χριστιανῶν πνευματικῇ Πολιτείᾳ τὸν ἐγωϊσμόν, τὴν ἀναρχίαν καὶ τὴν διαίρεσιν, ἐστὶ ζωὴ ἡ ποικιλία ἄνευ ἑνότητος, θυμὸς ἄνευ διανοίας, περιφέρεια ἄνευ κέντρου, πολλὰ τὰ ἀτάσθαλα ἐπάγων, ὡς δῆλον γίνεται ἐκ τῶν ἑκάστοτε ἀναφυομένων ἐν τῇ Διαμαρτυρήσει παμποικίλων αἱρέσεων. Ἡ δὲ Ὀρθοδοξία ἐν μέσῳ ἱσταμένη ἀσυγχύτως καὶ ἄνευ συγκρούσεως τὰ δύο ἀντίρροπα συνάπτει, ἑνότητα καὶ ζωήν, διάνοιαν καὶ θυμόν, περιφέρειαν καὶ κέντρον, πρὸς ὃ ἅπασαι αἱ μυριοπληθεῖς ἀκτῖνες ἐν ἁρμονίᾳ κατευθυνόμεναι σχηματίζουσιν ἓν ὅλον ἁρμονικώτατον ὑρ' ΕΝΟΣ καὶ τοῦ αὐτοῦ πνεύματος καὶ αἰσθήματος ἐμφορούμενον, ἐν ᾧ ἀμωδρῶς ἀπεικονίζεται ἡ ὑπέρκαλλος καὶ παντουργὸς Τριαδικὴ Ἁρμονία, ἐν Ἧι ἐν ἀσυγχύτῳ ἑνώσει συνάπτονται Ἄπειρος Νοῦς καὶ Ἄπειρος Ζωὴ δι' Ἀπείρου ἐνυποστάτου Λόγου.

§. 17. Ἐξ ὧν λοιπὸν εἴρηταί μοι ἀποδέδεικται, ὡς οἶμαι, ἐναργῶς ὅτι ὁ Ἑλληνισμός, εὐδοκίᾳ τῆς Θείας Προνοίας, ὑπῆρξε προεικονισμός τι καὶ προτύπωμα τῆς Ὀρθοδόξου Χριστιανικῆς Πολιτείας, τοῦθ' ὅπερ δηλοῦται καὶ ἐκ τοῦ ὀνόματος Ἐκκλησία, ὅπερ ἐστὶ κοινὸν τῇ τε πνευματικῇ τῶν πιστῶν Πατρίδι καὶ ταῖς ἐλευθέραις Ἑλληνικαῖς πολιτείαις. Καὶ ἰδοὺ ὁ λόγος, δι' ὃν τὸ Ἑλληνικὸν γένος ἠσπάσατο ἐνθουσιωδῶς τὸ Εὐαγγελικὸν κήρυγμα. Ἰδοὺ ὁ λόγος, δι' ὃν ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ἔθνος ἐνέμεινε πιστὸν εἰς τὸ ἰσάθελφον καὶ Κοινοβουλευτικὸν ἢ Συνοδικὸν τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας πολίτευμα, ὡς εὑρὸν δηλονότι αὐτὸ σύμφωνον πρός τε τὰς ἐμφύτους ροπὰς καὶ τὰς ἱστορικὰς καὶ ἐθνικὰς αὐτοῦ παραδόσεις. Ἰδοὺ ὁ λόγος, δι' ὃν οὐδέποτε ἠδυνήθη ν' ἀναγωρίσῃ ἐν τῇ ἐλευθέρᾳ καὶ πνευματικῇ αὐτοῦ Πατρίδι, τῇ Ἐκκλησίᾳ, τὴν « παμβασιλείαν » ἑνός τινος θνητοῦ, ἀλλὰ πολλάκις διεμαρτυρήθη κατ' αὐτῆς καὶ διὰ λόγου καὶ διὰ συγγραμμάτων καὶ δι' αἱμάτων οὐ μόνον δὲ κατ' αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ κατὰ τῆς ἀντιθέτου αὐτῇ πνευματικῆς ἀναρχίας τῆς Διαμαρτυρήσεως, ὡς φύσει ἀποστρεφόμενον τὴν ἀσυμμετρίαν καὶ τὰς ὑπερβολάς. Τὴν δ' ἐμμονὴν τοῦ Ἑλληνισμοῦ εἰς τὰς Θεογράπτους ἀρχὰς τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τὴν δι' αὐτοῦ πανίσχυν καὶ τὸν πλατυσμὸν τῆς Ὀρθοδοξίας ἐν Πνεύματι ἁγίῳ προορῶν καὶ ὁ δίκαιος Νῶε ηὐλόγησεν αὐτὸν ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἰάφεθ εἰπών· « Πλατύναι ὁ Θεὸς τῷ Ἰάφεθ καὶ κατοικησάτω ἐν τοῖς οἴκοις τοῦ Σήμ » (α)· ὅτι δὲ ὁ Ἰάφεθ αὐτός ἐστιν ὁ τῶν Ἑλλήνων γενάρχης Ἰαπετὸς ἀποδεικνύει λαμπρῶς πρὸς πολλοῖς ἄλλοις σοφοῖς καὶ ὁ κλεινὸς Ἀλέξανδρος Μαυροκορδάτος, ὁ ἐξ Ἀπορρήτων, ἐν τοῖς « Ἰουδαϊκοῖς » (β).

§. 18. Ἀλλὰ δι' οὓς λόγους ὁ Ἑλληνισμὸς ὑπῆρξε φρουρὸς τῶν ἐλευθέρων καὶ ἐναρμονίων περὶ Ἐκκλησίας ἀρχῶν, δι' αὐτοὺς τούτους ὑπῆρξε καὶ πιστὸς θεράπων καὶ ἄγρυπνος φύλαξ τοῦ δόγματος· ὡς εὑρὼν δηλονότι αὐτὸ σύμφωνον πρός τε τὰς ἐμφύτους ροπὰς καὶ τὰς ἱστορικὰς αὐτοῦ παραδόσεις. Τὰ ἑξῆς παραδείγματα σαφηνίσουσι τὸν λόγον μου. Τὸ πρώτιστον τῶν δογμάτων τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐστι τὸ περὶ τῆς ἁγίας Τριάδος· Σαβέλλιος ὁ Λίβυς ἐτόλμησε δυσσεβῶς συνταυτίσαι εἰς ἓν τὰ τρία ὑπέρθετα πρόσωπα· ὁ δὲ πρεσβύτερος τῆς Ἀλεξανδρείας Ἄρειος βουλόμενος καταπολεμῆσαι τὸν Ἰουδαϊσμὸν τοῦ Σαβελλίου παρεξετράπη εἰς τὴν ἄλλην ὑπερβολήν, δικαιρέσας τὴν Μίαν Θείαν Οὐσίαν εἰς τρεῖς ὑπαλλήλους θεότητας· ἐδίδασκε, δηλονότι, ὅτι ὁ μὲν Υἱός ἐστι κτίσμα τοῦ Πατρός, τὸ δὲ Πνεῦμα τὸ ἅγιον κτίσμα τοῦ Υἱοῦ· ἀμφότεραι δὲ αἱ αἱρέσεις εἰσῆγον ὑπούλως τὸν Πανθεϊσμόν, καὶ ἰδοὺ πῶς· Ὁ Θεὸς ἤ ἐστιν οὐσία ἐνεργὸς ἢ οὐκ ἔστιν. Εἰ μέν ἐστιν οὐσία ἀδρανής, ἡ δημιουργία ὡς ὅλως ἀνεξάρτητος ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἐστιν ἀνεξήγητος· εἰ δέ ἐστιν οὐσία ἐνεργός, τίνα τὰ προϊόντα τῆς ἐνεργείας αὐτοῦ; ἆρά γε οὐτοσὶ ὁ πεπερασμένος κόσμος; ἀλλὰ τότε ἡ Δημιουργία ἐστὶν ἀναγκαία, ὡς ἀνάπτυξις καὶ ἐκδίπλωσις τῆς Θείας οὐσίας, καὶ ἰδοὺ τὸ ἐλέθριον δόγμα τοῦ Πανθεϊσμοῦ, τοῦ ταυτίζοντος τὸ ἄπειρον καὶ τὸ μηδέν, τὸ ἀναγκαῖον καὶ τὸ ἐνδεχόμενον, πρὸς ἀπαρτισμὸν τῆς Θείας ζωῆς. Ἐπτὸς ἄρα τῆς ἐν χρόνῳ καὶ κατὰ βούλησιν ἐνεργείας τοῦ Θεοῦ ὑπάρχει καὶ ἄλλη ἐνέργεια κατὰ φύσιν καὶ ἄχρονος, ἧς αἰτιατά εἰσιν ὁ Υἱὸς καὶ τὸ Πνεῦμα· ζῇ ἄρα ὁ Θεὸς καθ' ἑαυτὸν ζωὴν τελείαν καὶ αὐτάρκη, οὐκ εἰς μυρίας ὑποστάσεις πεπερασμένας ἀναπτυσσόμενος, ἀλλ' εἰς τρεῖς Ὑποστάσεις προσωνείους, ἀπείρους καὶ ὁμοουσίους ἐμφανιζόμενος, κἂν τούτῳ πληροῦται ἡ τοῦ Ἀπολύτου Ζωή· καὶ τοῦτο δηλοῖ τὸ τοῦ Ἱερομάρτυρος Ἱππολύτου « Αὐτὸς ΕΙΣ ὢν ΠΟΛΥΣ ἦν » καὶ τὸ τοῦ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου « Μονὰς εἰς δυάδα κινηθεῖσα μέχρι Τριάδος ἔστη » Οὕτω δὲ τὸ πεπερασμένον διακρίνεται τοῦ Ἀπείρου, τὸ ἐνδεχόμενον τοῦ ἀναγκαίου, καὶ τὸ μὴ ὂν τοῦ ΟΝΤΟΣ. Ὁ Σαβέλλιος ἄρα καὶ ὁ Ἄρειος ὡς ἀρνούμενοι τὸ περὶ ἁγίας Τριάδος ὀρθόδοξον δόγμα, καθ' ὃ ἕκαστον κτίσμα μένει ἰδιοϋπόστατον, εἰ καὶ ἐξηρτημένον ἐκ τῆς ἐνεργείας τοῦ ἀπείρου, καὶ τὸν Πανθεϊσμὸν ὑπούλως ὑπεισάγοντες, προσέκρουον οὐ μόνον εἰς τὴν ἐξ Ἀποκαλύψεως Θείαν ἀλήθειαν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν καθόλου συνείδησιν τοῦ Πανελληνίου, οὗτινος χαρακτήρ ἐστιν οὐσιώδης, ὡς προέφην, ἡ βαθεῖα συναίσθησις τῆς ἀτομικότητος· ὁ γὰρ Πανθεϊσμὸς ὡς συνταυτίζων τὸν Κτίστην καὶ τὴν κτίσιν ἀναιρεῖ πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τὴν ἰδιοϋπαρξίαν καὶ ἀτομικότητα τοῦ ἀνθρώπου· οἱ Θεῖοι ἄρα Πατέρες, Ἀθανάσιοι, Βασίλειοι καὶ Γρηγόριοι ὑπερασπιζόμενοι τὸ περὶ τῆς ἁγίας Τριάδος Θειότατον δόγμα ἀντέιχοντο ἅμα καὶ οὐσιώδους τινὸς δόγματος τοῦ Ἑλληνισμοῦ » ("Ορ. Προλεγ. Κωνστ. Ἠθυβούλου εἰς τὴν Ἐκκλ. Ἱς. τοῦ Μελετίου). ἄλλο·

§. 19. Πελάγιος ὁ αἱρετικὸς ἐδίδασκεν ὅτι ἡ σωτηρία καὶ ἡ δικαίωσις τοῦ ἀνθρώπου ἐξαρτᾶται ἐκ μόνης τῆς ἐλευθέρας αὐτοῦ βουλήσεως, ἀρνούμενος τὴν ἐνέργειαν τῆς Θείας χάριτος· οἱ δὲ περὶ τὸν Καλβῖνον καὶ Ζβίγγλιον παρεξετράπησαν εἰς τὴν ἐναντίαν ὑπερβολὴν δογματίζοντες ὅτι ἡ ἀνθρώπινος θέλησις οὐδὲν ἰσχύει, πάντα δὲ τὰ κατὰ τὸν ἄνθρωπόν εἰσι προωρισμένα παρὰ Θεοῦ, καὶ οἱονεὶ πανθεΐαν τινὰ ἢ μοιροκρατίαν Ἀσιατικὴν παρεισάγοντες· ἀλλ' ὁ Ὀρθόδοξος Ἕλλην οὐ δύναται κατανοῆσαι τὰ δόγματα ταῦτα, οὐ μόνον ὡς ἀντιβαίνοντα τῇ ἱερᾷ παραδόσει τῶν Πατέρων, ἣν ἀσπάζεται καὶ γεραίρει ὡς Θείαν, ἀλλὰ καὶ ὡς ἀντικείμενα ταῖς ἐμφύτοις αὐτοῦ ροπαῖς (α)· καθάπερ δὲ ἀπεστρέφετο τὸ πάλαι καὶ τὸν ἀπρονόητον ἐγωϊσμὸν τῶν Ἐπικουρείων καὶ τὸ ἀντίθετον αὐτῷ δόγμα τῆς Εἱμαρμένης ἢ τὴν ἀσιατικὴν πανθεΐαν (περὶ ὧν εἴρηται ἐν τοῖς ἔμπροσθεν), τουτέστι τὴν ἀπόλυτον ἐνέργειαν τῆς Θεότητος, τὴν καταβροχθίζουσαν τὴν ἠθικὴν τοῦ ἀνθρώπου ἐλευθερίαν, ἐν ἀσυγχύτῳ ἑνώσει συνάπτων ἀμφότερα τὰ ἀντίρροπα ἐν τῷ δόγματι τῆς Θείας Προνοίας, τῷ καθιδρύοντι τὴν ἐν πληρεστάτῃ ἁρμονίᾳ μυστηριώδη συνάφειαν Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου (οὕτινος ἐξωτερικὴ ἔκφρασις ἡ ἐνσάρκωσις ἣν αὐτὸς ὁ πολιτικὸς αὐτοῦ ὀργανισμός), οὕτω καὶ ἤδη ἐπίσης ἀποστρέφεται τόν τε Πελαγιανισμόν, ὡς ὅλως ἀπαλλοτριοῦντα τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, καὶ τὴν Καλβινικὴν μοιροκρατίαν (praedestinationem), ὡς συγχέουσαν τὴν διπλῆν ἐνέργειαν Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου, καὶ ἐπομένως ἐκμηδενίζουσαν τὴν αὐτότητα καὶ προσωπικότητα αὐτοῦ (α).

§. 20. Ὁ Ἕλλην διακρίνεται πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ κατὰ τὸν πρὸς τοὺς τάφους καὶ τὰς θήκας τῶν πατέρων μέγιστον αὐτοῦ σεβασμὸν καὶ τὴν θερμοτάτην ἀγάπην πρὸς τοὺς Ἥρωας, τοὺς ὑπὲρ τῆς φίλης πατρίδος γενναίως προκινδυνεύσαντας, ἐφ' ᾧ καὶ ἀγῶνας ἐτέλει καὶ ἀνδριάντας ἤγειρε καὶ ἡρῷα αὐτοῖς ἀφιέρει· ἐπισημοτάτη ἔνορκος διαβεβαίωσις ἦν « Μὰ τοὺς ἐν Μαραθῶνι » (ὅπερ ἐμφαίνει βαθύτατον σέβας πρὸς τοὺς ὑπὲρ τῆς πατρίδος πεσόντας) — ὁ Λεωκράτης κατηγορήθη ὑπὸ τοῦ Λυκούργου ὅτι δραπετεύσας ἐν καιρῷ κινδύνου ἐκ τῆς πόλεως καταπροῦδωκε τὰ ἱερά, τοὺς τάφους καὶ τὰς θήκας τῶν προγόνων — οἱ Βυζάντιοι καὶ οἱ Περίνθιοι ἐστεφάνωσαν τὸν Ἀθηναῖον δῆμον χρυσῷ στεφάνῳ καὶ παρέσχον αὐτῷ μεγάλα δικαιώματα, οἷον « ἐπιγαμίαν, πολιτείαν (= ἰσοπολιτείαν), ἔγκτασιν γῆς καὶ οἰκίαν, προεδρίαν ἐν τοῖς ἀγῶσι, πόδοδον (= πρόσοδον, προσέλευσιν) ποτὶ τὰν βολὰν καὶ τὸν δᾶμον » κτλ. καὶ διατί; διότι βοηθήσας αὐτοῖς κατὰ τοῦ Φιλίππου « ἀποκατέστησε τὴν πάτριον πολιτείαν καὶ τὼς νόμως » καὶ τί ἄλλος; « καὶ τὼς τάφως » (Δημοσθ. ἐν τῷ περὶ Στεφάνου)· τοῦθ' ὅπερ δηλοῖ ὅτι ὅσῳ πολύτιμον καὶ ἱερὰν ἐλογίζοντο οἱ Ἕλληνες τὴν ἀκεραιότητα τῶν νόμων καὶ τὴν ἐλευθερίαν τῆς πατρίδος, τόσῳ ἱερὰς ἐθεώρουν καὶ τοὺς τάφους τῶν πατέρων. Ἡ Εἰκονομαχία ἄρα ἦν ἔργον οὐ μόνον ἀντιβοῦδοξον, ἀλλὰ καὶ ἀνθελληνικόν, καὶ διὰ τοῦτο μεγίστην εὗρεν ἀντίδρασιν παρὰ τοῖς ἁγίοις ἡμῶν Πατράσι. Καὶ τῷ ὄντι, πῶς ἠδύνατο ὁ Ἕλλην ν' ἀσπασθῇ τὴν εἰκονομαχίαν καὶ ν' ἀποσκυβαλίσῃ ἱερὰς παραδόσεις οὕτω συναδούσας πρὸς τὰς εὐγενεῖς αὐτοῦ ροπάς, αὐθεντίαν, λέγω, ἐκκλησιαστικήν, καὶ κο-

---

(α) Τὸ ὄνομα Ἰάφεθ ἑρμηνεύεται πλατυσμός· « Τρεῖς μὲν οἱ πάντες γεγόνασι παῖδες (γράφει ὁ ἱερώτατος Κύριλλος ὁ Ἀλεξανδρείας) ὅτε ἐν πρώτῳ καιρῷ, ὁ Σήμ, καὶ ὁ διὰ μέσου, κατὰ τὸν ἑπτάκρατον Χάμ, καὶ τρίτος ὁ λοίσθος ταυτί· ἂν ὡς ἐν τελευταίοις Ἰάφεθ, ὃς ἑρμηνεύεται πλατυσμός » (Ἐ) τῇ σειρᾷ τῶν Πατέρων Τ. Α. σελ. 1631.

(β) « Τῷ μὲν οὖν υἱῷ Νῶε τῷ πρωτοτόκῳ Ἰάφεθ, (ὃν καλῶς ἡ Ἑλλὰς ἐπιγνοῦσα ὡς ἀπ' αὐτοῦ ἔλκουσα τὰ κατ' αὐτὴν ἔθνη καὶ γένη Ἰαπετὸν καλούμενον ἐξωμνεῖ) υἱεῖς ἐγένοντο.....» κτλ. σελ. τή,)

(α) Ἀι' αὐτὴν ταύτην τὴν ἁρμονικότητα αὐτοῦ τὸ Ἑλληνικὸν πνεῦμα φύσει ταῖς ὑπερβολαῖς καὶ τοῖς ἀντιθέτοις ἄκροις ἀντιμαχόμενον, ἐνέμεινε πιστὸν καὶ εἰς πάντα τὰ λοιπὰ δόγματα τῆς Ὀρθοδοξίας, ἥτις ἐστὶν ἀληθῶς παρόδεισος θεοσεβῶν ἁρμονιῶν· οἷον εἰς τὸ περὶ ἀσυγχύτου ἑνώσεως τῶν δύο φύσεων, Θείας καὶ ἀνθρωπίνης, ἐν μιᾷ ὑποστάσει ἢ προσώπῳ τοῦ Θεανθρώπου Θειότατον δόγμα, ὅπερ ἐν μέσῳ ἵσταται τῶν δύο αἱρετικῶν ἀντιθέσεων, τοῦ Μονοφυσιτισμοῦ, λέγω, τοῦ συγχέοντος καὶ συμφύροντος τὰς δύο φύσεις, καὶ τοῦ Νεστοριανισμοῦ, τοῦ διαιροῦντος τὴν μίαν Θεανδρικὴν ὑπόστασιν εἰς δύο ὑποστάσεις ἢ πρόσωπα ("Ορ. Φωτίου Ὀρθοδοξίας, Μέρος Α'. κεφ. ά.)· προσέτι εἰς τὸ περὶ σχέσεως τῶν δύο θελήσεων καὶ ἐνεργειῶν, Θείας καὶ ἀνθρωπίνης, καὶ εἰς πάντα ἁπαξαπλῶς τὰ τῆς εὐσεβείας διδάγματα, τά τε εἰς τὴν ἁγίαν Τριάδα καὶ τὴν ἔνσαρκον Οἰκονομίαν ἀναφερόμενα. Δι' αὐτὴν ταύτην τὴν ἁρμονικότητα αὐτοῦ ἐνέμεινε πιστὸν καὶ εἰς τὸ περὶ σχέσεως τῆς Θείας χάριτος πρὸς τὴν ἠθικὴν τοῦ ἀνθρώπου ἐλευθερίαν Ὀρθόδοξον δόγμα, καθ' ὃ ἐναρμονίως, ἀσυγχύτως καὶ ἄνευ συγκρούσεως ἀμφότερα τὰ ἀντίρροπα, θεία χάρις καὶ αὐτεξούσιον, συνάπτονται δι' αὐτῆς, τέλος, ἐνέμεινε πιστὸν καὶ εἰς τὸ περὶ Ἐκκλησίας δόγμα, ὅπερ ἐπίσης ἀποβάλλεται ἀμφοτέρας τὰς ἀντιθέσεις καὶ ὑπερβολὰς τοῦ τε Οὐλτραμοντανισμοῦ καὶ τοῦ Προτεσταντισμοῦ ("Ορ. αὐτόθι) κτλ. Ταῦτα δὲ λέγων δὲν ἐννοῶ ὅτι τὸ Ἑλληνικὸν πνεῦμα ἐμόρφωσε τὸν Χριστιανισμὸν κατ' εἰκόνα αὐτοῦ καὶ ὁμοίωσιν, ἄπαγε! Τὰ δόγματα τοῦ Χριστιανισμοῦ εἰσι θεῖα, ὑπερανθρώπινα, ἀποκαλυφθέντα τῷ Κόσμῳ ὑπὸ τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Λιωνίου Λόγου καὶ τῶν ὅλων Δημιουργοῦ· ἀλλ' ἐννοῶ ὅτι τὸ Ἑλληνικὸν γένος ἔμεινε πιστὸν εἰς τὰ πρωσεπτα τῆς Ὀρθοδοξίας διδάγματα, οὐδόλως καινοτομήσαν, ὡς ἄλλα Χριστεπώνυμα ἔθνη, πρώτιστα μὲν, διότι ἐπείσθη περὶ τῆς Θείας αὐτῶν ἀρχῆς καὶ δεύτερον διότι εὗρεν αὐτὰ σύμφωνα πρὸς τὰς ἐκ Θείας προνοίας ἐμφύτους ροπὰς καὶ ἰδιότητας τῆς ἐναρμονίου αὐτοῦ διανοίας. Καὶ ταύτην τὴν εἰς τὰς ἐκ Θείας Ἀποκαλύψεως θρησκευτικὰς ἀληθείας διηνεκῆ πίστιν καὶ ἀλοσχερῆ καὶ μέχρις αἵματος ἀφοσίωσιν τῶν εὐλογημένων ἀπογόνων τοῦ Ἰάφεθ καὶ τὸν δι' αὐτοῦ « πλατυσμὸν » τῆς ἁγίας αὐτοῦ Ἐκκλησίας προορῶν ὁ ἐνανθρωπήσας Λιώνιος Λόγος, ὁ τοῦ κόσμου Σωτήρ, μαθὼν τὴν εἰς αὐτὸν προσέλευσιν Ἑλλήνων ἐπὶ τῷ λαβεῖν τὴν Θείαν αὐτοῦ εὐλογίαν εἶπεν, « Ἐλήλυθεν ἡ ὥρα ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου » (Ἰω. ιθ'.),

(α) Τὸ ὀρθόδοξον καὶ ἐμφιλόσοφον Ἑλληνικὸν τοῦτο δόγμα περὶ σχέσεως τῆς ἐνεργείας νοῦ Θεοῦ πρὸς τὴν ἐλευθέραν θέλησιν καὶ ἐνέργειαν τοῦ ἀνθρώπου διατυποῦται μάλιστα ἐν τοῖς ἑξῆς ἔπεσι τοῦ Ὁμήρου,

Ὦ πόποι, οἷον δὴ νῶι θεοὺς βροτοὶ αἰτιόωνται!
Ἐξ ἡμέων γάρ φασι κάκ' ἔμμεναι· οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ
Σφῇσιν ἀτασθαλίῃσιν ὑπέρμορον ἄλγε' ἔχουσιν,
Ὡς καὶ νῦν Αἴγισθος ὑπέρμορον Ἀτρεΐδαο
Γῆμ' ἄλοχον μνηστήν, τὸν δ' ἔκτανε νοστήσαντα,'
Εἰδὼς αἰπὺν ὄλεθρον· ἐπεὶ πρό οἱ εἴπομεν ἡμεῖς,
Ἑρμείαν πέμψ' ἀντες, ἐὐσκοπον Ἀργειφόντην,
Μήτ' αὐτὸν κτείνειν μήτε μνᾶσθαι ἄκοιτιν·
Ἐκ γὰρ Ὀρέστακο τίσις ἔσσεται Ἀτρεΐδαο,
Ὁππότ' ἂν ἡβήσῃ τε καὶ ἧς ἱμείρεται αἴης.
Ὣς ἔφαθ' Ἑρμείας. ἀλλ' οὐ φρένας Αἰγίσθοιο
Πεῖθ' ἀγαθὰ φρονέων· νῦν δ' ἅθρόα πάντ' ἐκέτισεν

(Ὀδυσ Α 52)

Ἐκ τῶν στίχων τούτων ἀποδεικνύεται ὅτι ὁ Θεὸς οὐδόλως παρακωλύει τὸ αὐτεξούσιον τοῦ ἀνθρώπου, εἰ καὶ ἐνισχύει αὐτὸν διὰ τῆς Θείας Αὐτοῦ χάριτος (ἥτις ἐκφράζεται ἐνταῦθα διὰ τῆς ἀποστολῆς τοῦ Ἑρμοῦ) εἰς τὴν πρᾶξιν τοῦ ἀγαθοῦ καὶ εἰς τὴν ἀποφυγὴν τοῦ κακοῦ.

ρος Πατέρων, νὰ βεβηλώσῃ δὲ καὶ τάφους καὶ λείψανα καὶ εἰκόνας μαρτύρων καὶ ὁμολογητῶν, μέχρις αἵματος ὑπὲρ τῆς πνευματικῆς αὐτοῦ Πατρίδος, τῆς Ἐκκλησίας, ἡρωϊκῶς ἀγωνισαμένων;

§. 21. Οὕτως ἄρα ὁ Ἑλληνισμός, ὁ ἐν Πνεύματι ἁγίῳ εὐλογηθεὶς ὑπὸ τοῦ γενάρχου τοῦ ἀνθρωπίνου γένους εἰπόντος «Πλατύναι ὁ Θεὸς τῷ Ἰάφεθ καὶ κατοικησάτω ἐν τοῖς οἴκοις τοῦ Σήμ,» οὐ μόνον ὑπῆρξε φρουρὸς τοῦ Θεοεικέλου καὶ παναρμονίου τῆς Ἐκκλησίας Ἑπτασυνόδου Συντάγματος, ἀλλὰ καὶ πιστὸς θεράπων καὶ ἄγρυπνος φύλαξ τοῦ δόγματος. Ὀρθῶς δὲ καὶ ὁ ἀείμνηστος Κωνσταντῖνος Εὐθυδούλης λέγει που. «Παρ' ἡμῖν ἡ Ὀρθοδοξία οὐκ ἔστι κενὸν ὄνομα, ὡς παρ' ἄλλοις τισίν, ἀλλὰ θεωρία ἀνέκαθεν προσφιλὴς τοῖς γενναίοις καὶ ὑψηλαῖς ἀνατάσεσι τοῦ ἡμετέρου γένους, μᾶλλον δ' εἰπεῖν ἡ ἠθικὴ φύσις καὶ οὐσία αὐτοῦ.

§. 22. Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ Ἑλληνισμὸς πρὸ μὲν τῆς ἐνσάρκου τοῦ Θεοῦ Λόγου Οἰκονομίας προτύπωμά τι ὑπῆρξε καὶ πιστότατον ἐκμαγεῖον τοῦ Ἑπτασυνόδου καὶ ἰσαδέλφου Ἐκκλησιαστικοῦ πολιτεύματος, νεύσει τῆς Θείας Προνοίας, «ἥτις (πάλιν λέγω) πόρρωθεν οἷδε προκαταβάλλειν τῶν μεγάλων πραγμάτων τὰς ἀφορμάς», μετὰ δὲ τὴν ἔνσαρκον Οἰκονομίαν κρηπὶς τῆς Ὀρθοδοξίας ἐχρημάτισε, δι' οὗς εἰρήκαμεν λόγους, ὡς δὲ τοιοῦτος ἐμπεδοῖ καὶ στηρίζει τὸν ἄνθρωπον εἰς τὰς Θεογράπτους αὐτῆς ἀρχὰς καὶ χειραγωγεῖ αὐτὸν ἀσφαλῶς εἰς τὸ ἀληθὲς πνεῦμα τοῦ Χριστιανισμοῦ, περισκέπων ἅμα καὶ θωρακίζων αὐτὸν ἀπὸ τῶν πολυειδῶν τῆς ἑτεροδοξίας ἐπιδουλῶν, καθὼς μαρτυρεῖ περὶ τούτου ἡ ἀηράδαντος τῶν ἀείμνήστων ἡμῶν Πατέρων ἐμμονὴ καὶ ἡ μέχρις αἵματος ἐγκαρτέρησις εἰς τὰ Θειότατα τῆς εὐσεβείας διδάγματα, διὰ ταῦτα ἀναγκαιοτάτη ἐστὶν ἡ Ἑλληνικὴ ἐπιστημονικὴ ἐκπαίδευσις, τουτέστιν ἡ φιλοσοφικὴ σπουδὴ καὶ μελέτη τοῦ ὅλου βίου τῶν εὐκλεεστάτων ἡμῶν προγόνων, θεωρητικοῦ τε καὶ πρακτικοῦ, ὅς τις σύμπλεγμα ἀληθῶς ἐστιν ἁρμονικώτατον (α) καὶ συντελεστικώτατον οὐ μόνον πρὸς μόρφωσιν καὶ διάπλασιν ἐθνικήν, ἀλλὰ καὶ ὀρθόδοξον Χριστιανικὴν τῆς εὐσεβοῦς Ἑλληνικῆς νεολαίας. Τοῦθ' ὅπερ εὖ μάλα εἰδὼς ὁ σοφὸς καὶ ἐνάρετος γυμνασιάρχης ἡμῶν (β) δὲν ἐνασχολεῖται ἁπλῶς εἰς τὴν ξηρὰν ἑρμηνείων τῶν λέξεων καὶ εἰς τὴν δεῖξιν τῶν διαφόρων ἐν τοῖς περισωζομένοις κώδιξι γραφῶν, ἅτινα μόνα καὶ καθ' ἑκατὰ πληροῦσι φύσης καὶ ἐγωϊσμοῦ τοὺς ἀκροωμένους, αὐτόχρημα σχολαστικοὺς αὐτοὺς καθιστῶντα, ἀλλ' ἐν ταὐτῷ ἀντιχεύων διὰ φιλοσοφικῆς ὄντως μεθόδου τὴν διάνοιαν τῶν ἀθανάτων ποιητῶν καὶ πεζογράφων τῆς κλασικῆς ἀρχαιότητος καὶ ταύτην τοῖς μαθητευομένοις μετοχετεύων, πρὸς δὲ καὶ τὸν λόγον διαποικίλλων διὰ προσφόρων ἠθικῶν διδασκαλιῶν, μεταρσιοῖ τὸν νοῦν καὶ καταρτίζει τότε ἐθνικὸν καὶ τὸ Χριστιανικὸν αὐτῶν φρόνημα. Οὐδαμία δὲ ἀμφιβολία ὅτι ὑπὸ τὴν διαπαιδαγωγίαν τοῦ ἡμετέρου γυμνασιάρχου καὶ τῶν ἄλλων ἐλλογίμων καὶ ἀξίων καθηγητῶν καὶ διδασκάλων ἡ Ὀρθόδοκος Χία νεολαία ἐθνικῶς τε καὶ ὀρθοδόξως διαμορφουμένη ἀποδήσεται, τοῦ Θεοῦ συναιρουμένου, ὠφέλιμος καὶ τῇ ἁγίᾳ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ καὶ τῇ φίλῃ πατρίδι.

§. 23. Εὔχομαι οὖν ὅπως ὁ Οὐράνιος Πατὴρ τῶν φώτων ἐπιχέῃ τὴν ἁγίαν Αὐτοῦ χάριν καὶ εὐλογίαν ἐπὶ τὴν Ὀρθόδοξον ταύτην νεολαίαν, ὅπως ἂν ἀναδειχθῶσιν ἐξ αὐτῆς «ἄνδρες σοφοὶ καὶ ἐπιστήμονες καὶ συνετοί» πρὸς δόξαν μὲν καὶ κραταίωσιν τῆς πανσέπτου Μητρὸς Ἐκκλησίας, στηριγμὸν δὲ καὶ παραμυθίαν τοῦ πολυπαθοῦς ἡμῶν γένους!.

(α) Τὸ Ἑλληνικὸν πνεῦμα φύσει ἐναρμόνιον ὂν ἐναρμονίως ἐμόρφωσε τόν τε θεωρητικὸν καὶ τὸν πρακτικὸν αὐτοῦ βίον· οὕτω λ. χ. ἐν μὲν τῇ ποιήσει βλέπομεν ἔπος, λύραν καὶ ὄρχημα· τὸ ἔπος ἐστὶν ἐξιστόρησις τῶν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου ἐντυπώσεων· ἡ λύρα παράστασις τῶν ἐσωτερικῶν αἰσθημάτων τε καὶ διανοημάτων· τὸ ὄρχημα ἡ ἐναρμόνιος σύγκρασις ἀμφοτέρων. Ἐν δὲ τῷ πεζῷ λόγῳ ἱστορίαν ἀντιστοιχοῦσαν πρὸς τὸ ἔπος, φιλοσοφίαν πρὸς τὴν λύραν, καὶ ῥητορικὴν πρὸς τὸ ὄρχημα, ἐν ᾗ «ῥητορικῇ» ἀμφότερα τὰ ἀντίρροπα, ἱστορία καὶ φιλοσοφία, ἐναρμονίως συνάπτονται. Ὡσαύτως καὶ ἐν τῷ πρακτικῷ βίῳ, ἤτοι τῇ νομοθεσίᾳ καὶ τῷ πολιτεύματι, τὴν αὐτὴν ἁρμονίαν τῶν ἀντιρρόπων ἀπαντῶμεν, ὡς ἀνωτέρω διὰ μακρᾶν ἀποδείκνυται τὴν αὐτὴν ἁρμονίαν εὑρίσκομεν καὶ ἐν τῇ ἀρχιτεκτονικῇ καὶ τοῖς λοιποῖς κλάδοις τοῦ πρακτικοῦ τῶν Ἑλλήνων βίου.

(α) Γεώργιος Μουρίας.

γαλα ἐπιχειροῦντες, μεγάλα κατορθοῦσιν. Ὁ ἥρως τῆς ἀρχαιότητος, οὗτινος τ' ἀνδραγαθήματα ἐπαγίωσαν τὴν ποτὲ λαμπροτάταν καὶ περιδοξοτάταν τῶν ἐπικρατειῶν, τὴν ἀρχαίαν Ρώμην, ὁ Ἰούλιος Καῖσαρ, ἦτο μέγας ἐνθουσιαστής. Ἐνθουσιῶν ἐπίστευεν ὅτι ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ ἐνδιεφέροντο εἰς τὰς πράξεις καὶ τὰς ἐπιτυχίας αὐτοῦ. Ἐρώμενος τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος ἐγένετο καὶ ὁ Ναπολέων Α'., ὁ Μέγας ἐπονομασθείς. Τὴν μεγίστην αὐτοῦ πίστιν ἀναθέτων ἐν τῷ μέλλοντι, ἐπίστευεν ὅτι ἐκέκτητο τὸν ἑαυτοῦ ἀστέρα ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ὅπερ ἀποδεικνύει ἡ ἑξῆς ἀξιοπίστευτος περίπτωσις. Ὅτε ὁ ἐκ μητρὸς θεῖός του καρδινάλιος Fésch συνδιελεγόμενος μετ' αὐτοῦ, καθ' ὃν χρόνον ἀνηγορεύθη αὐτοκράτωρ, ἐξέθετεν αὐτῷ τὴν κατάστροφήν, ἣν ὁσονοῦπω ἤθελε τῷ ἐπιφέρει ἡ παγκόσμιος ἀπέχθεια. Διὴς οἱ πράξεις αὐτοῦ περιέβαλον τὸν θρόνον του, ὁ τότε ἥρως ἁπάσης τῆς Εὐρώπης, οὐδὲ λέξιν ἐκφωνήσας, ἀλλὰ λαβὼν τὸν θεῖόν του ἐκ τῆς χειρὸς καὶ ὁδηγήσας αὐτὸν πρὸς τὸ παράθυρον ἐν σταθερᾷ μεσημβρίᾳ τῷ λέγει· «Βλέπετε τὸν ἀστέρα ἐκεῖνον;»—«Ὄχι, μεγαλειότατε» ἀπήντησεν ὁ καρδινάλιος, — «Ἐγὼ ὅμως τὸν βλέπω» ὑπέλαβεν ὁ Ναπολέων καὶ ἔδωκε πέρας εἰς τὴν συνδιάλεξιν. Ἐφ' ὅσον δ' ὁ αὐτοκράτωρ οὗτος ἐνεφορεῖτο καὶ ἐπωθεῖτο εἰς τὰς πράξεις του ὑπὸ τοῦ ἐξόχου τούτου ἐνθουσιαστικοῦ καὶ τολμηροῦ πνεύματος, πάντοτε ἐπετύγχανεν.

Ὁ ἐνθουσιασμὸς παντὸς μεγαθύμου ἥρωος, ἐκπληττοντος τὴν οἰκουμένην διὰ τῶν ἔργων αὐτοῦ, παρομοιάζει ἀδαμάστῳ ἵππῳ μαχητικῷ, ὅστις, μηδαμῶς προσέχων εἰς τὴν φωνὴν τοῦ κυρίου του δὲν ἵσταται, δὲν μεταστρέφει, ἀλλὰ τρέχει καλπάζων τὴν εὐθεῖαν ὁδόν. Ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν τοῦ πάθους τούτου ἡ ψυχὴ δὲν συλλαμβάνει ποσῶς ἰδέας κοινὰς καὶ συνήθεις, ἀλλὰ θεῖά τις ἐμπνευσις διεγείρει καὶ ἀνακαλύπτει τὴν κεκρυμμένην φύσιν αὐτῆς, τὴν κλίσιν πρὸς πράξεις ἡρωϊκὰς καὶ τὴν λάμπουσαν ἀλληλουχίαν ἐξοχων αἰσθημάτων, ὡς ὁ σεισμὸς ἐνίοτε τυχαίως ἀνακαλύπτει χρυσοφόρον φλέβα γῆς, ὁ δὲ ἐνθουσιῶν τότε ἀνυψοῦται, ἐμπνέεται καὶ μαίνεται ἐκ τοῦ πάθους του. Ἐν τοιαύτῃ στιγμῇ οἱ ἥρωες μορφόνουσι τὰ ἀκατανόητα σχέδιά των καὶ ἐκπληροῦσι σχεδὸν πράξεις ὑπερανθρώπους. Ἐν τοιαύτῃ ὁρμῇ ἐνθουσιασμοῦ ὁ Κούρτιος ἐρρίφθη μετὰ τοῦ ἵππου του ἐντὸς τοῦ βαράθρου καὶ ὁ Δέκιος ἐθυσιάσθη εἰς τοὺς καταχθονίους θεοὺς ὑπὲρ τοῦ Ρωμαϊκοῦ λαοῦ. Ἡ ζωὴ αὐτῶν καὶ ὁ ἐνθουσιασμὸς συνάμα ἀπώλοντο, ἀλλ' ὁ θάνατος αὐτῶν ἐπήνεγκε τὸ ποθούμενον. Οὐδόλως ἐδειλίασαν πρὸς τὸν κίνδυνον. Οἱ δεσμοὶ τῆς ζωῆς κατέστησαν ἀόρατοι δι' αὐτοὺς ἐν τῇ φλογὶ τοῦ πάθους καὶ ἡ ἱερότης τῆς ἐκουσίας αὐτῶν θυσίας δὲν ἀνεστάλη ὑπ' οὐδενὸς στοχασμοῦ περὶ γονέων, συζύγου, τέκνων, φίλων καὶ ἄλλων ἐλπίδων. Τὰ αὐτοβούλητα ταῦτα θύματα κατέπεσον ὡς ἥρωες, ὡς ἡμίθεοι.

Ὁ ἐνθουσιασμός, ἡ φυσικὴ αὕτη μέθη τοῦ νοός, εἶνε πάθος, ὅπερ ἐνίοτε μέχρι τινὸς βαθμοῦ κέκτηται καὶ αὐτὴ ἡ νεότης, ἀλλ' ἐπὶ τέλους ἐξασθενεῖ καὶ ἀπόλλυται ἐν τοῖς πλείστοις τῶν νέων, οὐδόλως πλέον παρ' αὐτοῖς ἐνεργοῦν. Στρέφουσι δ' οὗτοι τότε ψυχρὸν βλέμμα ἐπὶ τοῦ θεάτρου τοῦ βίου καί, ἐξατμισθέντος τοῦ ἐνθουσιασμοῦ, ὑποκύπτουσιν εἰς τὴν ῥαθυμίαν καὶ πολλάκις εἰς τὴν ἀπελπισίαν καθ' ὅλον τὸν ἐπίλοιπον χρόνον τῆς ζωῆς

Ο ΕΝΘΟΥΣΙΑΣΜΟΣ.

Ὡς πρὸς τὴν φύσιν αὐτοῦ καὶ τ' ἀποτελέσματα ὁ ἐνθουσιασμὸς εἶνε γενναῖον πάθος. Ἡ δυστυχία σπανίως τὸν καταβάλλει, καθ' ὅσον ἐν αὐτῇ μάλιστα ἔγκειται ἡ βαθεῖα αὐτοῦ ρίζα. Δὲν εἶνε οὐδόλως παράσιτος τῶν τραπεζῶν τῶν ἀρχόντων ἢ τῶν τιτλοφορούντων καὶ ἁπλῶς πλουσίων καλουμένων, ἀλλ' οἱ ἄνδρες, πρὸς οὓς μειδιᾷ καὶ οὓς ἐμπνέει, εἰσὶν ἥρωες, ποιηταί, φιλόσοφοι, τεχνῶν ἐφευρεταὶ καὶ πολιτεῖαι ἢ δοξασιῶν ἀναμορφωταί. Μὴ ὢν κοινωνικός, καίτοι κλίνων πρὸς τὴν φιλίαν, ἀποστρέφεται τὰς εὐθύμους ὁμηγύρεις. Ἀναπνέων δὲ μάλιστα ἐν ταῖς βουλαῖς καὶ ἐν ταῖς δημοσίαις συνελεύσεσι συζῇ καὶ συναποθνήσκει μετὰ τῶν ἀρετῶν τοῦ δήμου. Αὐτὸς οὗτος παρήγαγεν ἅπασαν τὴν δόξαν τοῦ πολιτεύματος τῶν ἀρχαίων Ἀθηναίων καὶ συντηρεῖ ἤδη τὸ ἀρτιγέννητον μεγαλεῖον τῶν νεωτέρων δημοκρατιῶν. Ἐν δὲ τῷ ἰδιωτικῷ βίῳ καθίσταται πολλάκις ἡ ψυχὴ τῆς ἀγάπης καὶ τῆς φιλίας, καὶ ἐνόσῳ διαρκεῖ, ἀκμάζει καὶ ἡ πρὸς σὲ φιλία τοῦ ἐνθουσιῶντος. Διὰ νὰ παρακμάσῃ αὕτη, ὀφείλει ἐκεῖνος πρότερον νὰ μεταβάλῃ φύσιν. Πῶς δ' ἡ μεταβολὴ αὕτη θὰ συνέβαινεν, ἀφ' οὗ τὸ πάθος ἀπ' ἀρχῆς ἐρριζώθη ἐν τῇ καρδίᾳ ἀγαπᾷ ὅθεν τὸν παλαιὸν φίλον καὶ ἀνακαλεῖ ἡδέως εἰς τὴν μνήμην αὐτοῦ πᾶν τὸ διεγεῖραν ἄλλοτε τὰς ἐλπίδας καὶ τὴν χαράν του.

Ὁ ἐνθουσιασμὸς φύσει συνέχεται μετὰ τῆς μεγαλοψυχίας. Αὐξάνων τὰς ἐπιθυμίας καὶ τὰς ψυχικὰς δυνάμεις, δίδει ἐνέργειαν εἰς τὴν θέλησιν καὶ τόλμην εἰς τοὺς βραχίονας. Θεωρεῖ τὸν πόνον ψυχαγωγίαν καὶ ἐκτυλίσσει τὴν ἴριδα τῆς δόξης ἐπὶ πάσης ἐκτιχεῖρήσεως. Οὐδεὶς ἐκπελεῖ ἐπίσημόν τι ἔργον ἢ ἔνδοξον, μὴ ὠθούμενος ἐνδομύχως ὑπὸ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ, διότι ἄλλως θὰ ἐστερεῖτο τῆς ἀπαιτουμένης ἐνεργείας καὶ δραστηριότητος. Ὁ ἐνθουσιασμὸς καθίστησι τὴν διάνοιαν γόνιμον. Οἱ πεποιθότες ἐπ' αὐτῷ, μεταν. Μὴ θαρροῦντες πλέον ἐν ἑαυτοῖς, φαντάζονται ὅτι πᾶν μέσον τοῦ νὰ ὑψωθῶσιν ὑπεράνω τῶν ἄλλων ἐξέλιπε καὶ συνάμα ἐλλείπει ἡ ἐπιχειρηματικὴ καὶ τολμηρὰ διάθεσις αὐτῶν. Αἱ τέχναι, οἱ νόμοι καὶ πᾶσα κοινωνικὴ βελτίωσις, θεωροῦνται ὑπ' αὐτῶν κενὰ φανταστικοσυστήματα, ἡ φιλοσοφία καὶ ἡ μάθησις παραμελοῦνται, ἡ διάνοια ἐκπίπτει καὶ αἱ ἰδέαι διαμένουσιν ἀβράνεξ. Ἀλλοίας ὅμως ἐστὶν ὁ χαρακτὴρ τοῦ ἐνθουσιῶντος. Ὁ ἐγκέφαλος αὐτοῦ καθίσταται ἡ ἑστία τῆς ἐφευρέσεως, θεωρίαι καὶ νεωτερισμοὶ κατέχουσι τὴν φαντασίαν του, ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ἐστὶν ἐν ὀργασμῷ, τὰ δὲ πλούτη τοῦ νοός του διατυπούμενα διὰ τῶν καταλλήλλων λέξεων καὶ φράσεων ἐκτυλίσσονται ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων. Οἱ ἀληθῶς ἐνθουσιῶντες δὲν εἶνε φαιδροί, ἀλλὰ μελαγχολικοί, μέτριοι καὶ αὐστηροί, διότι μετὰ τὰς ἐνθέρμους παραφορὰς των ἀποσυρόμεναι καὶ συγκεντρούμεναι αἱ νοεραὶ δυνάμεις καθιστῶσιν ἐν τῷ μεταξὺ τὴν διάνοιαν αὐτῶν κατηρῆ καὶ ἀμηχανοῦσαν ἐπί τινα καιρόν.

Φυσικῷ τῷ λόγῳ διὰ πᾶσαν μεγάλην πρᾶξιν, διὰ πᾶν μέγα καὶ ἰσχυρὸν πάθος ἀνεγείρεται ὁ ἐνθουσιασμὸς ἐν τῇ καρδίᾳ τῶν ἀνθρώπων. Ἡ νεότης ὑπείκουσα εἰς τὸ κραταιὸν πάθος τοῦ ἔρωτος, πληροῦται ἐνθουσιασμοῦ. Ἡ φαντασία αὐτῆς γίνεται ζωηρά, αἱ ἐλπίδες ἀλλόκοτοι καὶ οἱ φόβοι συμμεμιγμένοι μετὰ τῶν ἐλπίδων. Κάτοι δύσμορφος τὴν ὄψιν ὁ ἐραστὴς φαίνεται Ἄδωνις πρὸς τὴν ἐρωμένην, καὶ αὕτη ἀφ' ἑτέρου Ἑλένη ἢ Ἀφροδίτη πρὸς αὐτόν· ἀπατεῖται δὲ εὐθυμονίας ἵστανται μετέωροι ἐνώπιον τῆς διανοίας, ἥτις τότε περιπλανᾶται ἐντὸς Ἠλυσίων Πεδίων.

Τοιαῦται ἀπατεῖαι παρίστανται εἰς τοὺς ἄνδρας τοὺς ἔχοντας ἐκ φύσεως τὸ δῶρον τοῦ ἐνθουσιασμοῦ ἡνωμένον μετὰ τῆς μεγαλοψυχίας καὶ κυριεύουσι τὴν φαντασίαν αὐτῶν καθ' ὅλην τὴν ἀνδρικὴν ἡλικίαν. Αἱ δ' ἀν εξάντλησι ἐνέργειαι αὐτῶν τείνουσι πρὸς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ ἀντικεί μενον, ὅπερ ἐξελέξαντο ἐν τῷ θεάτρῳ τοῦ βίου καὶ εἰς ὃ ἀποβλέπουσιν ἅπασαι αἱ νοεραὶ καὶ σωματικαὶ προσπάθειαι αὐτῶν.

Ὁ οὐδέποτε ἀκροασθεὶς τὸν ἐνθουσιῶντα οὐδόλως δύναται νὰ ἐννοήσῃ τὴν λάμψιν τοῦ νοός, τὰς ὑψηλὰς ἰδέας, τὰς τολμηρὰς ἐλπίδας, τὴν χαρίεσσαν εὐφράδειαν καὶ εὐγλωττίαν, ἅτινα ἐξερχόμενα τῶν χειλέων αὐτοῦ συγκινοῦσι ζωηρῶς ἅπαν τὸ κεχηνὸς ἀκροατήριον. Οἱ ἀκούοντες τότε γίνονται ἔξαλλοι ὑπὸ τῆς ἀπαγγελίας τοῦ ἐνθουσιῶντος, τὸ δὲ θέλγητρον τῆς τοιαύτης ἀπαγγελίας διαμένει τοῦ λοιποῦ ἀνεξίτηλον καὶ στενῶς συνδέεται μετὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἐνθουσιαστοῦ, οὗτινος μόνη ἡ ἀνάμνησις ἀρκεῖ ν' ἀνακαλέσῃ εἰς τὸ πνεῦμα τῶν λαῶν τὰς ἡδονικωτέρας στιγμὰς καὶ τὰ ἐξοχώτερα αἰσθήματα. Οὗτοι μετὰ ζωηρᾶς εὐγνωμοσύνης καὶ ἐγκαρδίου εὐχαριστίας θὰ ἐνθυμῶνται πάντοτε τὰς ἰσχυρὰς ἐκείνας ἐμπνεύσεις καὶ τὴν ὑψηλὴν ἐκείνην εὐγλωττίαν τοῦ ἐνθουσιῶντος, ἡ ὁποία περιβάλλουσα τὴν φαντασίαν αὐτῶν διὰ νέων ἰδεῶν, νέων ἀντικειμένων, νέων ἐντυπώσεων καὶ νέων φαινομένων, ἠδυνήθη ἄλλοτε νὰ ἐπενεργήσῃ τοσοῦτον ἐπ' αὐτῆς, ὥστε νὰ προαγάγῃ τὴν ψυχήν των εἰς τὸν ὕπατον τῆς εὐαισθησίας βαθμὸν καὶ νὰ ἀνοίξῃ, οὕτως εἰπεῖν, τοὺς καταρράκτας αὐτῆς, ἐξ ἧς ἐξέρρευσαν τὰ πελαγίζοντα κύματα τῶν ἀκατασχέτων καὶ ἑρμηνευτικῶν αὐτῆς συγκινήσεων.

Ἐμ. Γιαννακόπουλος.

Η ΜΙΚΡΑΣΙΑ.

Ἐκ τῆς Revue d' Orient.

(Συνέχ. ἀπὸ σελ. 23).

«Ἡ δὲ Ἀσίη,» λέγει ὁ Ἡρόδοτος, «ἐπὶ τῆς Προμηθέως γυναικὸς τὴν ἐπωνυμίαν λέγεται ἔχειν. Καὶ τούτου μὲν μεταλαμβάνοντι τοῦ ὀνόματος Λυδοί, φάμενοι ἐπὶ Ἀσίεω τοῦ Κότυος τοῦ Μάνεω κεκλῆσθαι τὴν Ἀσίην, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ τῆς Προμηθέως Ἀσίης, ἀπ' ὅτευ καὶ τὴν ἐν Σάρδισι φυλὴν κεκλῆσθαι Ἀσιάδα» (1).

Ἡ δὲ γνώμη αὕτη τῶν Λυδῶν φαίνεται πιθανωτέρα. Πολὺ πρὸ τοῦ Ἡροδότου ὁ Ὅμηρος εἶχε φάλλει τὸν Ἄσιον λειμῶνα βρεχόμενον ὑπὸ τῶν ὑδάτων τοῦ Καΰστρου.

«Ἀσίῳ ἐν λειμῶνι, Καϋστρίου ἀμφὶ ῥέεθρα.» (2).

Καὶ καθ' ἣν ἐποχὴν ἔγραφεν ὁ Στράβων, Ἄστος Λειμὼν ἐκαλεῖτο εἰσέτι τόπος ὀνομαστὸς κείμενος εἰς τὸ νότιον μέρος τοῦ Καϋστρινοῦ πεδίου, μεταξὺ τοῦ Τμώλου καὶ τῆς Μεσωγίδος, ἔνθα ἐδεικνύετο ἡρῴων Καϋστρίου καὶ Ἀσίου τινός (3). Τέλος κατὰ τὸν ἕβδομον π. Χ. αἰῶνα ὁ ἐλεγειακὸς ποιητὴς Καλλῖνος, λέγων ποιούμενος περὶ τῆς ἐφόδου τῶν Κιμμερίων γενομένης ἕνα πρὸ αὐτοῦ αἰῶνα, λέγει ὅτι ἡ ἔφοδος ἐγένετο ἐπὶ τοῦς Ἡσιονίας καὶ ὅτι κατ' αὐτὴν αἱ Σάρδεις ἑάλωσαν· ἐκ δὲ τοῦ Στράβωνος, εἰς ὃν ὀφείλομεν τὰς εἰδήσεις ταύτας, μανθάνομεν ὅτι, κατὰ τοὺς περὶ Δημήτριον τὸν Σκήψιον, ἐπειδὴ ὁ ποιητὴς ἔγραφεν ἰαστί, ἀπεκάλει Ἡσιονεῖς τοὺς Ἀσιανούς, διότι εἶνε δυνατόν, προσθέτει, ἡ Μαιονία, ἥτοι Λυδία, νὰ ἐλέγετο καὶ Ἀσία. (4).

Ποῖός τις, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα ἔχει βαρύτητα, προκειμένου περὶ ἱστορικῆς γεωγραφίας, ὁ κ. Vivien de Saint-Martin (5), φρονεῖ (καὶ τὸ φρόνημά του τοῦτο δὲν στερεῖται πιθανότητος) ὅτι τὸ ὄνομα Ἀσία προῆλθεν ἐξ ὁμωνύμου φυλῆς Σκυθικῆς, ἥτις πρὸ τοῦ 1300 π. Χ. εἶχεν ἐγκατασταθῆ παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Καΰστρου. Τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι τὸ ὄνομα Ἀσία ὑπῆρχε πρὸ τοῦ Ὁμήρου καὶ ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Ἡροδότου οἱ Ἕλληνες ὠνόμαζον δι' αὐτοῦ ὅλην τὴν Ἤπειρον. Ἀλλὰ πῶς τὸ ὄνομα τοῦτο τὸ εἰς μικρόν τι μέρος ἐν ἀρχῇ διδόμενον ἔγινε μετά τινας αἰῶνας ὄνομα ὁλοκλήρου μιᾶς ἐκ τῶν τριῶν μεγάλων μερίδων τοῦ τότε γνωστοῦ κόσμου; Ὁ διδάκτωρ Κράμερ, συγγραφεὺς σπουδαίας περιγραφῆς τῆς Μικρασίας (6), εἰκάζει ὅτι οἱ Ἴωνες, ῥθάσαντες κατὰ τὴν ἑνδεκάτην π. Χ. ἑκατονταετηρίδα παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Μαιάνδρου καὶ Καΰστρου, ἵνα κτίσωσι τὰς ἀποικίας αὐτῶν, καὶ εὑρόντες τὸ ὄνομα Ἀσία δεδομένον ἤδη εἰς τὴν χώραν, παρεδέξαντο αὐτὸ καὶ διέδωκαν εἰς τοὺς ἐν Εὐρώπῃ ὁμοεθνεῖς των. Οὕτως ἔμαθον οὗτοι κατ' ἀρχὰς μὲν νὰ ὀνομάζωσι διὰ τούτου τοῦ ὀνόματος τὴν εἰς αὐτὰς γνωστὴν παραλίαν, ἀκολούθως τὰ μεσογειότερα καὶ μετὰ ταῦτα σύμπασαν τὴν πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Αἰγαίου γῆν. Ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου ὁ κ. Vivien de Saint-Martin παρατηρεῖ μετὰ λόγου ὅτι «ἡ ἐπέκτασις αὕτη τοῦ ὀνόματος μέρους μικροῦ εἰς ὁλόκληρον μεγάλην μερίδα δὲν ἔχει οὐδὲν τὸ ἄτοπον. Πολλὰ δὲ παραδείγματα ἀπαντῶνται ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς γεωγραφίας, ὧν δύο εἶνε τὰ μᾶλλον ἀξιοσημείωτα τὸ τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀφρικῆς· τὸ μὲν πρῶτον προῆλθεν ἐκ γωνίας σχεδὸν ἀγνώστου τῆς ἀρχαίας Θράκης πρὸς τὸ βάθος τοῦ Αἰγαίου πελάγους, τὸ δὲ δεύτερον ἐκ μικρᾶς χώρας παρὰ τὴν Καρχηδόνα· ἀλλ' ἦσαν ἀμφότερα προωρισμένα νὰ ἐπεκταθῶσι καθόσον οἱ ἄνθρωποι ἐγίνωσκον καλλίτερα τὴν γῆν ἐπὶ τῆς ὁποίας κατῴκουν (1).»

Καθ' ἣν ἐποχὴν ἔγραφεν ὁ Ἡρόδοτος, ἡ Ἀσία διῃρεῖτο ἤδη εἰς δύο ἀπ' ἀλλήλων διακεκριμένα μέρη, εἰς ἕκαστον τῶν ὁποίων ἐδίδετο καὶ διάφορον ὄνομα. Ἡ χώρα ἡ μεταξὺ τοῦ Αἰγαίου πελάγους καὶ τοῦ ποταμοῦ Ἅλυος ἐκαλεῖτο κάτω Ἀσία, πᾶν δὲ ἡ πέραν τοῦ ποταμοῦ τούτου ἐλέγετο ἄνω Ἀσία. Οἱ Ρωμαῖοι, ὅτε κατέκτησαν τὴν πρώτην ἐκ τῶν δύο τούτων χωρῶν, ἔδωκαν τὸ ὄνομα τῆς Ἀσίας εἰς μόνην τὴν ἐντεῦθεν τοῦ Ταύρου χώραν, ἐξαιροῦντες οὕτω πάσας τὰς ἐπαρχίας τὰς μεταξὺ τοῦ Ταύρου καὶ τοῦ περὶ τὴν Κύπρον πελάγους, ἃς καὶ ἀφῆκαν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν βασιλέων τῆς Συρίας μετὰ τὸν κατὰ τοῦ Ἀντιόχου πόλεμον. Κατὰ τὸν Πτολεμαῖον ἡ κυρίως Ἀσία εἶνε μέρος τῆς μεγάλης Ἀσίας, περιλαμβάνουσα τὰς δύω Μυσίας, τὴν Τρωάδα, τὴν Αἰολίδα, τὴν Ἰωνίαν, τὴν Καρίαν, τὴν Δωρίδα, τὴν Λυδίαν ἢ Μηονίαν, τὴν Μεγάλην Φρυγίαν καὶ τὰς νήσους τὰς παρακειμένας εἰς τὰς παραλίας τῶν διαφόρων τούτων χωρῶν. Κατὰ τὸν Οὐάρωνα ἡ λέξις Ἀσία ἔχει διπλῆν τὴν σημασίαν καὶ σημαίνει ἄλλοτε μὲν ὁλόκληρον τὴν Ἀσιατικὴν ἤπειρον, ἄλλοτε δὲ τὴν Ρωμαϊκὴν ἐπαρχίαν. Μόλις δὲ περὶ τὸν τέταρτον ἢ πέμπτον μετὰ Χριστὸν αἰῶνα ἀρχεται ὁν ἐν χρήσει εἰς τὴν τῶν γεωγράφων γλῶσσαν τὸ ὄνομα Μικρὰ Ἀσία ἢ ἐλάσσων Ἀσία. Πρῶτος δὲ εἰς ὃν ἀπαντᾶται εἶνε ὁ Παῦλος Ὀρόσιος (2).

«Ἡ Μικρασία» λέγει Ἰσίδωρος ὁ ἐκ Συβίλλης, ὅστις ἔγραψε περὶ τὸ τέλος τῆς ἕκτης ἑκατονταετηρίδος, «περιορίζεται πρὸς ἀνατολὰς μὲν ὑπὸ τῆς Καππαδοκίας, πανταχόθεν δὲ ἄλλοθεν ὑπὸ τῆς θαλάσσης, ἤτοι πρὸς βορρᾶν μὲν ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου Πόντου πρὸς δυσμὰς δὲ ὑπὸ τῆς Προποντίδος καὶ πρὸς νότον ὑπὸ τῆς Αἰγυπτιακῆς θαλάσσης. Περιλαμβάνει δὲ τὴν Βιθυνίαν, τὴν Φρυγίαν, τὴν Γαλατίαν, τὴν Λυδίαν, τὴν Καρίαν, τὴν Παμφυλίαν, τὴν Ἰσαυρίαν, τὴν Λυκίαν καὶ τὴν Κιλικίαν.» Τέλος Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος, ἔστις ἔζη κατὰ τὰ μέσα τῆς ἕκτης ἑκατονταετηρίδος, ἐν τῷ συγγράματι αὐτοῦ περὶ θεμάτων λέγει· «Τὸ ἀνατολικὸν θέμα ὀνομάζεται οὕτως οὐχὶ διότι κεῖται πρὸς τὴν ἐσχάτην ἀνατολήν, ἀλλὰ διότι κεῖται πρὸς ἀνατολὰς ἡμῶν τῶν κατοικούντων τὸ Βυζάντιον, καὶ πρὸς ἀνατολὰς τῆς Εὐρώπης. Ὡς πρὸς τοὺς κατοίκους τῆς Μεσοποταμίας, τῆς Συρίας καὶ τῆς μεγάλης Ἀσίας, ὅπου κατοικοῦσιν οἱ Ἰνδοί, οἱ Αἰγύπτιοι, κεῖται δυτικῶς καὶ καλεῖται Μικρασία.» Ἐκ τοῦ ἐπιθέτου ἀνατολικὸν προῆλθε τὸ νέον τῆς Μικρασίας ὄνομα Ἀνατολή, ἥτις ἔχει πολὺ μεγαλειτέραν ἔκτασιν ἢ κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ Πορφυρογεννήτου.

Οὕτω κατὰ μὲν Παῦλον τὸν Ὀρόσιον καὶ Ἰσίδωρον τῆς Συβίλλης Μικρασία ὀνομάζεται ἡ μεταξὺ τοῦ Ἅλυος καὶ τοῦ Αἰγαίου πελάγους χώρα· κατὰ δὲ τὴν εὐρυτέραν σημασίαν τοῦ ὀνόματος καλεῖται δι' αὐτοῦ ἡ μέχρι τῆς δυτικῆς τοῦ Εὐφράτου ἐκτάσεως. Τῆς χώρας λοιπὸν τῆς μεταξὺ τῶν ὁρίων τούτων περιλαμβανομένης θέλομεν προσπαθήσει νὰ ἐκθέσωμεν τὴν ἱστορίαν.

Αἰῶνας ὅλους πρὶν ἢ καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομα «Ἀσία» γνωσθῇ ἡ χώρα ἡ οὕτω μετὰ ταῦτα ὀνομασθεῖσα ἐγένετο θέατρον μεγάλων συμβεβηκότων, τὰ ὁποῖα θὰ ἦσαν τεθαμμένα εἰς τὸ σκότος τῶν αἰώνων, ἂν οἱ Αἰγύπτιοι χρονογράφοι δὲν ἐσημείωναν αὐτά. Κατακτητής τις ἀναχωρήσας ἐκ τῶν ὀχθῶν τοῦ Νείλου ὑπέταξε τὴν χώραν ἅπασαν καὶ ἀφῆκεν ἴχνη ἀνεξάλειπτα τῆς διαβάσεώς του.

«Ὁ Σέσωστρις,» λέγει ὁ Ἡρόδοτος ἔστι ἔγραψεν οἱονεὶ καθ' ὑπαγόρευσιν τῶν Αἰγυπτίων ἱερέων, ὧν τὰ χρονικὰ ἀνήρχοντο μέχρι τῆς ἀπωτάτης ἀρχαιότητος, «ὁ Σέσωστρις εἶνε πρῶτος ὅστις ὁρμηθεὶς ἐπὶ πλοίων μακρῶν ἐκ τοῦ Ἀραβικοῦ κόλπου ὑπέταξε τοὺς κατοικοῦντας παρὰ τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν. Μετὰ ταῦτα, ἐπιστρέψας εἰς Αἴγυπτον, γενόμενος ἀρχηγὸς πολυαρίθμου στρατοῦ, ἤλαυνε διὰ τῆς Ἠπείρου, πᾶν ἔθνος τὸ ἐμπεσὸν ὑποτάττων. Κατὰ τὴν ἐκστρατείαν του ταύτην, ὅσους ἀπήντα μαχομένους ἀνδρείως ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας των, εἰς τούτων τὰς χώρας ἤγειρε στήλας, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐχάραττε τὸ ἴδιον ὄνομα, τὸ ὄνομα τῆς πατρίδος του καὶ τὰς στρατιωτικὰς δυνάμεις, ὧν ἔλαβεν ἀνάγκην, ὅπως τοὺς ὑποτάξῃ. Ὅσοι δὲ ἀμαχητὶ παρέδιδον εἰς αὐτὸν τὰς πόλεις, ἤγειρε καὶ εἰς τούτων τὰς χώρας στήλας παρομοίας, ἀλλ' ἐπ' αὐτῶν προσέτι ἐχάραττε καὶ ἐμβλημά τι τῆς ἀνανδρίας των.»

«Αἱ πλείσται τῶν στηλῶν, ἃς κατὰ τὰς χώρας ὁ Αἰγύπτιος βασιλεὺς Σέσωστρις ἔστησεν, ἤδη ἠφανίσθησαν πλέον· ἐν Συρίᾳ τῇ Παλαιστίνῃ ὅμως ἐγὼ αὐτὸς εἶδον τοιαύτας φερούσας καὶ τὰ προρρηθέντα γράμματα καὶ τὸ τῆς ἀνδρίας ἔμβλημα. Ὑπάρχουσι δὲ καὶ εἰς τὴν Ἰωνίαν δύο τύποι τοῦ ἀνδρὸς τούτου κεχαραγμένοι εἰς πέτραν, ὁ μὲν κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν ἐξ Ἐφέσου εἰς Φώκαιαν, ὁ δὲ κατὰ τὴν ἐκ Σάρδεων εἰς Σμύρνην. Καὶ εἰς τοὺς δύο τούτους τύπους εἶνε ἐγγεγλυμμένος ἀνήρ, οὗ τὸ μέγεθος πέμπτης σπιθαμῆς, κρατῶν εἰς μὲν τὴν δεξιὰν χεῖρα αἰχμὴν εἰς δὲ τὴν ἀριστερὰν τόξα.» (Ἡρόδ. Β'. 102 καὶ 106).

Τὸ ἓν ἐκ τῶν δύο τούτων ἀναγλύφων, τῶν ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου ἀναφερομένων, εὑρίσκεται παρὰ τὸ Νύμφαιον ἐξ ὥρας μακρᾶς τῆς Σμύρνης, οὐ μακρὰν τῆς ὁδοῦ τῆς ἀγούσης ἐκ τῆς πόλεως ταύτης εἰς Σάρδεις· εἶνε δὲ ὁποῖον καὶ ὁ τῆς ἱστορίας πατὴρ περιγράφει αὐτό.

«Ὁ Σέσωστρις,» ἐξακολουθεῖ ὁ Ἡρόδοτος, «ποιῶν ταῦτα διῆλθε τὴν Ἤπειρον· διαβὰς δὲ ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Εὐρώπην ὑπέταξε τοὺς Σκύθας καὶ τοὺς Θρᾷκας· μέχρι τούτων δὲ νομίζω ὅτι ἔφθασεν ὁ Αἰγύπτιος στρατός, διότι εἰς τὰς χώρας αὐτῶν φαίνονται καὶ σήμερον ἔτι ἐγερθεῖσαι στῆλαι ὑπ' αὐτοῦ· περαιτέρω δὲ δὲν ἀπαντῶνται. Ἐντεῦθεν ὁ Σέσωστρις ἐστράφη πρὸς τὰ ὀπίσω.»

Ἀκούσωμεν ἤδη καὶ τὸν Διόδωρον, ὅστις φαίνεται θέσας ἐν τῷ τῆς κριτικῆς χωνευτηρίῳ πάσας τὰς περὶ τοῦ Αἰγυπτίου καταπατητοῦ παραδόσεις, ἐκλέγων ὅσα ἐκ τῶν γεγονότων τῷ ἐφαίνοντο πιθανώτερα καὶ μᾶλλον συμβιβαζόμενα πρὸς τὰς ἐνδείξεις, αἵτινες ὑπῆρχον εἰσέτι κατὰ τὰς ἡμέρας του.

«Κατασκευάσας δὲ (ὁ Σεσόωσις) τὴν δύναμιν ἐστράτευσεν ἐπὶ πρώτους Αἰθίοπας, τοὺς πρὸς τῇ μεσημβρίᾳ κατοικοῦντας καὶ καταπολεμήσας ἠνάγκασε τὸ ἔθνος νὰ τελῇ φόρον ἔδεσμα καὶ χρυσὸν καὶ τῶν ἐλεφάντων τοὺς ὀδόντας. Ἔπειτα εἰς μὲν τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν ἀπέστειλε στόλον ἐκ τριακοσίων πλοίων, ὧν πρῶτος ἐκ τῶν ἐγχωρίων, ὅστις κατεσκεύασε μακρὰ σκάφη καὶ ὑπέταξε τὰς εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα νήσους καὶ τὰ παράλια μέχρι τῆς Ἰνδικῆς, αὐτὸς δὲ μετὰ τοῦ στρατοῦ πορευθεὶς διὰ ξηρᾶς ὑπέταξε πᾶσαν τὴν Ἀσίαν καὶ οὐ μόνον τὴν ὕστερον ὑπὸ τοῦ Μακεδόνος Ἀλεξάνδρου κατακτηθεῖσαν χώραν ἅπασαν ὑπέταξεν, ἀλλὰ καὶ ἔθνη, τῶν ὁποίων ἐκεῖνος δὲν κατέκτησε τὴν χώραν.

«Μετὰ ταῦτα ὑποτάξας καὶ τὰς πλειστόρας τῶν Κυκλάδων, διέβη καὶ εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ διελθὼν ἅπασαν τὴν Θρᾴκην ἐκινδύνευσε νὰ χάσῃ τὸν στρατόν του διὰ τὴν σπάνιν τῆς τροφῆς καὶ τὰς δυσχωρίας τῶν τόπων. Διόδ. Θέσας ἔρτον τῆς ἐκστρατείας του τὴν Θρᾴκην, ἔστησε στήλας εἰς πολλοὺς ἐκ τῶν τόπων οὓς κατέκτησε, χαράξας ἐπ' αὐτῶν τὴν ἑξῆς ἐπιγραφὴν δι' Αἰγυπτιακῶν γραμμάτων, τῶν ἱερῶν καλουμένων «Τὴν δε τὴν χώραν ὅπλοις κατεστρέψατο τοῖς ἑαυτοῦ βασιλεὺς βασιλέων καὶ δεσπότης δεσποτῶν Σεσόωσις.» Τὴν δὲ στήλην κατεσκεύασεν ἔχουσαν ἔμβλημα ἀνδρίας εἰς τὰ γενναῖα ἔθνη καὶ ἔμβλημα ἀνανδρίας εἰς τὰ ἔθνη τὰ δειλά... Εἰς τινας δὲ τόπους κατεσκεύασε καὶ τὴν ἰδίαν εἰκόνα «λυδίνην, τόξα καὶ λόγχην ἔχουσαν, τῷ μεγέθει τέτταρσι παλαισταῖς μείζονα τῶν τεττάρων πηχῶν, ἡλίκος ὢν καὶ αὐτὸς ἐτύγχανεν.» Ἐπειικῶς δὲ προσενεχθεὶς πρὸς ἅπαντας τοὺς ὑποτεταγμένους καὶ συντελέσας τὴν ἐκστρατείαν εἰς ἔτη ἐννέα, τὰ μὲν ἔθνη προσέτοξε νὰ πέμπωσιν εἰς αὐτὸν δῶρα κατ' ἔτος εἰς Αἴγυπτον κατὰ τὴν δύναμιν αὐτοῦ ἕκαστον, αὐτὸς δὲ ἀθροίσας αἰχμαλώτων καὶ τῶν ἄλλων λαφύρων πλῆθος ἀνυπέρβλητον, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ, μεγίστας πράξεις τῶν πρὸ αὐτοῦ κατειργασμένος.» (Διοδ. Α'. δδ.)

Ἡ διήγησις αὕτη τοῦ Διοδώρου, ὡς ἕκαστος βλέπει, κατ' οὐσίαν δὲν διαφέρει τῆς τοῦ Ἡροδότου· ἀμφότεροι οἱ ἱστορικοὶ ἀναφέρουσι τὴν διὰ τῆς Μικρασίας διάβασιν τοῦ Σεσώστριος, σημειοῦντες ὅτι ἐπροχώρησε πρὸς βορρᾶν μέχρι τῶν Σκυθῶν. Πλὴν οὐδέτερος τῶν συγγραφέων τούτων ἀναφέρει τὸ αἴτιον τῆς εἰς τὰ ὀπίσω στροφῆς του, ὅπως τὸ ἀναφέρει ὁ Τρώγος Πομπήιος. «Ὁ Σέσωστρις» λέγει ἐν τῇ ἐπιτομῇ τοῦ Τρώγου ὁ Ἰουστῖνος, «πρῶτος ἐκήρυξε τὸν πόλεμον κατὰ τῶν Σκυθῶν. Ἐν ἀρχῇ δὲ αὐτοῦ ἔπεμψε πρέσβεις, ἵνα προσκαλέσῃ αὐτοὺς εἰς ὑποταγήν. Ἐλθοποιηθέντες ὅμως οἱ Σκύθαι παρὰ τῶν γειτόνων των περὶ τῆς τοῦ ἐχθροῦ προσεγγίσεως, ἀπήντησαν πρὸς τοὺς πρέσβεις λέγοντες· ὅτι «ὁ ἀρχηγὸς ἔθνους τόσον πλουσίου ἤτο ἀρκετὰ ἄφρων ἐρχόμενος νὰ πολεμήσῃ κατὰ λαοῦ πτωχοῦ, ἐνῶ αὐτὸς ἔπρεπε νὰ φοβῆται περισσότερον τῶν ἄλλων, καθὸ πλουσιώτερος αὐτῶν· ὅτι αἱ

---

(1) Ἡρ. βιβλ. δ'. 45.— (2) Ἰλ. β'. 461.— (3) Στραβ. ΙΔ'. α'. 45.— (4) Στράβων ΙΓ'. δ'. 8. — (5) Histoire de découvertes géographiques t. I. p. 162.

(6) A geographical and historical description at Asia Minor. Oxford 1832, 2 vol., in 8° t I p. 2.

(1) Histoire des découvertes géographiques T. II p. 161.

(2) Ὁ Παῦλος Ὀρόσιος ἦτο Ἱσπανός, πρεσβύτερος τῆς πόλεως Ταρακώνης καὶ μαθητὴς τοῦ Ἱεροῦ Αὐγουστίνου. Συνέγραψεν ἱστοριῶν βιβλία ἑπτά, ἐν οἷς διαλάμπει ἡ τοῦ ἀνδρὸς πολυμάθεια καὶ δι' ὧν ἐμμράττοντων τὰ στόματα τῶν ἐθνικῶν, ἀποδιδόντων τὰς συμφορὰς τοῦ καιροῦ εἰς τὸν Χριστιανισμόν. Σ. τοῦ Μ.

τύχαι τοῦ πολέμου εἶνε ἄγνωστοι καὶ ὅσον τὸ ἐκ τῆς ἐπιτυχίας κέρδος αὐτιδανόν, τόσον οἱ ἐκ τῆς ἀποτυχίας κίνδυνοι μεγάλοι· ὅτι ὅσον τὸ κατ' αὐτούς, μανθάνοντες τὰ πλούτη τοῦ ἐχθροῦ, δὲν θὰ περιμείνωσιν ὅπως οὗτος εἰσβάλῃ εἰς τὴν χώραν των, ἀλλὰ θὰ βαδίσωσι πρὸς τὰ λάφυρα, τὰ ὁποῖα ὁ πόλεμος οὗτος τοῖς ὑπόσχεται.» Ἡ ἀπειλὴ αὕτη δὲν ἔμεινεν ἄνευ ἀποτελέσματος. Πληροφορηθεὶς ὅτι ἐπήρχοντο δρομαίως κατ' αὐτοῦ ὁ Αἰγύπτιος ἔτρεψε εἰς φυγήν, ἀφήσας τὸν στρατὸν καὶ τὰς ἐπισκευάς του, καὶ ἀπῆλθε τρέμων εἰς τὰ κράτη του. Οἱ Σκύθαι, ὧν τὴν εἰς Αἴγυπτον εἰσβολὴν ἐμπόδισαν τὰ ἕλη, ἐπιστρέφουσιν ὀπίσω, ὑποτάττουσι τὴν Ἀσίαν καὶ τῇ ὑποβάλλουσι μέτριόν τινα φόρον, μᾶλλον πρὸς ἔνδειξιν τῆς δυνάμεώς των ὡς καρπὸν τῆς νίκης των. Ἐπὶ χίλια καὶ πεντακόσια ἔτη ἡ Ἀσία ἐπλήρωνε τὸν φόρον τοῦτον. Τὴν ἠλευθέρωσε δ' ἀπ' αὐτοῦ Νῖνος ὁ βασιλεὺς τῆς Ἀσσυρίας.»

Πλὴν εἰς τίνα ἐποχὴν ἐγένετο τὸ μέγα τοῦτο συμβεβηκός; Κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ Βόλνεϋ ὁ Νῖνος ἀνῆλθεν ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς Ἀσσυρίας τὸ 1237 π. Χ., κατὰ δὲ τὸ 1232 μὲ τὸν υἱόν του Νίνου ἤρξατο ἐν Λυδίᾳ ἡ τῶν Ἡρακλειδῶν μοναρχία, ἥτις ἀπεδίωξε τοὺς Σκύθας ἐκ ταύτης τῆς χώρας. Ἂν λοιπὸν προσθέσωμεν 1500 ἔτη εἰς τὰ 1232, εὑρίσκομεν ὅτι ὁ Σέσωστρις ἐκυρίευσε τὴν Μικρασίαν πρὸ τοῦ 2732 πρὸ Χριστοῦ, χρονολογίας μόνον κατὰ δεκαπέντε ἔτη ὑπερβαινούσης τὴν τῆς ἀναβάσεως τοῦ Σεσώστριος εἰς τὸν θρόνον, γενομένης κατὰ τὰ Αἰγυπτιακὰ μνημεῖα τὸ 2717, καθὼς ἀναφέρει ὁ Βυνσένιος (Bunsen). Ἀλλ' ἡ χρονολογικὴ αὕτη διαφορὰ αὐξάνει ὅταν ἀναλογισθῶμεν, ὅτι ὁ Σέσωστρις δὲν ἐξεστράτευσε κατὰ τῶν Σκυθῶν εὐθὺς μετὰ τὴν εἰς τὸν θρόνον ἀνάβασίν του· συμβιβάζεται ὅμως, ἂν δὲν ἐκλάβωμεν μετ' ἄκρας αὐστηρότητος τὰ 1500 ἔτη τοῦ Τρώγου Πομπηίου. Ἔχομεν λοιπὸν τὸν περίεργον τοῦτον συγχρονισμὸν ὡς σπουδαίαν ἱστορικὴν στάθμην, καὶ συνάμα τὸ ἀνέγλυφον τοῦ Νυμφαίου, τὸ ὁποῖον εὐτυχῶς ἀντέσχε εἰς τὰς προσβολὰς τῶν αἰώνων, ὅπως χρησιμεύσῃ ὡς ἀπόδειξις τῶν λεγομένων τοῦ τε πατρὸς τῆς Ἱστορίας καὶ τοῦ Τρώγου Πομπηίου.

(Ἕπεται συνέχεια.)

ΑΣΤΙΝ ΚΑΙ ΕΣΘΗΡ.

Ἀσσυέρος ἢ Ἀρταξέρξης, εἷς τῶν διαδόχων τῶν Περσῶν βασιλέων, ἔδωκε ποτὲ μεγαλοπρεπὲς δεῖπνον ἐν τῷ λαμπρῷ κήπῳ, τῷ ὄντι παρὰ τὸ ἐν Σούσοις παλάτιόν του. Εἰς τὰς ἐν τῷ κήπῳ τούτῳ μαρμαρίνους στήλας ἦταν πανταχόθεν ἀναπεπταμένα λευκά, πορφυρόχροα καὶ σιρικόχροα παραπετάσματα, πρὸς ἀποφυγὴν τῆς τοῦ ἡλίου θερμότητος. Αἱ τράπεζαι καὶ αἱ ἕδραι ἦσαν πλουσίως μὲ χρυσίον κεκοσμημέναι· οἱ δὲ πίνοντες ἐκ χρυσῶν ἀγγείων ἔπινον. Ἀλλὰ τὸ κάλλιστον παντων τῶν ἐν τῇ βασιλικῇ τραπέζῃ χρυσῶν σκευῶν ἦτον, ὅτι κανεὶς δὲν ἐδιάζετο ὑπό τινος νὰ πίῃ ὑπὲρ τὸ μέτρον. Ὁ φιλάνθρωπος οὗτος βασιλεὺς εἶχε προσκαλέσει εἰς τὸ δεῖπνον τοῦτο καὶ τοὺς πλείστους τοῦ λαοῦ του. Ἡ δὲ βασίλισσα Ἀστὶν ἔδωκε καὶ αὐτὴ δεῖπνον εἰς τὰς κυρίας ἐν τῷ βασιλικῷ παλατίῳ. Ἡ ἑορτὴ αὕτη διήρκεσεν ἑπτὰ ἡμέρας. Τὴν δὲ ἑβδόμην ἡμέραν, εὔθυμος καθ' ὑπερβολὴν γενόμενος ὁ βασιλεὺς διέταξε νὰ ἐμφανισθῇ καὶ ἡ βασίλισσα μὲ ὅλον τὸν βασιλικὸν καλλωπισμόν της εἰς τὸ συμπόσιον μεταξὺ τοῦ εὐδαίμονος λαοῦ του. Ἀλλ' αὕτη δὲν συγκατένευσε νὰ ἐμφανισθῇ, διότι ἦτο λίαν ὑπερήφανος. Ὁ δὲ βασιλεύς, ὀργισθεὶς ἐπὶ τούτῳ, ἀπέβαλε τὴν βασίλισσαν Ἀστὶν καὶ ἀπεφάσισε νὰ δώσῃ τὴν ὑψηλὴν ταύτην ἀξίαν εἰς ἄλλην, μετριοφρονεστέραν αὐτῆς.

Οὕτω πολλάκις ἡ ὑπερηφάνεια ἑνὸς ἀνθρώπου ἐτάραξε καὶ κατέστρεψε μάλιστα τὴν λαμπροτέραν ἑορτὴν καὶ εὐωχίαν πολλῶν ἀνθρώπων!

Ἐν Σούσοις ἔζη κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν καὶ μία πτωχὴ κόρη, ὀνόματι Ἐσθήρ, ἡ ὁποία δὲν εἶχεν οὔτε πατέρα οὔτε μητέρα. Ταύτην δὲ εἶχεν υἱοθετήσει Μαρδοχαῖος, ὁ ἀδελφὸς τοῦ πατρός της. Ἦτο δὲ πέραν λόγου ὡραία καὶ χαριεστάτη καί, τὸ κάλλιστον, αὐτόχρημα ἀθωότης καὶ σεμνότης, ὅπερ καθίστανεν αὐτὴν πλέον ἐξιέραστον. Πολλὰ κοράσια κενόδοξα στολίζονται λαμπρότατα καὶ πολυτελέστατα καὶ ἐπιθυμοῦσι νὰ γίνωσι βασίλισσαι! Ἀλλὰ δὲν στοχάζονται, ὅτι ἡ πολυτέλεια τῶν ἐνδυμάτων των φέρει δύο κακὰ εἰς αὐτά· πρῶτον τὴν πτώχευσιν τῶν γονέων των διὰ τὰ πολλὰ ἀναλώματα καὶ δεύτερον τὴν παρὰ φρονίμοις ἀνθρώποις κακὴν ὑπόληψίν των. Ἡ δὲ Ἐσθήρ, ὄχι μόνον δὲν ἐφαντάσθη ποτὲ τοιαύτην εὐτυχίαν, ἀλλ' οὐδὲ κἂν ἐφρόντισεν ἐπὶ ζωῆς της περὶ καλλωπισμοῦ καὶ πολυτελείας ἐνδυμάτων. Καὶ ὅμως εὗρε χάριν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως παρὰ πάσας τὰς λοιπὰς ἐν Σούσοις παρθένους. Ἡ ἀθωότης αὐτῆς καὶ ἡ ταπεινοφροσύνη ἔλαβε τὸ ἀριστεῖον, διότι ὁ βασιλεὺς τὴν ἐκλεξεν εἰς βασίλισσαν ἀντὶ τῆς Ἀστὶν καὶ ἐπέθηκεν ὁ ἴδιος τὸ βασιλικὸν διάδημα ἐπὶ τῆς φρονίμου κεφαλῆς της.

Οὕτω καὶ ἐδῶ ἡ μὲν ὑπερηφάνεια ἐταπεινώθη, ἡ δὲ ταπεινοφροσύνη ὑψώθη· «ὅτι Κύριος ὑπερηφάνοις ἀντιτάσσεται, ταπεινοῖς δὲ δίδωσι χάριν.»

Εἰς τιμὴν τῆς Ἐσθὴρ ἔδωκεν ὁ βασιλεὺς γεῦμα λαμπρὸν εἰς ὅλους τοὺς μεγιστᾶνας τῆς βασιλείας του· ἐχάρισε τὸν φόρον ἑνὸς ἔτους εἰς ὅλας τὰς ἐπαρχίας τῆς ἐπικρατείας του· ἐμοίρασε δῶρα μὲ ὄντως βασιλικὴν μεγαλοψυχίαν. Ὅ,τι δὲ ἔφερε μεγίστην τιμὴν εἰς τὴν Ἐσθήρ, ἦτον, ὅτι ὅλαι αἱ ἀποδιδόμεναι εἰς αὐτὴν τιμαὶ δὲν τὴν ἔκαμνον παντάπασιν ὑπερήφανον. Ὑπήκουεν ὡς βασίλισσα εἰς τὸν Μαρδοχαῖον τόσον προθύμως, καθὼς καὶ εἰς τὸν καιρόν, ὁπότε ἀνετρέφετο εἰς τὸν οἶκόν του ὡς μικρὸν ἔτι κοράσιον.

Ὁ Μαρδοχαῖος ἤρχετο συχνάκις εἰς τὴν πύλην τοῦ βασιλικοῦ παλατίου, διὰ νὰ πληροφορῆται πῶς ἔχει ἡ Ἐσθήρ. Ἐκεῖ ἤκουσε μίαν φορὰν δύο βασιλικοὺς σωματοφύλακας, οἵτινες συνεφώνουν μεταξὺ των, πῶς νὰ φονεύσωσι τὸν βασιλέα. Τοῦτο ὁ Μαρδοχαῖος, ὡς πιστὸς ὑπήκοος, ἔκρινεν εὔλογον νὰ γνωστοποιήσῃ, καὶ τὸ ἐφανέρωσεν εἰς τὴν βασίλισσαν· αὐτὴ δὲ πάλιν εἰς τὸν βασιλέα. Ἀφ' οὗ δὲ τὸ πρᾶγμα ἐξετάσθη, ἐπληροφορήθησαν, ὅτι ἔχεται ἀληθείας. Ἀμέσως ἐκρεμάσθησαν καὶ οἱ δύο σωματοφύλα-

Τότε ὁ Ἀμὰν ἔπεσεν εἰς τοὺς πόδας τῆς βασιλίσσης.... καὶ ἐπηγκαλίσθη τὰ γόνατά της. (σελ. 161).

κες, τῆς ποινῆς ταύτης ἄξιοι γενόμενοι, καὶ διὰ μόνην τὴν ἀτυχεράν των προαίρεσιν. Ὅλον δὲ τοῦτο τὸ τραγικὸν συμβὰν ἐνεγράφη ἔπειτα εἰς τὰ βασιλικὰ χρονικά.

Ὁ πλέον ἐπίτιμος ἄνθρωπος εἰς τὴν βασιλικὴν αὐλὴν ἦτον ὁ Ἀμὰν, τὸν ὁποῖον ὁ βασιλεὺς εἶχεν ὑψώσει ὑπεράνω πάντων τῶν μεγιστάνων τῆς βασιλείας του. Πάντες δὲ οἱ ὑπηρέται τοῦ βασιλέως ἔπρεπε νὰ κλίνωσι γόνυ ἐνώπιόν του, ἐκτὸς τοῦ Μαρδοχαίου, ὅστις δὲν ἐγονυπέτει ἔμπροσθεν αὐτοῦ καὶ διὰ τοῦτο ὁ Ἀμὰν ἔπνεεν ὀργὴν κατ' αὐτοῦ δεινήν. Ἀλλὰ τὸ νὰ ἐκδικηθῇ μόνον τὸν Μαρδοχαῖον διὰ τὴν καταφρόνησιν ταύτην, ἐνόμιζε πολὺ μικρὰν ποινήν. Ὅθεν ἀκούσας, ὅτι ὁ Μαρδοχαῖος εἶνε Ἰουδαῖος, ἠθέλησε νὰ ἐξαλείψῃ διὰ μιᾶς ὅλους τοὺς ἐν τῇ Περσικῇ μοναρχίᾳ Ἰουδαίους. Διὰ τοῦτο κατηγόρησεν αὐτοὺς παρὰ τῷ βασιλεῖ, περιγράψας ὅλον τὸ Ἰσραηλιτικὸν ἔθνος εἰς αὐτὸν ὡς λαὸν ἐπαναστατικὸν καὶ πολὺ ἐπικίνδυνον. Μάλιστα δὲ τόσον κατέπεισε τὸν βασιλέα, ὥστε ὑπέγραψε καὶ τὸ διάταγμα πρὸς ἀφανισμὸν ὅλων τῶν Ἰουδαίων. Πλήρης δὲ ἐπιδούλου χαιρεκακίας διέταξεν ἀμέσως ὁ Ἀμὰν νὰ γνωστοποιηθῇ πανταχοῦ τῆς ἐπικρατείας τὸ ὀλέθριον τοῦτο καὶ ἀπάνθρωπον διάταγμα.

Πάλιν ἄλλο παράδειγμα εἰς ποίας φρικαλέας ὠμότητας ἀποπλανᾷ τὸν ἄνθρωπον ἡ ὑπερηφάνεια καὶ τὸ φιλέγκλημον!

Ὁ δὲ Μαρδοχαῖος, ἀκούσας τὰ περὶ τοῦ φρικτοῦ τούτου διατάγματος, ἐτρόμαξεν ὁ ἄθλιος καὶ ἐλυπήθη ἐγκαρδίως. Ὅθεν δεηθεὶς καὶ προσευχηθεὶς εἰς τὸν Θεόν, εἶπε: «Κύριε! Κύριε! Παντοδύναμε βασιλεῦ! Πάντα εἰς τὴν ἐξουσίαν σου εἶνε. Εἰς τὸ θέλημά σου οὐδεὶς δύναται ν' ἀντισταθῇ, ὅταν θελήσῃς νὰ σώσῃς τὸν Ἰσραήλ. Σὺ ἐποίησας τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς. Σὺ εἶσαι κύριος πάντων τῶν ὄντων καὶ οὐδεὶς, ὅστις ἀνθέστηκεν εἰς τὴν δύναμίν σου. Σὺ βλέπεις καὶ γνώσκεις τὰ πάντα! Σὺ ἐπίστασαι, ὅτι, μὴ κλίνας γόνυ ἐνώπιον τοῦ Ἀμὰν, οὐκ ἐξ ὕβρεως καὶ ὑπερηφανείας ἐποίησα τοῦτο· διότι πρὸς εὐτυχίαν τοῦ Ἰσραὴλ ἤθελον κατεφιλήσει καὶ τὰ ἴχνη τῶν ποδῶν του. Φοβοῦμαι δὲ νὰ ἀποδώσω εἰς ἄνθρωπον τιμήν, ἥτις ἀνήκει μόνον εἰς σέ· ὦ Θεέ! Κύριε, ὁ Θεὸς τοῦ Ἀβραάμ! ἐλέησον κἀν εἰς τὴν περίστασιν ταύτην τὸν λαόν σου! Εἰσάκουσον τῆς προσευχῆς μου! Μετάβαλε τὴν ὀλέθριον ἡμῶν εἰς χαρὰν ἵνα ζῶντες δοξάζωμεν τὸ πανάγιόν σου ὄνομα. Ὦ Κύριε! μὴ θελήσῃς νὰ κλείσῃς τὸ στόμα ἡμῶν, οἵτινες σὲ δοξολογοῦμεν εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας!»

Οὕτως ἀνέθηκε πρῶτον ὁ Μαρδοχαῖος τὴν ἐλπίδα του εἰς τὸν Θεόν. Ἀλλ' ἐν τοσούτῳ δὲν ἀρκεῖται καὶ κἀνὲν μέσον, ἀφ' ὅσα ἦταν τῆς δυνάμεώς του, νὰ μὴ δοκιμάσῃ, διὰ νὰ σώσῃ τοὺς ὁμογενεῖς του. Ἀπέστειλε πρὸς τὴν βασίλισσαν ἀντίγραφον τῆς βασιλικῆς διαταγῆς καὶ τὴν συνεβούλευσε νὰ ὑπάγῃ πρὸς τὸν βασιλέα, διὰ νὰ τὸν παρακαλέσῃ ὑπὲρ τοῦ ἔθνους της. Ἡ δὲ Ἐσθὴρ διέταξε νὰ τῷ εἴπωσιν· «Εἶνε καλῶς γνωστὸν εἰν ἅλους τοὺς δούλους τοῦ βασιλέως καὶ εἰς ὅλους τοὺς λαοὺς τῶν ἐπαρχιῶν του, ὅτι, ὅστις δήποτε εἰσέλθῃ ἄκλητος πρὸς τὸν βασιλέα, ἔστω ἀνὴρ ἢ γυνή, οὗτος ἀμέσως φονεύεται. Πῶς δύναμαι λοιπὸν ἐγὼ νὰ ὑπάγω πρὸς τὸν βασιλέα, ἐν ᾧ ἀπὸ τριάκοντα ἤδη ἡμερῶν δὲν μ' ἔκραξε πλέον;» Καὶ ὁ Μαρδοχαῖος ἀντεξαπέστειλε πάλιν νὰ εἴπωσι πρὸς αὐτήν· «Μὴ νομίσῃς, ὅτι σὺ μόνη, παρὰ πάντας τοὺς Ἰουδαίους, θέλεις ζήσει, διότι εὑρίσκεσαι ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ βασιλέως. Ἂν τώρα σιωπήσῃς, οἱ Ἰουδαῖοι θέλει σωθῶσι κατ' ἄλλον τρόπον. Σὺ δὲ καὶ ὁ οἶκος τοῦ πατρός σου θέλετε ἀπολεσθῆ κατὰ κράτος. Καὶ τίς οἶδεν, ἂν δὲν ἔγινες ἀπὸ τούτῳ βασίλισσα, διὰ νὰ ἦσαι πρόχειρος νὰ σπεύσῃς εἰς βοήθειαν ἡμῶν ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις;»

Ἡ δὲ Ἐσθὴρ, συγκινηθεῖσα ἐσωτερικῶς διὰ τῆς τοῦ Μαρδοχαίου θερμῆς πίστεως εἰς τὴν Θείαν Πρόνοιαν, ἀπέστειλε κάλιν πρὸς αὐτὸν νὰ τῷ εἴπωσιν· «Ὕπαγε λοιπὸν καὶ σύναξον πάντας τοὺς Ἰουδαίους, τοὺς ὄντας ἐν Σούσοις. Προσεύξασθε ὑπὲρ ἐμοῦ καὶ νηστεύσατε τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας. Τοῦτο θέλω κάμει καὶ ἐγὼ μετὰ τῶν θεραπαινίδων μου, καὶ τότε ὑπάγω πρὸς τὸν βασιλέα ἄκλητος καὶ παρὰ τὴν διαταγήν του, καὶ διακινδυνεύω τὴν ζωήν μου ὑπὲρ τοῦ ἔθνους μου.»

Ὁποία ἠρωϊκὴ ἀπόφασις γυναικὸς ἀδυνάτου ἐκ φύσεως! Ὁποία πεποίθησις εἰς τὸν Θεόν! Ὁποία ἀγάπη πρὸς τὸ ἔθνος της!

Παντὸς ἀξιολόγου καὶ σπουδαίου ἐπιχειρήματος τὴν ἀρχὴν πρέπει νὰ κάμνωμεν διὰ θερμῆς καὶ ἐγκαρδίου δεήσεως εἰς τὸν Θεόν, καθὼς ἔκαμε καὶ ἡ Ἐσθὴρ, ἥτις ἐδεήθη πρώτον εἰς αὐτὸν καὶ εἶπε· «Κύριε! Σὺ μόνος εἶσαι Βασιλεὺς ἡμῶν! Σὺ καὶ εἰς βοήθειαν ἐμοῦ, τῆς ἐγκαταλελειμμένης, ἐλθέ. Ἐκτὸς σοῦ, ἄλλος οὐδεὶς δύναται νὰ βοηθήσῃ! Σπλαγχνίσθητι τὸν λαόν σου, Κύριε! καὶ δεῖξον εἰς ἡμᾶς τὰ ἐλέη σου, ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ τῆς θλίψεως. Δός μοι θάρρος καὶ ἔνθες εἰς τὸ στόμα μου λόγους ἐπιτηδείους, ὅταν ἐμφανισθῶ ἐνώπιον τοῦ βασιλέως. Οὐκ ἔχω ἄλλον βοηθόν, εἰ μὴ σέ, Κύριε! Σὺ γὰρ γινώσκεις, παντογνῶστα! ὅτι καὶ τὸ βασιλικὸν κῦδος διέθημα, τὸ ἔμβλημα τῆς μεγαλοπρεπείας μου, μοί εἶνε μισητόν, καὶ ὅτι, ἀφ' ἧς ὥρας μετεφέρθην ἐνταῦθα, ἄχρι τῆς σήμερον ἡμέρας, ἐπ' οὐδενὶ ἄλλῳ ἐχάρην, εἰ μὴ ἐπὶ σοί, Κύριε! Ὦ Θεὲ Ἀβραάμ! Παντοδύναμε Θεέ! Ἐπάκουσον τῆς δεήσεως τῶν δούλων σου τῶν μὴ ἐχόντων ἄλλην ἐλπίδα εἰ μὴ Σέ! Ἐξελοῦ ἡμᾶς ἐκ τῶν χειρῶν τῶν ἀσεβῶν, καὶ ῥῦσαί με ἀπὸ τῆς ἀνάγκης ταύτης.»

Τί ὡραία προσευχή! Ἐδῶ δὲν εἶνε λόγοι κενοί! Ἀπὸ παντὸς ῥήματος φαίνεται ἐκλάμπουσα γνῶσις Θεοῦ, σέβας πρὸς τὸν Θεόν, ἐλπὶς ἐπὶ Κύριον, πλαρότης συνειδήσεως ἀγαθῆς, ἀθωότης καὶ ἀγνότης τῆς καρδίας, ταπείνωσις καὶ σεμνότης, φιλανθρωπία καὶ πατριωτισμός. Ὀρθῶς εἰς τοσοῦτον βαθμὸν οἱ καλοὶ μόνον ἄνθρωποι δύνανται νὰ προσευχηθῶσι!

Μετὰ τὴν προσευχὴν ταύτην ὑπῆγεν ἡ Ἐσθὴρ πρὸς τὸν βασιλέα ἐν ὅλῃ τῇ βασιλικῇ στολῇ, συνοδευομένη ὑπὸ δύο θεραπαινίδων. Καὶ ἐπὶ μὲν τῆς μιᾶς ἐστηρίζετο, ἡ δὲ ἑτέρα ἔφερε κατόπιν της τὸ ἐπίσυρμα τῆς βασιλικῆς ἐσθῆτος. Τοιουτοτρόπως διὰ πολλῶν θυρῶν ἔφθασε τέλος πάντων πρὸς τὸν βασιλέα, ὅστις ἐκάθητο ἐπὶ τοῦ θρόνου του.

Τὰ ἐνδύματα αὐτοῦ ἤστραπτον ἐκ τοῦ χρυσίου καὶ τῶν πολυτίμων λίθων. Ὁ δὲ βασιλεύς, ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμούς, εἶδε τὴν Ἐσθὴρ καὶ τὰ ὄμματά του ἐσπανθηροδόλησαν ἐκ θυμοῦ. Ἡ δὲ Ἐσθὴρ ὠχρίασε τὸ πρόσωπον καὶ ἔπεσε λειπόθυμος εἰς τὰς ἀγκάλας τῶν παιδισκῶν της. Ἀλλ' ὁ Θεὸς μετέβαλε τὴν ὀργὴν τοῦ βασιλέως εἰς πραότητα καὶ διὰ τοῦτο καταβὰς ἔντρομος ἀπὸ τοῦ θρόνου του, ἐπῆρε τὴν βασίλισσαν εἰς τὰς ἀγκάλας του, ἕως οὗ αὕτη συνῆλθεν ἔπειτα ἐλάλησε πρὸς αὐτὴν φιλοφρόνως, καὶ εἶπεν· «Ἐσθήρ, θάρρει! Δὲν ἀποθνήσεις. Ὁ νόμος μὲν οὗτος εἶνε δι' ὅλους, ἀλλ' οὐχὶ διὰ σέ.» Καὶ ἀφ' οὗ αὐτὴ ἐξανέπνευσε, εἶπεν ὁ βασιλεὺς τὰ ἀκόλουθα· «Ἐσθήρ, βασίλισσα! τί ζητεῖς; Καὶ τὸ ἥμισυ τῆς βασιλείας μου, ἐὰν θέλῃς, σοὶ δίδω.» Ἡ δὲ Ἐσθὴρ ἄλλο δὲν εἶπεν, εἰ μὴ νὰ γευθῇ σήμερον ὁ βασιλεὺς μετὰ τοῦ Ἀμὰν παρ' αὐτῇ, καὶ τότε θέλει ἐξαγγείλει τὸ αἴτημά της. Ἀμέσως ὁ βασιλεὺς διέταξε καὶ εἶπε· «Ταύτην τὴν στιγμὴν προσκαλέσατε τὸν Ἀμάν, διὰ νὰ πληρωθῇ τὸ θέλημα τῆς βασιλίσσης.»

Τοιουτοτρόπως ἐξετελέσθη ἡ ἐπιθυμία τῆς βασιλίσσης ἀπ' εὐθείας τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐν ᾗ τὰ πάντα ἐρκίνοντο ἀπεγνωμένα. Λοιπὸν ἐδοξάσθησε καὶ ἐδῶ ὁ Θεὸς ἐν καιρῷ τῷ προσήκοντι. Ἄρα ὁ Θεὸς εἶνε ὁ εἰσακούων, ὁ βοηθῶν καὶ ὁ σώζων. Οἱ δὲ διὰ παντὸς εἰς αὐτὸν προσηλωμένοι καὶ αὐτὸν ἀδιαλείπτως ἐκπεύοντες καὶ οἱ ἐπ' αὐτὸν πεποιθότες ἄλλοι δὲν εἶνε, παρὰ οἱ εὐσεβεῖς καὶ οἱ ἐνάρετοι ἄνθρωποι.

Ὁ βασιλεὺς λοιπὸν καὶ ὁ Ἀμὰν ἐγευμάτισαν παρὰ τῇ βασιλίσσῃ, ἡ ὁποία παρεκάλεσε καὶ αὖθις τὸν βασιλέα νὰ γευματίσῃ καὶ αὔριον πάλιν μετὰ τοῦ Ἀμὰν παρ' αὐτῇ, ὑποσχεθεῖσα τότε νὰ ἐξαγορεύσῃ τὸ αἴτημά της. Μετὰ δὲ τὴν τράπεζαν ἐπορεύθη ὁ Ἀμὰν εἰς τὴν οἰκίαν του εὔθυμος εἰς ἄκρον καὶ χαρᾶς ἔμπλεως διὰ τὴν ὑψηλὴν ταύτην τιμήν. Ἀλλ' ἡ χαρὰ τῶν ἀσεβῶν καὶ πονηρῶν ἀνθρώπων ἔχει βραχυτάτην διάρκειαν! Ὁ Μαρδοχαῖος ἐκάθητο κατὰ τὸ σύνηθες παρὰ τὴν πύλην τοῦ βασιλικοῦ παλατίου· ὁ δὲ Ἀμὰν, διαβαίνων ἐκεῖθεν, παρετήρησεν, ὅτι ὄχι μόνον δὲν προσεξανέστη ἔμπροσθέν του, ἀλλ' οὐδὲ κἀν ἀπὸ τὸν τόπον του ἐκινήθη. Τότε δὲ ἡ χαρά του ἔλαβε τέλος παρευθύς. Ὅθεν πλήρης ἀγανακτήσεως καὶ ἀδημονίας ἐπορεύθη εἰς τὴν οἰκίαν του, ὅπου ἐμεγαλορρημόνησεν εἰς τὴν σύζυγόν του καὶ εἰς τοὺς φίλους του περὶ τοῦ κολοσσιαίου πλούτου του· ὅτι εἶνε εἰς μεγάλην εὔνοιαν παρὰ τῷ βασιλεῖ· ὅτι ὁ μονάρχης ὕψωσεν αὐτὸν ὑπεράνω πάντων τῶν θεραπόντων του, μάλιστα δὲ ὑπεράνω καὶ αὐτῶν τῶν μεγιστάνων καὶ ἡγεμόνων τῆς βασιλείας του· ὅτι ἡ βασίλισσα οὐδένα ἄλλον προσεκάλεσεν ἐπὶ δεῖπνον, παρὰ τὸν βασιλέα καὶ αὐτόν· καὶ ὅτι αὔριον θέλει γευματίσει πάλιν μετὰ τοῦ βασιλέως παρ' αὐτῇ· «ἀλλ' ἀν καὶ τούτων ἁπάντων ἀπολαύω, προσέθηκε, μοὶ φαίνεται ὅμως, ὡς νὰ μὴ ἔχω μηδέν, ἐν ὅσῳ βλέπω τὸν Ἰουδαῖον Μαρδοχαῖον καθήμενον εἰσέτι ἔμπροσθεν τῆς πύλης τοῦ βασιλικοῦ παλατίου.»

Ἐνταῦθα βλέπομεν πάλιν καλῶς, ὅτι δὲν δύνανται μήτε τιμαὶ μήτε πλοῦτος βαθὺς νὰ μᾶς καταστήσωσιν εὐτυχεῖς· ὅτι ἡ ὑπερηφάνεια κάμνει τὸν ἄνθρωπον λίαν δυστυχῆ καὶ ἄθλιον καὶ ὅτι ἀληθινὴ ἡσυχία καὶ αὐτάρκεια οὐδαμοῦ ἀλλοῦ εὑρίσκονται, εἰ μὴ εἰς καρδίαν σώφρονα, ἐγκρατῆ καὶ φιλάνθρωπον.

Τί δὲ γυνὴ τοῦ Ἀμὰν καὶ οἱ φίλοι αὐτοῦ εἶπον πρὸς αὐτόν· «Διάταξον νὰ στήσωσι κρεμάθραν, πεντήκοντα πηχῶν τὸ ὕψος, καὶ αὔριον εἰπὲ εἰς τὸν βασιλέα νὰ διατάξῃ τὴν ἀπ' αὐτῆς ἀγχόνην τοῦ Μαρδοχαίου. Οὕτω θέλεις ὑπάγει μετὰ τοῦ βασιλέως περιχαρὴς εἰς τῆς βασιλίσσης τὸ γεῦμα.» Ἡ ἀπάνθρωπος αὕτη συμβουλὴ ἤρεσεν εἰς τὸν Ἀμὰν καὶ παρευθὺς ἐπρόσταξε νὰ στηθῇ ἡ κρεμάθρα.

Τοιουτοτρόπως ὁ ἀγαθὸς Μαρδοχαῖος, χωρὶς νὰ ἔχῃ εἴδησιν, ἵστατο ἤδη ἐγγὺς τῆς ἀγχόνης. Ἀλλ' ὁ Θεός, εἰς τὸν ὁποῖον δὲν μένει τίποτε ἀπόκρυφον, ἠγρύπνει ὑπὲρ αὐτοῦ. Ὁ βασιλεὺς τὴν ἀκόλουθον νύκτα δὲν εἶχεν ὕπνον παντάπασι. Διὰ τῆς ἀσημάντου ταύτης περιστάσεως ἔσωσεν ὁ Θεὸς τὴν ζωὴν τοῦ Μαρδοχαίου πρᾶγμα ἀπίστευτον! Ἐκ στενοχωρίας καὶ ἀνίας ἐπρόσταξεν ὁ βασιλεὺς νὰ κάμωσιν ἀνάγνωσιν ἔμπροσθέν του ἐκ τῶν ἱστορικῶν τῆς μοναρχίας χρονικῶν, καὶ κατ' εὐδοξίαν, ὦ Θεέ! τίς νὰ μὴ προσκυνήσῃ τὴν ἁγίαν σου πρόνοιαν; συνέπεσε ν' ἀπαντήσωσι τῶν δύο βασιλικῶν σωματοφυλάκων τὴν συνωμοσίαν κατὰ τῆς ζωῆς τοῦ βασιλέως, ἥτις ἀπεκαλύφθη διὰ τοῦ Μαρδοχαίου. Τότε ὁ βασιλεὺς ἐνδομύχως συγκινηθεὶς, εἶπε· «Τί ἔλαβεν ὁ Μαρδοχαῖος εἰς ἀνταμοιβὴν τῆς πίστεώς του ταύτης;» Καὶ οἱ ὑπηρέται ἀπεκρίθησαν· «Οὐδέν.» Διὰ τῆς ἀποκρίσεως ταύτης ἐντροπιασθεὶς ὁ βασιλεὺς καθ' ὑπερβολὴν, ἀπεφάσισε νὰ ἀνταμείψῃ βασιλικῶς τὸν Μαρδοχαῖον.

Τοιουτοτρόπως ἐξέφερε πάλιν εἰς φῶς ὁ Θεὸς τὴν ἀξιέπαινον ταύτην πρᾶξιν τοῦ Μαρδοχαίου εἰς τὴν πλέον ἁρμοδίαν στιγμήν. Καθὼς οὗτος ποτὲ ἔσωσε τὴν ζωὴν τοῦ βασιλέως, οὕτως ἔπρεπε νὰ σωθῇ καὶ αὐτοῦ ἡ ζωὴ τώρα διὰ τῆς αὐτῆς εὐγενοῦς πράξεως. Τόσον σοφῶς καὶ ἀγαθῶς διευθύνει ὁ Θεὸς ὅλα τὰ πράγματα τοῦ κόσμου!

Ὅθεν εἶπεν ὁ βασιλεὺς ἀμέσως· «Κυττάξετε, τίς εἶνε ἔξω εἰς τὸν πρόδομον;» Καὶ οἱ δοῦλοι ἀπεκρίθησαν· «Ὁ Ἀμάν.» Τότε ὁ βασιλεὺς εἶπεν· «Ἂς εἰσέλθῃ.» Καὶ ὁ Ἀμὰν εἰσῆλθεν. Ἐπὶ τούτῳ μάλιστα εἶχε σηκωθῆ οὗτος πολὺ πρωΐ, διότι σκοπὸν προέθετο νὰ συμβουλεύσῃ τὸν βασιλέα, ἵνα διατάξῃ νὰ ἀπαγχονισθῇ ὁ Μαρδοχαῖος. Ὁ δὲ βασιλεὺς τὸν ἠρώτησε· «Τί πρέπει νὰ γίνῃ εἰς τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον, τὸν ὁποῖον ὁ βασιλεὺς θέλει νὰ τιμήσῃ;» Καὶ ὁ κενόδοξος Ἀμὰν στοχασθεὶς καθ' ἑαυτόν, ὅτι ἄλλον δὲν θέλει τιμήσει ὁ βασιλεὺς παρ' αὐτόν, ἀπεκρίθη οὕτως· «Ἐκεῖνον, τὸν ὁποῖον θέλει νὰ τιμήσῃ ὁ βασιλεύς, ἂς τὸν ἐνδύσωσι μὲ βασιλικὴν πορφύραν, ἂς ἐπιθέσωσιν εἰς τὴν κεφαλήν του τὸ βασιλικὸν διάδημα καὶ ἂς ἐπιβιβάσωσιν αὐτὸν ἐπὶ τοῦ μεγαλοπρεποῦς ἵππου ταῦ βασιλέως. Ὁ δὲ πρῶτος τῶν μεγιστάνων ἐν τῇ βασιλικῇ αὐλῇ, κρατῶν αὐτοῦ τὸν ἵππον, ἂς τὸν περιφέρῃ διὰ πασῶν τῶν ἀγυιῶν τῆς πόλεως καὶ ἂς κράζῃ· Οὕτω τιμᾶται ἐκεῖνος, τὸν ὁποῖον θέλει νὰ δοξάσῃ ὁ βασιλεύς.» καὶ ὁ ἄναξ εἶπε μετὰ ταῦτα· «Σπεῦσον λοιπὸν καὶ ὅτι εἶπες ποίησον τάχιον τῷ Ἰουδαίῳ Μαρδοχαίῳ, τῷ καθημένῳ κάτω παρὰ τὴν πύλην τοῦ παλατίου. Πρόσεξον ὅμως καλῶς νὰ μὴ λησμονήσῃς κανέν, ἀφ' ὅσα εἶπες.» Καὶ ὁ Ἀμὰν, ἀπελθών, ἐνέδυσε τὸν Μαρδοχαῖον βασιλικῶς, ἐπεβίβασεν αὐτὸν εἰς τὸν ἵππον τοῦ βασιλέως καὶ περιέφερεν αὐτὸν διὰ πασῶν τῶν ἀγυιῶν, κράζων· «Οὕτω τιμᾶται ἐκεῖνος, τὸν ὁποῖον θέλει νὰ δοξάσῃ ὁ βασιλεύς.» Μετὰ δὲ ταῦτα ὑπῆγε πάλιν ὁ Μαρδοχαῖος εἰς τὴν πύλην τοῦ παλατίου καὶ ἐκάθησεν ἐκεῖ καθὼς τὸ πρότερον, διότι μιαρὰς ἐλογίζετο τὰς ὑψηλὰς ταύτας τιμάς. Ὁ δὲ Ἀμὰν ἔσπευσεν εἰς τὴν οἰκίαν, ὅσον ἠδύνατο συγκεκαλυμμένος

τὸ πρόσωπον, διὰ νὰ μὴ τὸν γνωρίσῃ κανείς. Τόσον ἦτο πλήρης ἀγανακτήσεως, ἐντροπῆς καὶ ἀθυμονίας!

Ὅλα ταῦτα παρεχώρησεν ὁ Θεὸς νὰ ἐπέλθωσιν ἐπὶ τὸν Ἀμάν, διὰ νὰ παιδεύσῃ τὴν ὑψηλοφροσύνην του! Καὶ τοιουτοτρόπως παιδεύει καὶ σὴν σήμερον ἀκόμη ὁ Θεὸς πᾶσαν ἐκκλίαν καὶ μοχθηρίαν! Τοιαύτας τοῦ Θεοῦ παραδόξους, καὶ συγχρόνως ὅμως τόσον φυσικὰς δικτάξεις, δυνάμεθα νὰ παρατηρῶμεν συχνάκις ἐν τῷ κοινωνικῷ βίῳ. Μάλιστα ὁ Θεὸς διέταξε ἐπίτηδες τὴν γενικὴν τῆς φύσεως φορὰν οὕτως, ὥστε πᾶς ἄνθρωπος μοχθηρὸς νὰ εὑρίσκῃ ἀναγκαίως τὴν τιμωρίαν του ἀπ' εὐθείας εἰς τὸ ἀντίθετον ἐκείνου, τὸ ὁποῖον αὐτὸς θηρεύει. Ὁ ὑπερήφανος π. χ. ζητεῖ τιμήν, καὶ εὑρίσκει ἀτιμίαν. Ὁ φιλάργυρος ζῇ ἐν τῷ μέσῳ τῶν θησαυρῶν του, ὡς ἐν ἑκουσίᾳ πενίᾳ. Ὁ ἀσελγὴς ζητεῖ ἡδονάς, καὶ εὑρίσκει πόνους καὶ ἀρρωστίας. Ὁ φθονερὸς ἐπιθυμεῖ νὰ ταράξῃ τὴν ξένην εὐτυχίαν, καὶ φαρμακεύει δι' αὐτοῦ ὁ ἴδιος πᾶσαν τῆς ζωῆς του χαράν. Ὁ ἀσελγὴς στερεῖται πάσης ἀπολαύσεως ἕνεκεν τῆς διεφθαρμένης ὑγείας καὶ περιουσίας του. Ὁ ὀργίλος ἐπιτύρει εἰς ἑαυτὸν σωρὸν νέων ἐξοβρίσεων, θέλων νὰ τιμωρήσῃ ἀδίκημά τι μικρόν. Ὁ ὀκνηρὸς διπλασιάζει ἑαυτῷ πάντοτε τὸν κόπον διὰ τὴν ἀταξίαν καὶ ὀκνηρίαν του καὶ ἀναγκάζεται εἰς τὸ τέλος ὑπὸ σιδηρᾶς ἐνδείας εἰς σκληροτάτας ἐργασίας. Τοιουτοτρόπως, διὰ νὰ λαλήσω παραβολικῶς, ἔχει πᾶν ἠθικὸν φάρμακον τὸ ἀντιφάρμακόν του. Τοιαῦτα μέτρα ἔλαβεν ὁ Θεὸς εἰς ὅλην τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων, διὰ νὰ καταστήσῃ τοὺς ἀνθρώπους γενναίους καὶ ἀγαθούς.

Ὁ Ἀμάν, φθάσας εἰς τὴν οἰκίαν του, μόλις ἤρχισε νὰ δεινολογῇ εἰς τὴν σύζυγον καὶ τοὺς φίλους του ὅ,τι τῷ συνέβη, καὶ ἰδοὺ ἦλθον οἱ βασιλικοὶ ὑπηρέται, ἀναγκάζοντες αὐτὸν νὰ σπεύσῃ ὅσον τάχιστα εἰς τὸ γεῦμα τῆς βασιλίσσης. Ἀμέσως ἔδραμεν εἰς τὴν αὐλήν, καὶ συνώδευσε τὸν βασιλέα εἰς τὸ ἀνακτορικὸν ἑστιατόριον τῆς βασιλίσσης. Ὁ δὲ ἄναξ, τὸν ὁποῖον εἶχε καταστήσει ὁ οἶνος πολὺ φιλόξενον καὶ εὔθυμον, εἶπεν ἐπὶ τραπέζης «Ἐσθήρ! Εἰπέ μοι πλέον τὸ αἴτημά σου, διὰ νὰ δυνηθῶ νὰ σοὶ τὸ ἐκτελέσω. Τί θέλεις νὰ σοὶ κάμω;» Καὶ συγχρόνως ἐπανέλαβε πάλιν τὴν διαβεβαίωσιν.» Ἐὰν καὶ τὸ ἥμισυ τῆς βασιλείας μου ζητήσῃς, θέλω σοὶ τὸ δώσει.» Ἡ δὲ Ἐσθὴρ ἀπεκρίθη· «Ἂν εὗρον χάριν ἐνώπιόν σου, βασιλεῦ! καὶ ἦνε ὡσαύτως ὁρισμός σου, τότε χάρισαι παρακαλῶ εἰς ἐμὲ τὴν ζωήν, φείσαι δὲ καὶ τοῦ ἔθνους μου ὑπὲρ οὗ σὲ ἱκετεύω· διότι ἐπωλήθημεν ἐγώ τε καὶ ἡ φυλή μου πᾶσα. Ἀπεφάσισαν νὰ μᾶς καταπατήσωσι, νὰ μᾶς πνίξωσι, καὶ νὰ μᾶς ἐξαλείψωσιν ἀπὸ τὸ πρόσωπον τῆς γῆς. Εἴθε νὰ ἐπωλούμεθα τοὐλάχιστον ὡς δοῦλοι καὶ δοῦλαι εἰς τὴν ἀλχμάλωσίαν, καὶ ἡ ἀθλιότης ἡμῶν τότε ἤθελεν εἶσθαι ὑποφορτή. Εἰς τὸν ἀνδραποδισμόν μου οὐδὲν ἄλλο ἤθελον πράττει, εἰμὴ νὰ στενάζω καὶ νὰ σιωπῶ. Οὕτως ὅμως ἔχομεν ἕνα ἐχθρόν, τοῦ ὁποίου ἡ σκληρότης δύναται νὰ ἀφανίσῃ καὶ τὴν τιμὴν καὶ τὴν ζωὴν τοῦ βασιλέως. Καὶ ὁ βασιλεὺς εἶπε· «Τίς εἶνε οὗτος; Ποῖος ἔχει τὴν τόλμην νὰ πράξῃ τοῦτο;» Ἡ δὲ Ἐσθὴρ εἶπεν· «Ὁ Ἀμὰν εἶνε. Αὐτὸς εἶνε ἐχθρὸς ἡμῶν χαλεπὸς καὶ ἀντίπαλος.» Ἀνεκαλύφθη λοιπὸν διὰ τῆς διηγήσεως ταύτης, ὅτι καὶ ἡ Ἐσθὴρ αὐτὴ εἶνε ἐξ Ἰουδαίων, τοὺς ὁποίους ἠθέλησεν ὁ Ἀμὰν νὰ ἐξαλείψῃ. Ἐπὶ τούτοις ἐτρόμαξε τόσον ὁ Ἀμὰν ὥστε δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ ὑποφέρῃ τὸ πρόσωπον τοῦ βασιλέως καὶ τῆς βασιλίσσης. Ὁ δὲ ἄναξ ἀνεπήδησεν ἀμέσως ἀπὸ τῆς τραπέζης, πνέων ὅλως θυμὸν καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὸν κῆπον. Τότε ὁ Ἀμὰν ἔπεσεν εἰς τοὺς πόδας τῆς βασιλίσσης καὶ τὴν παρεκάλει θερμῶς νὰ τοῦ σώσῃ τὴν ζωήν. Ἐλησμόνησε δὲ ἐξ ἀπελπισίας καὶ τὸ χρεωστούμενον εἰς τὴν βασίλισσαν σέβας καὶ ἐνηγκαλίσθη τὰ γόνατά της. Τὴν ἰδίαν στιγμὴν ἐπέστρεψε καὶ ὁ βασιλεὺς ἀπὸ τὸν κῆπον καὶ εἶδε τοῦτο, διὰ τὸ ὁποῖον ἐξαγριωθεὶς ἔτι μᾶλλον, ἔνευσε καὶ ἐδέθησαν ἀμέσως οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ Ἀμάν, ὡς τῶν δυστυχῶν κακούργων, καὶ τὸν ἐξέβαλον ἔξω. Εἷς δὲ τῶν βασιλικῶν ὑπηρετῶν εἶπεν· « Εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Ἀμὰν εἶνε ἐμπηγμένη κρεμάθρα πεντήκοντα πηχῶν τὸ ὕψος, τὴν ἁποίαν αὐτὸς ἑστησε διὰ τὸν Μαρδοχαῖον, ὅστις ἔσωσε τὴν ζωὴν τοῦ βασιλέως.» Καὶ ὁ βασιλεὺς εἶπε· « Κρεμασθήτω ὁ Ἀμὰν ἐπ' αὐτῆς.» Καὶ οὕτως ἐκρεμάσθη ὁ Ἀμὰν κατὰ θείαν μοῖραν ἀπὸ τῆς αὐτῆς κρεμάθρας, τὴν ὁποίαν ἀνύψωσεν αὐτὸς διὰ τὸν Μαρδοχαῖον καὶ οὕτως ἀντεμείφθη ἀξίως καθ' ἃ ἔπραξεν.

Ὁ δὲ Μαρδοχαῖος προήχθη εἰς τὴν θέσιν τοῦ Ἀμὰν καὶ ὁ βασιλεὺς παρέδωκεν εἰς αὐτὸν τὴν σφραγῖδα τοῦ δακτυλίου, τὴν ὁποίαν ἀφῄρεσεν ἀπ' ἐκείνου, καὶ ἀνεκάλεσεν ἐν ταὐτῷ τὴν κατὰ τῶν Ἰουδαίων ἀπάνθρωπον διαταγήν, οἵτινες ἐώρτασαν παρευθὺς χαρμόσυνον καὶ εὐχαριστήριον ἑορτὴν τῆς σωτηρίας των.

(Ἀπόθεσμα τῶν Ἱερῶν Γραφῶν).

Ο ΣΥΡΜΟΣ «ΔΟΡΑ ΙΣΤΡΙΑΣ.»

Αἱ μεγαλουπόλεις τῆς τε μεσαίας καὶ δυτικῆς Εὐρώπης ἀποδίδουσι συνήθως ἀπὸ τοῦ ἔτους 1866 πρὸς πάντας τοὺς συρμοὺς τὴν δημοτικὴν προσωνυμίαν τῆς συγγραψάσης γαλλιστὶ τὸ « Περὶ Γυναικῶν ὑπὸ γυναικος» (des Femmes par une femme), ἤτοι τῆς Δόρας Ἰστριάδος. Ἡ ἐφημερὶς Bazar τοῦ Βερολίνου, ἣν πλεῖσται κυρίαι ἀναγινώσκουσιν ἐν Γερμανίᾳ, ἐξέδωκε τὸ εἰκόνιον (Figurino) ἐσθῆτος « Δόρα Ἰστριάς » ἐπικαλουμένης. Τὰ εἰκονογραφικὰ Νέα τοῦ Λονδίνου «Illustrated London News» ἐφημερὶς ἧς τὰ ἀντίτυπα συμποσοῦνται εἰς περίπου 170000, εἰκονογράφησε χάριν τῶν κυριῶν τὴν ἀμαζονικὴν ἐσθῆτα « Δόρα Ἰστριάς.» Ἐν Ἡρακλείοις καὶ ἐν Βρυξέλλαις αἱ ἐφημερίδες Le Monde Illustré, La Gazette Rose, le Nord καὶ πλεῖσται ἄλλαι πολλάκις ἀνέφερον περὶ τοῦ « συρμοῦ Δόρα Ἰστριάς.» Ἐν δὲ τοῖς τελευταίοις φύλλοις τῆς Gazette Rose τῆς ὑποκομήσσης Ραννεβίλλης, ἀνευρίσκομεν νέον συρμὸν « Δόρα Ἰστριάς, » ὃν καὶ περιγράφομεν.

« Τὴν στολὴν Δόρα Ἰστριὰς μεγάλως ἐκτιμᾷ ἡ ὡραία ἡγε-
» μονὶς Κολτσόφρ Μασσάλσκυ, ὁ ὑπογραμμὸς οὗτος τῆς κομ-
» ψότητος. Σχηματίζεται δὲ δι' ἑνὸς ἐπενδύτου Πολωνικοῦ (po-
» lonaise), συνδεομένου ἔμπροσθεν κατὰ τὸν Οὐγγρικὸν τρόπον
» δι' ἐλαιοειδῶν κομβίων μετὰ τῶν καταλλήλων σειρητίων. Ὁ
» Πολωνικὸς οὗτος, κλειστὸς καθ' ὅλον τὸ μῆκος, ἀνυψοῦται
» ὄπισθεν περὶ τὰ ἰσχία, ἀναδεικνύων τὸ ἀνάστροφον αὐτοῦ μέ-
» ρος ἐκ καστανόχρου βελουδίου προσομοίου μὲ τὸ ἐσωφούστανον
» τῆς στολῆς καὶ περικεκοσμημένου δι' ἐπιδέσμου ἐκ κυανῆς ἀρ-
» γυροστίλπνου ἀλωπεκῆς, συνκρμοζομένης πρὸς τὸ φαιὸν ἐριού-
» χον τοῦ Πολωνικοῦ. Τὸ δὲ ἐκ καστανόχρου βελούδου ἐσωφού-
» στανον ἐπικοσμεῖται διὰ πυκνῶν ἀλλεπαλλήλων πτυχῶν.» (α).

(α) Ταῦτα ἐξελληνίσαμεν ἀπό τινος Εὐρωπαϊκῆς ἐφημερίδος χάριν τῶν ἀναγνωστῶν ἡμῶν, οὐχὶ ἵνα συστήσωμεν τὸν συρμόν, ἀλλ' ἵνα δείξωμεν ὁποίαν ὑπόληψιν χαίρει ἡ κ. Δόρα Ἰστριὰς ἐν Εὐρώπῃ.